

ZAŠČITNA KREMA ZA ROKE

TRIBUNA

Ljubljana, 30. junija 1964 — Leto XII. štev. 26

Cena 30 din

NOVO POLETJE — NOVA MODA

Številne novosti iz ženske, dekleške in otroške konfekcije prinaša

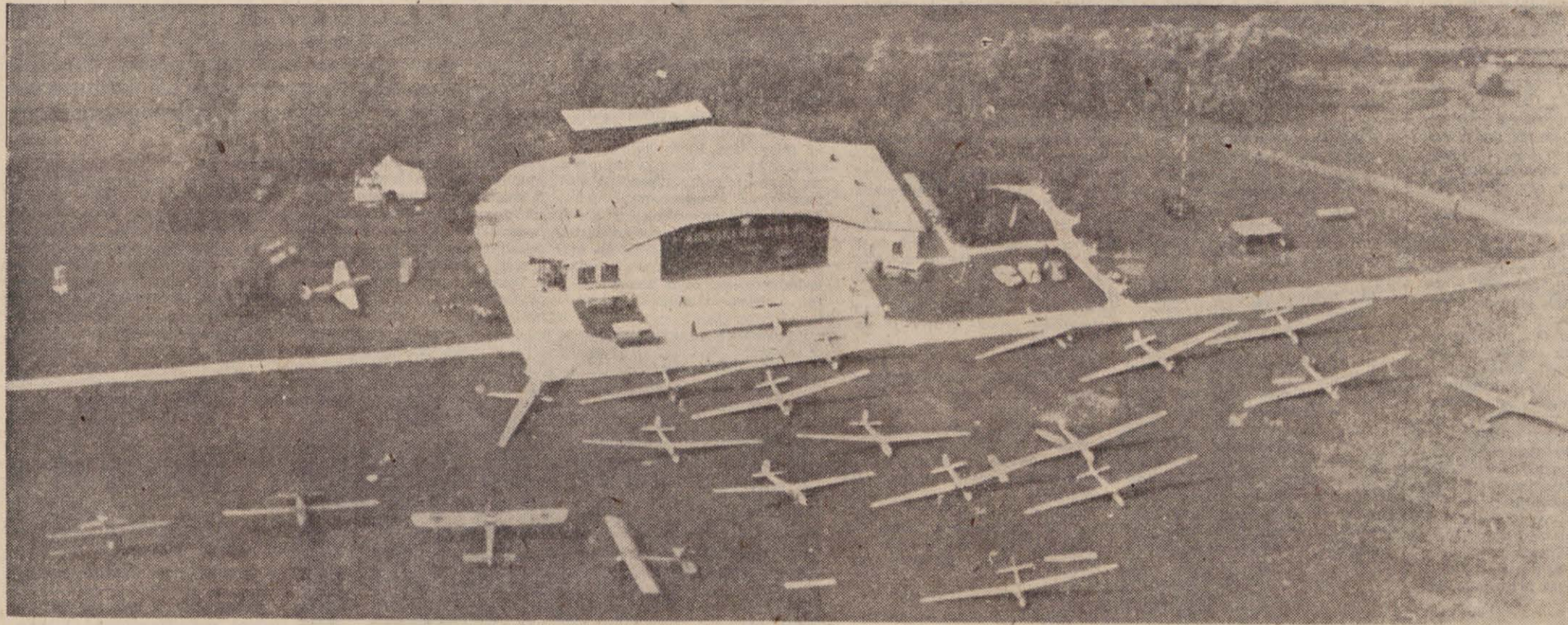
Prodajni servis

Modno hišo

Ljubljana — Maribor

„TT“ NAGRAJUJE NAJVZTRAJNEJŠA KRILA

MILE TOVORNIK JE DOBIL POKAL NAŠEGA LISTA

Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo

Časovna odmaknjenost, ki nas že loči od tiste ga dne, ko so pred pol stoletja odjeknili strel v Sarajevu, nam dopušča bolj neprizadet pogled v tisti čas in njegovo dogajanje, pa tudi v vrednotenje dogodka samega.

Napako bi delali, če bi atentat v Sarajevu merili z moralnim vatlom današnjih dni, pa pri tem ne bi upoštevali, da smo bili takrat na prelomnici obdobja, ko so vse države in vsi državniiki smatrali vojno kot podoben roko vsakodnevne diplomacije in kot moralno povsem neoporečno sredstvo v rokah tistih, ki so skrbeli za procvit države vpenjajočega se meščanstva. V takih okoliščinah in v duhu romantičnega nacionalizma prebujajočih se narodov torej tudi pojem atentata ni mogel tmeti tistega vesplošno negativnega moralnega prizvoka, kot ga ima danes, čeravno so njegove posledice vodile v neizogibno osebno tragedijo.

OB SARAJEVSKI PETDESETLETNICI

Če po petdesetih letih prebiramo ocene sarajevskega dogodka, nas premeti in začudi, ko v premetnih sodbah še vedno naletimo na ugotovitve, da je bil atentat na avstro-ogrsko nadvojvodo avstrijskega cesarja, ki je bil posledica vojne, zadnji ostanek spopada, ki je veljal čistočisto samosodržno deset milijonov življenj.

Razmerje med verokom in povodom je že toliko dognano, da ga res ne kaže znova pogrevati. Vsekakor pa je še za današnjo generacijo zanimiv in poučen spektrum relativnosti, kaj vse so strel v Sarajevu in dogajanje, ki jim je bilo za povod, pomenili za prizadete.

Plaž, ki se je sprožil po Sarajevu, je pomenil za Srbe začetek ureditvenega jugoslovanske ideje, začetek jugoslovanske države. Za Dunaj pa so bili sarajevski dogodki ugodna priložnost in upravičeni povod, da enkrat za vselej obračuna z jugoslovansko idejo, ki je najprijateljske pretrse in krize tudi v drugih nemških delih monarhije, katere je že prihajala v konflikt s časom in sama s seboj. Berlinski horizonti so bili mnogo širši. Vojna s Srbijo in Rusijo je dajala Nemcem priložnost, odtrgati ruski vpliv v Balkanu čim dlje proti vzhodu in obkrožiti evropski prostor na način, ki ne bi več upošteval tradicionalnega državljanstva in avtonomije sili na kontinentu.

Francoski spet so v veliki vojni imeli priložnost, da se maščujejo za poraz pri Sedanu, da znova dobe Alzacijo in Lotarinsko ter pribore sredi državi nekdanjo veljavo v Evropi. In London se je še ravnal ob pravem času spustil v boj ni meč, da bi zavril Nemce v njihovi neugni dirki k popolni nadoblasti v Evropi in k enokopravnosti na morju in v afriških kolonijah.

In zakaj je Italija napovedala vojno doče-rainjemu prijatelju in zavezniku, če ne zato, da bi potesila svoje nacionalistične apetite in odre-sala od kolaka, ki je bil že zrel in določen za detitve, kar največji kos...

Vse to naj bi torej sprostil v apokaliptični pohod srbski nacionalisti v Sarajevu, kot se danes marširajo beremo ali slišimo. Če bi slo samo za navno zamenjavanje povoda z vzrokom, ki ne bi bilo razloga za zaslepljenost; in vendar smo lahko zaslepljeni, kajti prav danes, pol stoletja po tem tragičnem dogodku, ki ga je pokrila prah zgodovine, smo v pogojih neprimer-no bolj zapletenih navzkrižnih interesov pogosto znova priče, kako določeni krogi na vso moč napihujejo tisto, kar bi se nekega dne moglo iz-miti v sporodu, in skrbno prikrivajo in negujejo vse tisto, kar je resnični in odločilni vzrok za dogajanja, ki jih lahko sprožijo povodi, kateri so vedno v zalogi: sarajevski je bil samo eden najbolj bučnih.

Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo

VREME V SLOVENIJI IN OB JADRANU

Temperatura in padavine v prejšnjem tednu v nekaterih turističnih krajih:

kraj	jutranje temperatura	popoldanske temperatura	noćne padavine
Ljubljana	13 do 16	18 do 23	9
Planica	8 do 11	15 do 24	6
Maribor	14 do 16	20 do 26	—
Novo mesto	14 do 16	20 do 26	33
Koper	18 do 21	23 do 28	—
Pula	17 do 20	22 do 29	46
Split	20 do 22	26 do 32	9
Dubrovnik	19 do 21	27 do 29	2
Ulcinj	18 do 20	28 do 32	1
Zagreb	15 do 17	20 do 26	23
Trst	3 do 5	8 do 11	29

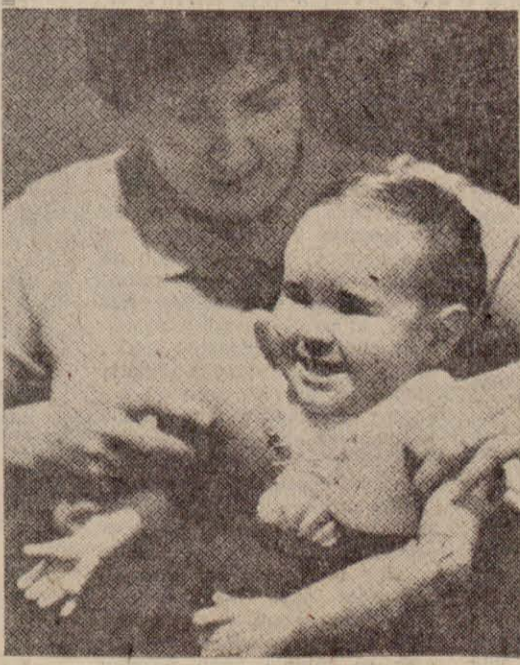
temperatura morja v Koprskem zalivu se je gibala med 19 in 23°. V minulnem tednu so bili naši kraji ves čas pod vplivom zelo toplega jadra hladnega zraka, ki se je zadrževal nad Alpami in severnim Sredozemjem in povzročalo pogoste nevihte in plohe, vmes pa je bilo precej sončne vreme in tudi večji ohladičji ni bilo. Zaradi nevihtnega zračja padavin je razporeditev skupne količine padavin zelo neenakomerna: tako na primer Koprski in kvarnerski zalivi nista imela večjih padavin, medtem ko so bile izdatne padavine v južni Istri in srednji Dalmaciji. V Sloveniji je bilo najmanj padavin na Stajerskem, največ pa na Dolenjskem. V minulih dneh se je zračno področje visokega zračnega pritiska razširilo preko zahodne Evrope proti vzhodu in tako zaplo pot atlantskega polarnega zraka pri morju proti jugu. ZA NASLEDNJE DNI PRICAKUJEMO zato lepo poletno vreme in še topleje, vendar se v začetku tedna še verjetne krajevne nevihte in plohe.

KAKšno JE POVRATNO VREME V TEM ČASU GLEDE NA DOLGOLETNO STATISTIKO? Ob koncu junija in v začetku julija nastopi na nas pogosto razbode lepega in vročega vremena, medtem ko bodo padavine (predvsem kot nevihte) najbolj pogoste nekako med 4. in 7. julijem.

ODLOČILNI REZULTATI POSKUSOV NA ŽIVALIH: CONTERGANSKE POSLEDICE - PO OČETU

Raziskave angleške biologinje dr. Cecilie Lutwak-Mann so pripeljale upraskanje conterganskih posledic v popolnoma nov stadij. Gre za to, da uživanje contergana ne pušča usodnih posledic na potomcih samo tedaj, če je medikament jemala mati v določenem obdobju nosečnosti, marveč tudi v primerih, ko ga je zaužil oče. Že v dedni substanci očeta lahko medikament povzroči spremembe, ki izkazujejo potomca.

Dr. Lutwak-Mann, članica potjedelskega raziskovalnega inštituta universe Cambridge, je zajem, ki so imeli dolje dokazano zdrav in močan zarod, enajst do enaindvajset dni dajala thalidomid. Živali so se pri tem dobro počutile. Ravno tej lastnosti in poudarjeni nestrupenosti je tudi pripisati presenetljivo nagel uspeh in razširjenost thalidomida, ki je bil v Zahodni Nemčiji v prodaji pod imenom contergan.

Mnogo otrok, ki so bili žrtve contergana, so v zadnjem času oskrbeli s protezami

Drugi do deseti teden po hranjenju z drogo so zajce parili s štiridesetimi zajkami, od katerih je vsaka prej že večkrat povrgla zdrave mladiče. Rezultat je bil presenetljiv. Od teh štiridesetih zajek jih je sedemindvajset skotilo mladiče, pri katerih je bilo mogoče ugotoviti manjšo ali večjo iznakaženost. Mladiči osmih zajek so pomrli pred svojim štirinajstim dnem. Pri šestih zajklah je bilo število mladičev precej pod normalno. Nekateri so se skotili z jasno vidnimi iznakaženostmi, eden od njih z dvojno hrbtenico, drugi brez repka. Tisti mladiči, ki so pomrli, verjetno niso bili sposobni sesati materinega mleka. Preiskati in ugotoviti bo še treba, ali gre to pripisati spakastim okvaram v prebavnem aparatu.

Se vedno ni jasno, kako pravzaprav je thalidomid oz. contergan lahko postal vzrok iznakaženemu naraščanju. Znanstvenica pa domneva, da je kemikalija povzročila spremembe že v moških semenskih celicah. Če bo ta teza potrjena, potem to uspalno oz. pomirjevalno sredstvo, ki je povzročilo toliko gorja v zahodnonemških in angleških družinah, ni vzrok motenj pri normalnem razvoju hitja v materinem telesu, marveč deluje škodljivo že mnogo prej.

Polemtakem to sredstvo lahko povzroči invalidne poškodbe pri potomcih tako po materini kakor tudi po očetovi strani.

tt • telegrami

WASHINGTON — Pentagon bo poslal na pot okrog sveta posebno »jedrsko floto« (letalonosilko, križarko z raketno oborožitvijo in fregato na jedrski pogon): bolj za reklamo kot za strah.

RIO DE JANEIRO — Brazilski nogometna zveza bo na pobudo vlade verjetno prepovedala rdeče drese. Pravijo, da ne deluje vzpodbudno, ko nekaj deset tisoč navijačev tuli: »Rdeči, napreji!»

MONTE CARLO — V monaški kneževini so odpravili smrtno kazen, ki je doslej niso še nikdar uporabili: za vsak primer.

VSE ZA DOM, DRUŽINO
IN ZA GOSPODINJSTVO

v veleblagovnici

nama

Ljubljana

PRED POŠTO, Cankarjeva 1 SNEGULJČICA, Wolfova 1
TROMOSTOVJE, Wolfova 1 KONFEKCIJA, Čopova 7
POHIŠTVO, Wolfova 6

nama

CERKVE MILIJARDERJI

CERKVE, USTANOVE IN DOBRODELNA DRUŠTVA LASTNIKI POSESTI

Vendar niso le stare družine — Phipps, Goetts in Astor — lastnice New Yorka. Spisek ni izpopolnjen niti z bolj dinamičnimi milijaršarji: starimi družinami — du Ponts in Rockefellers. Niti ne s sindikati in graditelji spekulantov, kot so Tishman, Uris, Wolfson in Wien. Vse te sile so povezane s celotno vrsto drugih velikih posestnikov zemlje — med temi pa so tudi cerkve in dobrodelne ustanove, kot so Sailors' Snug Harbour, skrbstveni fond, nekaj velikih korporacij in zavarovalne družbe, ki so vedno sposobne nuditi fonde za financiranje gradenj.

Prav zaradi tega, ker se graditelji zvitopovezujejo s temi starimi lastniki posesti, postaja dejavnost graditeljev vse pomembnejša. Vodilne med starimi posestniki so gotovo cerkve. Njihova posest je posebej legalno uporabljena za ustanavljanje velikih dobrot.

Med cerkvami je najbolj bogata Trinitadaska (episkopalna) cerkev. Ogromne površine zemlje je dobila v dar še v zgodnjem kolonialnem obdobju od kraljice Ane angleške. Posest te cerkve je na današnji dan tršišču z nepremičninami ocenjena na več kot 100 milijonov dolarjev.

Trinitadaska cerkev najtesneje sodeluje z univerzo Columbia, ki je enako močna posestnica zemlje. Zadnji predstavnik Trinitadaska cerkve je bil obenem važna osebnost v upravnem odboru univerze Columbia.

Danska reformirana cerkev ima velikanske posesti v tako imenovanem zavarovalnem središču Manhattanu. Wolfson je peko gradil prav na njeni zemlji in tudi velike zavarovalnice imajo svoje pisarne na njeni zemlji.

Rimskokatoliška cerkev je prišla v Manhattan še kasno in ne poseduje nobene posesti izraza državljanske vojne, ki bi ga dobila v dar od angleške kraljice, niti tudi zgodnji župani ji niso poklonili nobene farme. Obogatela je, ko so se stare cerkve vse bolj stopile s patricijskim slojem in se tako pri širših plasteh ljudi precej diskreditirale. Tako se je zgodilo, da je danes tudi rimskokatoliška cerkev bogata. Ne toliko zaradi razenosti svojih posesti, kolikor zaradi njihove izjemno ugodne lege — nasproti Rockefellerjevemu centru, se pravi v bogatem predelu. Svojo posest bo lahko kdaj bodisi prodala, bodisi dala v zakup za neprecenljivo vsoto. Nekaj podobnega je še storila tudi prezbitrijanska cerkev.

Velike lastnice posestev so tudi dobrodelne organizacije in vzgojne ustanove. Med dobrodelnimi je vodila že večkrat omenjena Sailors' Snug Harbour, ki je bila ustanovljena leta 1801. Tedaj je kapitan Robert Randall poklonil svojo posest za gradbo zavetišča ali bolnišnice za mornarje, ki so ostareli, se pohabili ali kakorkoli drugače ostali nepreskrbljeni. Posest je zaradi svoje ugodne lege izredno veliko vredna. Organizacija jo je začela dajati v zakup manipulantom s posestjo in tudi newyorški univerzi. Trgovine, stanovanja, dva študentska domova newyorške univerze in še ducat drugih donosnih zgradb stoji na tem ozemlju. Dohodek zakupov — v skladu s volilom — uporablja za pomoč pomorščakom.

Vendar je v vrsti ustanov, lastnikov zemlje, univerze Columbia na prvem mestu. V New Yorku jo imenujejo posestniki kolos. Poseduje domala vso zemljo pod Rockefellerjevim centrom in ta ji plačuje letno rento 3,8 milijona dolarjev. Tako je univerza od zgraditve tega centra pa do danes prejela še 122 milijonov dolarjev zakupnine samo za to posest. Na tem primeru tudi lepo vidimo, kako skokovito naraščajo cene zemlje v Manhattanu. Leta 1823 je za to isto zemljo Columbia prejela samo 125 dolarjev na leto — tedaj jo je bilo mogoče oddajati še samo kot pašnik.

Columbia pa ne daje zemlje le v zakup graditeljem, marveč posesti tudi sama kupuje in prodaja — podobno kot vsak tr-

govec z nepremičninami. Ker je kot vzgojna ustanova še odvezana plačevanja davkov, ni čudno, če jo posamezni spekulant pogosto pridno izkorišča in vodi na ta račun briljantne spekulacije.

Med javnimi korporacijami so največji zemljiški posestniki cerkve. V 19. stoletju jim je bilo zaradi razvoja železnice omrežja priznana lastništvo do ogromnih površin ob progi, kolodvorih, tovornih skladiščih. Kolikor bolj naraščala postala je zemlja, železnice ravnajo s svojo posestjo podobno kot univerza Columbia. Delno jo dajejo v zakup graditeljem, deloma pa tudi same vlagajo sredstva v lastne gradnje.

Med železnicami so bogata posebne vrste Newyorške centralne železnice. Njihova zemlja je bila leta 1925 ocenjena na tretjino milijarde dolarjev, nihe pa ne ve, koliko je njihova posest vredna danes, kajti po drugi svetovni vojni je bilo zgrajenih na zemlji newyorških železnice nekaj svetovno znanih luksuznih hotelov, ducat luksuznih stanovanjskih hiš pa je bilo porušeni in na njihovih mestih so zgradili vrsto mrzlih, kockastih pisarniških stavb — za katere dobijo višje najemnine. Prigovori arhitektov so tudi v tem primeru bob ob steno, pa čeprav pišejo, da Centralne železnice oddaja svojo posest mesarjem, ki režejo veliki center mesta podobno brez odgovornosti, kot bi imeli pred seboj mrliča. Po drugi strani pa nekateri imenujejo vse to za genialno dejavnost.

Mogočeni newyorški posestnik so tudi družbe Aluminum, Alcoa in Reynolds Metal. V sodelovanju s Zeckenbodom je družba Alcoa prevzela tudi gradnjo stavbe Organizacije združenih narodov in 45 milijonov dolarjev vrednih stanovanj ter pisarn v neposredni bližini.

Preden zaključimo vrsto pomembnih zemljiških posestnikov in graditeljev New Yorka, dames, moramo med njimi omeniti tudi zveze delavcev, med katerimi je najpomembnejša kooperacija za gradnjo delavskih stanovanj. Upravniki fondov za gradnjo delavskih stanovanj je Abraham E. Kazan, za katerega Friedenberg pravi, da je edini med vsemi graditelji v moč običajne poštenosti in popolnosti. Fondi delavskih združenj za gradnjo stanovanj so najpomembnejša kooperacija za stanovanja, neposredno zainteresiranih ljudi samih. Denar črpajo izključno iz fondov, ki jih delavci vlagajo v penzijski fond in seveda od obresti, ki jih prinaša ta denar, naložen v banke.

KONČNO — KDO JE LASTNIK NEW YORKA?

Nanašna veriga posestnikov je zrasla pred nami — in vendar so bili lastniki našli samo v bežnih obirih. Če bi poskušali zaključiti njihov krog, bi lahko rekli, da je vrsta posestnikov zelo prepletena. Veliki lastniki newyorške posesti so vsekar družbe za živiljenja zavarovanje in trgovinske banke, stare patricijske in manj stare družine, nekatere cerkve, ustanove in korporacije, združene komiteji finančnikov in fondi za penzije. Zviti, grabelživi in obenem briljantno sposobni ter v enaki meri agresivni posamezniki si izsilijo pot v vrh posestnikov — ali trgovcev s posestjo — v vsaki generaciji. Vendar — s izjemo Astorjev in morda danes Urisov — le redkokdaj tudi ostanejo na vrhu. Zmeraj jih na novo zamenjajo drugi. Spekulantij imajo v vsakem obdobju bogato žetev. Vendar so podobni marionetam v lutkovnem gledališču. Zelo dobro zaslužijo, vendar se ne morejo gibati brez tistih ljudi, ki upravljajo z vrvicami.

In kdo so v našem primeru upravljalci vrvic? Teh je zelo zelo malo. To je nekaj sto ljudi, ki sede v komitejih in rečejo včas ali včas, kadar tedaj debata o zakup, prodajo ali ne, gradilo ali ne. Končno je pravzaprav samo teh sto mož resnični lastnik New Yorka.

KONEC

Proces v Južni Afriki?

Črnski voditelj Nelson Mandela ni bil obsodjen na smrt. Ali pomeni to odločen preobrat v zgodovini Južne Afrike? Poskusimo si ogledati položaj v Južni Afriki in sam proces zoper Mandelo in njegove tovaršice z drugega vidika in ne le kot novo nasilje med številnimi nasilji v južni Afriki, kjer velja pravica samo za bele. Ogledimo si položaj vlade dr. Verwoerda z druge strani.

Pri tem seveda še vedno ostane kot poglavitno dejstvo, da si trije milijoni bele prišča-jo vsa oblast v državi, enajst milijonov Afričanov, pol milijona Azijcev in pol milijona mešanecov pa nima nobenih pravic. Segregacija je uveljavljena do skrajne močne meje. Perica ne sme priti perila belecev v istih posodah kot porlo črncev. Za tem delirijem segregacije pa obstaja neka logika.

Vsak dan uveljavljajo nove zakone, ki jemljejo svobodo nebelim ljudem. Minister pravosodja v južnoafriški vladi Verster (med vojno so ga aretirali zaradi pretranih simpatij do nacistične Nemčije) je objavil naslednje podatke: leta 1963 je bilo 3355 političnih zapornikov, od tega 40 obsodjenih na smrt, 6 na dosmrtno ječo, 743 pa na 4.724 let ječe. Minister pa ni govoril o desetih in desetstotih, ki so jih deportirali na velika posestva, kjer delajo kot kaznjenci. Ta pravosodna organizacija suženjstva pa je eden izmed temeljev južnoafriške kmetijske in tudi eden izmed vzrokov za nadaljnji obstoj hitlerizma v Južni Afriki.

Ker pa sme hitlerizem živeti skoraj samo še v Južni Afriki, se hitlerjanci iz Pretorije čutilo dolžne, da ga prikrijevajo. Skril so ga pod plašč sleparske teorije »vzporednega razvoja« obeh skupnosti. Ta teorija je bila močno priljubljena tudi pri ameriških južnjakih. V Južni Afriki so ji poskušali dati tudi videz znanstvene politike, zaradi česar so ustanovili državno Transkei. Formalni so avtonomno afriško vlado, ki pa je bila v celoti podrejena centralni vladi in ni mogla nastopati v meddržavnih odnosih. Zamisel je popolnoma propadla, odpor Afričanov zoper Verwoerda črne lutke pa hitlo odločen, da je bilo v Transkeiju več aretacij kot v drugih delih države.

Politika represalij je tu tudi še naprej odločno nadaljevala. Izgnanost je postala vsakdanja stvar in vlada je morala uradno zanikati kakih petdeset ob-

tožb o mučenjih v zaporih. Vse to nasilje je seveda imelo svoje posledice. Iz Južne Afrike so izginili se poslednji sledovi gaunhijevstva.

Afriški nacionalni kongres, katerega voditelj je vlada obtožila sabotaže, so vztrajno zagovarjali politiko nenasilja. Zdalni izhod. Enega izmed najpomembnejših trenutkov v procesu zoper Mandelo in njegove tovaršice je bil, ko je Mandela objasnili, kako je prišel do prebranja, da je nasilje potrebno in neizogibno.

Druga pomembna stvar na tem procesu je bilo dejstvo, da sta med sedmimi obsojenci bila tudi en belec in en Azijec. Zdal se je namreč očito pokazalo, da represalije, odvzem svobode, cenzura in ovadba lahko zadenijo vsakogar, ki ne laja z volkovi, pri čemer polt ni važna. Kot nedavno pod nacizmom neščica Evropejcev zdaj skupaj z Afričani brani čast človeštva.

Pot nezgodnega nasilja pa ne bo lahka. Južnoafriške oborožene sile, v katerih so seveda sami belci, so dobro opremljene in številno močne. Imajo tudi reaktivna letala, ki jih je dobavila Francija.

Zatiranju pa bi bila v njihovem boju lahko odločilna pomoč vsega sveta. Proces proti Mandelu in njegovim tovaršicem je že prvi, čeprav silno skromni uspeh te pomoči. Jasno je namreč, da krvniki iz Pretorije niso priznali s smrtno obsodo obtožencev iz samega človekoljubja, ki ga ne poznajo za temopolote. Verwoerda režim se je ustrašil odmeva v svetu. S tem pa je tudi izdal svojo Ahi-lovo peto.

Južnoafriško gospodarstvo je na videz zelo trdno, v resnici pa je silno krhko. Država nima niti kapilne lastne nafte in je na tem področju v celoti odvisna od uvoza. Se pravi, da bi odločen gospodarski boj kot brž prislili rasistični režim, da bi pokleknili ob istocasnem notranjem in zunanjem pritisku.

Toda Verwoerda vlada ima

precej sokrivcev in podpornikov. Ozemlje Južne Afrike je del ameriškega vojaškega preskrbovalnega sistema, govorijo pa tudi o francoskih atomskih poskusih v puščavi. Znani so tudi veliki ekonomski interesi Velike Britanije, Francije in ZDA v Južni Afriki. Poleg tega pa se govori o zmeraj najde kdo, ki meče polena. LR Kitajska je la-ni uvozila iz Južne Afrike blaga v vrednosti okoli 250 milijonov dolarjev, svoj izvoz v to državo pa je povečala za trikrat v primeru s prejšnjim letom.

Kdor pomaga južnoafriškemu fašizmu, nedvomno igra nevarno igro, kajti kar se dogaja v Južni Afriki, je stvar nas vseh;

predvsem nas zadeva, ker strahote pretorijskega režima žalijo dostojanstvo vsega človeštva in po vsaki človeški morali zahtevajo pomoč vsem preganjanim. Zadeva nas tudi zato, ker je rasistična kuga neverjetno nalezljiva, zadeva nas vse pa tudi zato, ker eksplozivni položaj v Južni Afriki lahko vsak hip sproži mednarodni spopad.

Proces proti Mandelu in njegovim sodelavcem je odločilno obdobje v okrepitvi boja v Južni Afriki. Pomeni važen faktor v mobilizaciji in enotnosti celotne Afrike, vsakogar pa postavlja pred zrcalo njegove odgovornosti.

»FRANCE OBSERVATEUR«

Mandela

Kdo je minister Seebohm?

Avtomobilisti, ki se vozijo po odličnih zahodnemskih cestah, lahko samo spoštujejo gospoda Hansa Cristopha Seebohma, ministra v vladi ZRN za promet in velikega mojstra avtomobilskih cest. Za spoznanje več pridržkov pa imajo tisti avtomobilisti (ali pešci), ki sicer nimajo kaj pri-dajanja o politiki, vedo pa za ministrstvo »vzvisenosti« težje in zahteve. Minister Seebohm namreč ne more pozabiti, da bi bile pokrajine, ki jih je Hitler iztrgal češkoslovaški, še vidno nemške, če bi Hitler zmagal... Njegova sudetska Lands-

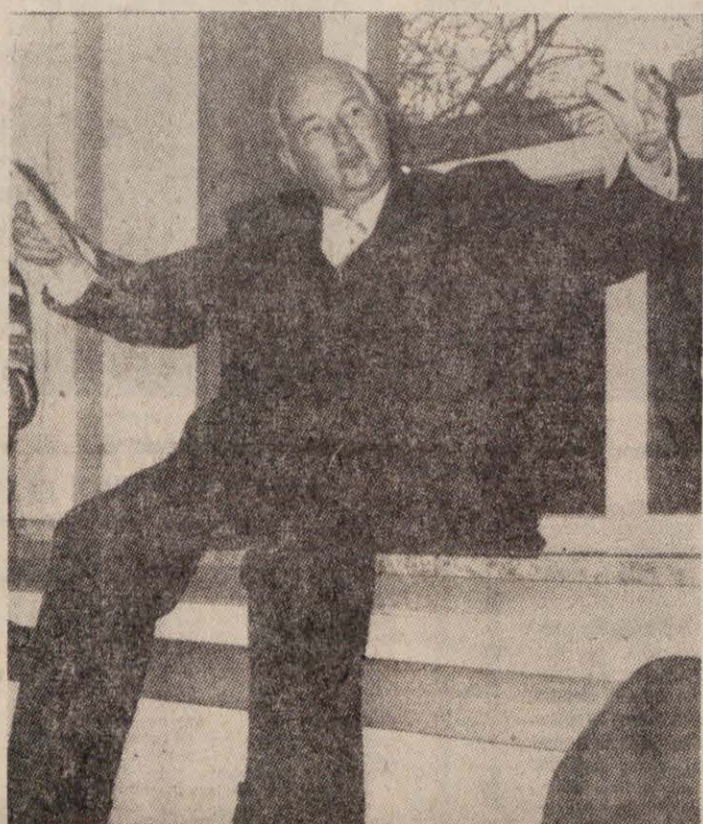
so služili habsburški monarhiji, potem češkoslovaški republik, po letu 1938 pa zvesto tretjemu Reichu.

Oče ministra Seebohma je bil generalni direktor rudniške družbe, ki je bila last židovskih bančnikov Petschekov. Ob okupaciji je zasedel stožec prejšnjih lastnikov in je spravil svoja dva sinova v vodstvo nekaterih upravnih svetov. Izbral je preganjanega židov in si prilastil nekatera njihova podjetja. Takratni dohodki njegove družine so znašali okoli milijon mark na leto.

Ki si šteje v veliko čast, da ji je predsednik. V stranki mu je desna roka Franz Köhler, ki je bil Henleinov gauleiter, nič manj pomembni pa niso v stranki nekateri nekdanji gestapovski vodje v Sudetih in v Pragi.

Kršanskodemokratska stranka ne bi rada izgubila Seebohma, ki jih ima za seboj Seebohmi, hkrati pa je v zadregi zaradi ministrovih izjav, ki jih nikjer ne slišijo radi (razen v nekaterih zahodnemskih krogih). Zato je Erhard tudi zahteval od Seebohma, naj kolikor je mogoče, drži jezik za zobmi. Ni pa videti, da bi kaj kmalu dobili v ZRN Nemčiji novega ministra za promet...

Stonoga, whisky in avtomobili

Hans — Cristoph Seebohm

mannschaft ploska takim izjavam, se posebej pa je navdušen, kadar v nasprotju z vsemi mednarodnimi normami Seebohm trdi, da je münchinski paket še vedno veljaven. In kdo je pravzaprav minister Seebohm?

Njegova družina je imela veliko posestvo v češki vsi Kralovske Porci. Člani te družine

Po vojni se je Hans Cristoph Seebohm naselil na Spodnjem Saškem, pridružil se je krščanskim demokratom in po nagli politični karieri je postal član prve Adenauerjeve vlade. Resor ministra za promet ima še pet-najbolj konservativnih oenah so imeli argentinski tihotapci letos za okoli 300 milijonov dolarjev prometa. V sosednji Braziliji je bilo število za 100 milijonov dolarjev večje. Promet prodaje tihotapljenega blaga pa v vsej Latinski Ameriki znesre precej več milijard dolarjev na leto.

Domaća industrija ne more zadostiti vsem željam prebivalcev razvijajočih se držav, da pa bi jo zaščitili, so postavili visoke carine. V Dominikanski republiki doseže carina povprečno 70% vrednosti blaga; v Kolumbiji do 150%, v Argentini pa na nekatere začimbe, igrače in parfume celo do 200 odstotkov.

Tihotapci vsi, od profesionalnih tihotapcev do tihotapcev ribiča, ki se z lova vrne z nekaj zavojčki cigarete.

V Braziliji, kjer pretihotapijo na leto okoli 250 tisoč transistorskih radijskih sprejemnikov, stane en aparat na legalnem tržišču 46 dolarjev, enakega pa lahko dobite po tihotapnem kanalu za boriš 7 dolarjev.

V Čilu je priljubljeno suvo-ženo mlo, ker je domače slabo in drago. Škotski whisky je seveda eden izmed najbolj »tekočih« artiklov. Ameriški avtomobili so v Argentini za 300% dražji, zato cvete ilegalni uvoz z abojki, ki vsebujejo, če naj verjamejo napisom, »kmetijske stroje«. Še bolj nese tihotapljenje letal. Argentinska policija zdaj raziskuje tovor 53 letal tipa Piper in Cessna, ki so se eden po eden zmužili čez mejo. Že po grobi oceni je vrednost zaplenjenih letal okoli milijon dolarjev.

Tihotapci poskušajo vse mogoče, da bi prišli do dobička. Blago prihaja po zraku, po suhem in po morju. Whisky v benčinskih rezervorjih, diamanti v čokoladi in cigarete v avtomobilih z dvojnimi dnom niso nič posebnega.

Da bi ugnali tihotapce v kopr, rog, so v Peruju, Ekvadorju in Kolumbiji ogledali obsejne patrulje. Skoro v vseh deželah postruljejo carinsko kontrolo. V Argentini so prepovedali uvoz kozuhovine, vsehvalja, cigaret, igračk, najlonk in športnih rekvizitov. Toda ker se niče ni bil potrditi, da bi pregledal dotadanje zaloge, imajo trgovci neizčrpne zaloge blaga — seveda se iz časov pred prepovedjo uvoza!

»L'EXPRESS«

»TIME«

Če diplomati ne marajo plačati dolgov ...

Karl Kolbach, hišni posestnik iz Remagena v Zahodni Nemčiji, že več let zama znanostjo priti do svoje pravice. To pravico mu odreja diplomatsko predstavništvo Južne Koreje — ob vsestranski podpori bönsega zunanjega ministristva.

Vse skupaj se je začelo pred osmimi leti, ko je Kolbach sklenil, da bo dal v najem svojo vilo v Remagenu. Med mnogimi, ki so se zanimali zanjo, je bil tudi takratni generalni konzul Republike Koreje v Bonnu dr. Hanho Rhi. Kolbachu se je zdelo, da bo to kar dober dober najemnik, saj je brez obnavljanja takoj podpisal pogodbo, s katero je najel vilo in 10.000 kvadratnih metrov parka okrog nje za 1000 mark mesečno — in to za deset let vnaprej.

Kolbach je bil v to prepričan toliko bolj, ker mu je bönski višji vladni svetnik Oemhler zagotovil: »Za najemnino ne skrbite, saj zanj jamči Republika Koreja.«

Izkazalo pa se je, da vse skupaj ni tako rožnato. Generalnega konzula Rhija je njegova vlada kmalu nato odpoklicala nazaj v Seul, ker si je mož menda dovolil v Bonnu razne stvari, ki vladi niso bile všeč. Ko je Rhi odhajal iz Bonna, ni storil še prav ničesar od tistega, kar je predvidevala najemniška pogodba s Kolbachom.

Rhijev naslednik v Bonnu Day Young Park ni hotel obnoviti te pogodbe, pripravljen pa je bil spoštovati njena določila.

Potem pa se je premislil — in za to je imel dober razlog: bönsko znanje ministrstvo mu je namreč svetovalo, naj najemniških dolgov ne plača. Sklepeval naj se — tako so mu svetovali — da to pogodbo ni podpisala južnokorejska vlada, temveč samo dr. Rhi in da je zato vse skupaj privatna, ne pa vladna zadeva.

Kolbachu to seveda ni bilo všeč in se je zatekel na sodišče. Pravdo proti Rhiju in njegovemu nasledniku Parku je sicer dobil, ne pa tudi denarja — 100.000 mark, kolikor predvideva pogodba o najemnin.

To je lepa vsota denarja in možak jo hoče vsekakor izterjati. Pridobil je za svojo stvar nekaj poslancev iz vrst vladajoče Adenauerjeve stranke in ti so zagrozili, da bodo o zadevi razpravljali v parlamentu. Ko je za to zvedel sedanjí južnokorejski veleposlanik v Bonnu general Choi Duk-Shin, se je ustrašil škandalu in najprej načeloma sprejel Kolbachove zahteve. Potem pa, ko je zvedel za celotno vsoto, ki jo zdaj terjja Kolbach — celotno najemnino z zaočistimi obrestmi in sodnimi stroški — se je general premislil:

Južna Koreja, je rekel, ne bo plačala.

Bönsko znanje ministrstvo mu je tudi to pot takoj prihitelo na pomoč. Njegov predstavnik von Haefen je dejal, da je prvotni pristaneč južnokorejskega veleposlanika, da bo plačal najemnino, pomenil samo njegovo privatno mnenje, ki seveda ne obvezuje vlade v Seulu.

Primeri, kot je Kolbachov, v Bonnu niso redki.

● bönsko špedicijsko podjetje Neukirch trdi, da mu je bivši poslanik Saudske Arabije Zikri ostal dolžan 1500 mark;

● hišni posestnik Wilhelm Bunt je Mehlma je ob 20.000 mark, ker mu veleposlanstvo Slovaške obale noče plačati najemnine;

● novinar Hellmut Prinz iz Bad Godesberga je izdal nekemu nameščencu kanadskega veleposlanstva hišo, ta pa je v njej povzročil za 16.000 mark škodo. Ambasada je Prinzu povrnila samo 4000 mark;

● kölnski vrtnar Hermann Reissmaier je z nožem grozil peruskiemu ambasadorju, ki mu ni hotel izplačati zaostalih plač.

Bönsko znanje ministrstvo trdi, da kolikor primere ureja za najboljšimi uspehi, vse pa kaže, da pri tem mnogo bolj škiti tuje diplomate, kot pa lastne državljane.

STERN

Harlemska svetovna razstava

O »Svetovni razstavi« v New Yorku, ki so jo odprli pred nedavnim, je tisk že precej pisal. Organizatorji so poskrbeli za to, da jo je obiskalo lepo število časnika, ki so jo krstili za »največjo razstavo na svetu; malo manj jih je obiskalo konkurenčno prireditelj, ki so jo prireditelji sami krstili za »najgrško razstavo sveta«. Organizirali so jo v znani newyorški četrti Harlem nekateri pogumni prebivalci tega največjega predela največjega ameriškega mesta. Skupino vodi Jesse Grey, ki si je pridobil slavo, ko je pred meseci vodil stavko na-jemnikov stanovanj, ki tedaj ni so hoteli plačati najemnin lastnikom hiš; napadli so jih s podganami in miši, ki so stalni naseljenci na pol razpadlih harlemskih stanovanj. Razstava, ki so jo zdaj prireditelji Harlemci, se začelja prav s to točko: obiskovalce namreč spustijo najprej v saloni, ki imajo razstavljene najprej primerke miši in podgan, ki so jih bili stanovalci ujeli v svojih stanovanjih. Največji primerki imajo ba-je kot metla in družine so morale združiti svoje moči, da so jih ujeli, še preden so se podgane

okrepčale z mesom najmlajših otrok.

»Zvezni paviljona« — tako ga imenujejo po najrazkošnejšem opremljenem paviljonu ZDA na »Svetovni razstavi« — je brez pitne vode in ogrevalnih naprav, nima poda in v njem se vrata ne zapirajo. V notranjosti je serija napisov, ki se nanašajo na posamezne zakone, s katerimi ureja država stanovanjske razmere, ki pa jih lastniki harlemskih stanovanj nenehno kršijo, ne da bi jih newyorška policija klicala na zagovor. »Zvezni paviljona« pravzaprav nima stalne lokacije: gre ba-je za katerokoli od harlemskih stanovanjskih stavb; na pragu tega paviljona, čaka obiskovalce stanovalci, ki jih zastoni popeljejo po razstavišču. Najpogumnejši gostje si tako lahko ogledajo stanovanja, kjer čaka stanovalce — povprečno sedem v enem prostoru — tuberkuloza, in prostor, kjer so minulo zimo nekemu malčku zmrznili udje, kar je ba-je najhujši primer. Od odhoda si lahko gostje za dolar — ki gre v korist harlemskih revežev — kupijo gumaste podgane; le-te prodajajo kot »spomin na harlemski geto«.

»VIE NOUVE«

KARIKATURA

Zaupni dokumenti v grmovju

V švedski varnostni službi so bili neprijetno presenečeni, ko jim je neki delavec prinesel zaupen dokument, v katerem so bili opisani varnostni ukrepi švedske varnostne službe med obiskom sovjetskega premiera Hruščova. Na dokumentu sicer ni pisalo, da gre za zaupno za-delo, vendar so bile v njem nekatere podrobnosti o policijskem zavarovanju obalnega področja.

Izkazalo se je, da je delavec našel dokument v grmovju v nekem stockholmskem predmestju.

Policija dosele še ni mogla ugotoviti, kako je zaupni dokument prišel v tisto grmovje (in skom čigave roke).

Karikatura: »Time«

HILMO

Ožemanje perila ni nič lažje kot pranje. To naporno delo vam bo opravila HILMO centrifuga!

EM Maribor

STARŠI SO IZBILI

SODU DNO

delovanje samoupravnih organov v kakem — ne tako majhnem — kolektivu, kot je omenjena šola.

Prav zaradi tega je postal položaj na tej šoli nevzdržen, tako da so se morali za »primer glasbene šole« zainteresirati številni družbeno-politični forumi. Preostalo po jim ni drugega, kot gasiti požar.

Gre namreč predvsem za pomanjkanje družbeno-političnega poslušanja posameznih odgovornih ljudi na tej, sicer seriozni in strokovno popolnoma ustrežni šoli. Za pomanjkanje tistega občutka, ki lahko v določenem primeru svari postavi na svoje mesto, ali pa zgolj prilije olja na žerjavico.

Kaj se je pravzaprav zgodilo?

Glasbena šola »Franca Šturma«, ki deluje na področjih dveh občin (Šiška in Bežigrad), ima več podružnic, tja od Medvod in Vodic do Črnuča in Savskega naselja za Bežigradom. Jabolko spora je torej nastalo najprej z ukinjivjo občine Ljubljana-Sentvid (tamkajšnja glasbena šola je bila ukinjena in je iz nje nastal oddelk Glasbene šole Šiška-Bežigrad), ki pa je bil v tem času nekako zgoljen, nadaljeval pa se je z ukinjivjo občine v Medvodah. Tudi v Medvodah je namreč delovala — dokaj uspešno — glasbena šola, ki pa je bila s politično-teritorialnimi spremembami pripojena prav tako h Glasbeni šoli »Franca Šturma« v Ljubljani.

Vse je šlo v redu, vse je bilo prav, dokler nista dva izmed trnih glasbenih pedagogov v Medvodah (vodja šole in učitelj harmonike) odpovedala službo z motivacijo, da so razmere na šoli nemogoče in da je čutili dušenje iniciative in dela na oddelku v Medvodah s strani vodstva šole... Vrhunec pa je dosegla odločitev (baje na podlagi pravih šol), da bodo izpiti — tudi za sedemdeset otrok iz glasbenega oddelka v Medvodah — v Ljubljani in ne več (kot dotedaj) v Medvodah.

Na to »centralistično« odločitev je bilo takoj čutili odpor. In sicer odpor s strani staršev, ki so se uprli — ne le zaradi stroškov, ki bi tako nastali zanje in otroke, saj bi morali potovati z glasbenimi instrumenti v Ljubljano, temveč predvsem zaradi tega, ker so menili, da je to nezaprta strokovnemu vodstvu oddelka, ki je po njihovem mnenju povsem na mestu.

Starši so se zbrali dvakrat in na prvem sešnanju tudi sestavili svoj memorandum, na katerega so hoteli dobiti odgovor in sploh razčistiti zadevo »pripojitve« ali »priključitve« medvoške glasbene šole k centralni šoli v Ljubljani.

Starši so tako sestavili svojo petico: »Na zahtevo vodstva šole bodo morali učenci naše glasbene šole iz Medvod opravljati letne izpite na Glasbeni šoli Šiška-Bežigrad, ob ocenjevanju drugih profesorjev, in se bodo morali zaradi tega tja voziti. Prizadeči starši zato izjavljamo:

■ Zahtevo vodstva šole, ki ignorira glasbene učitelje naših otrok, odločno odklanjamo in vztrajamo pri tem, da se letni izpiti naših učencev še nadalje opravljajo na tukajšnji glasbeni šoli, kot je bila to že praksa doslej.

■ Zahtevamo, da se odpovedi, ki sta ju dala naša glasbena učitelja, anulirata.

■ Dopuščamo, da se izpitol udeležijo strokovnjaki iz drugih glasbenih šol, ki bi delili

mnenja z našimi učitelji na enakopravni podlagi in bi s konstruktivnimi medsebojnimi izkušnjami objektivno dopolnjevali dejavnost in zdravo glasbeno ustvarjalnost na naši šoli.

■ Smo proti sleherni disharmoniji, ki bi izvirala ali izvirala iz osebnosti, in priznavamo dosedanjemu dolgoletnemu ravnatelju vso organizacijsko prizadevnost za razvoj glasbene šole v Medvodah.

■ Poudarjamo, da smo starši resnično zaskrbljeni nad nerazumljivimi, uradno-administrativnimi ukrepi vodstva šole. Ni nam vseeno, če na ta način zapravljamo ugled naše glasbene šole, na katero smo ponosni.

■ V medvoški kotlini so bogati viri novih glasbenikov vseh smeri. S tem upravičujemo obstoj šole in zahtevamo podporo za njen nadaljnji razvoj od vseh ustreznih oblastnih činiteljev. Naša glasbena šola omogoča namreč tudi gmotno najbolj šibkim staršem, da svojim nadarjenim otrokom nudijo vsestransko glasbeno izobrazbo.

V dosedanjih razmerah vodstvo glasbene šole v Medvodah ne more finančno kriti niti tekočih izdatkov za najosnovnejše pisarniške potrebe in to zaradi nenormalnih administrativnih ukrepov. Vse navedene motnje novejšega datuma bodo prenehale, uspešno delo na šoli pa bo moč poživiti ob pozitivni rešitvi naše zahteve, in sicer: glasbena šola v Medvodah naj bo samostojna enota v okviru glasbene šole Šiška-Bežigrad.

Tako — starši. Imeli so prav in to je tudi ugotovljeno. Ugotovljeno tudi na sešnanju, na katerem so bili udeleženci mnogih organizacij in samega kolektiva — kolektiva iz Medvod in drugih.

Kaj so ugotovili? Ugotovljeno je bilo, da se na oddelku (sedanji) glasbene šole v Medvodah gleda z nekim podcenjevanjem, češ da se tamkaj otroci uče večinoma harmoniko in trobento in da raje igrajo moderne in poskočne viže, kot pa Beethovna ali Bacha.

■ Strokovno osebje oddelka v Medvodah naj bi bilo po mnenju osrednjega vodstva Glasbene šole »Franca Šturma« nesposobno, na nekakšni »vračiki« ravni.

■ Sami odnosi na šoli nikakor ne ustrezajo. So nezdruživi.

■ O samoupravljanju ni govora. V takem smislu namreč, kot je to v navadi drugod: statut se zdaj ni sestavljen. Osmutek je bil sestavljen le v ožjem krogu ljudi in drugim skorajda ni bil omogočen pristop.

■ Čeprav na osrednji šoli imajo organe družbenega upravljanja, tako upravni odbor, svet delovnega kolektiva, sindikalno podružni-

co in podobno, obstajajo le-ti le formalno. Tajniku šole je namreč celo prepovedan vstop na seje sveta delovnega kolektiva!

■ Odločajo v zaprtem krogu in kolektivni posameznih oddelkov sploh niso obveščeni o posameznih sklepih vodstva in organov samoupravljanja.

■ Prišlo je tudi že do referendumov (za katerega je bilo sicer ugotovljeno, da je bil organiziran na dvomljiv način!), na katerem se je sicer osemdeset odstotkov članov kolektiva odločilo proti sedanjemu vodstvu šole.

■ In slednjic — ugotovljeno je bilo, da centralno vodstvo šole sedanjemu razvoju dogodkov ni več kos. Šola šteje namreč že zdaj tisoč sedemdeset učencev in je v določenem smislu prerasla možnost in sposobnost vodstva šole.

■ Zato je bilo sklenjeno, da je treba razpisati natečaj za novo vodstvo šole »Franca Šturma«, najti vse možne ukrepe, ki bi rešili to problematiko, in čimprej izdelati nov statut šole, s posebnim poudarkom na določenih sa-

mostojnosti posameznih oddelkov šole (tudi tistega v Medvodah), razkropljenih na dokaj obsežnem področju...

To so bili torej sklepi. Sklepi, ki naj bi pripomogli, da bi celotna šola takega obsega in takega slovesa, ki ga po strokovni plati nedvomno ima, dosegala v prihodnje še večje uspehe. Osebnosti, ki obstajajo, razna podkikanja in nestrpnost pa naj bi pokopali za vse čase, kajti le tako bo moč kreniti naprej.

Položaj, tak, kakršen je, pa gre nedyomno na roko vsem tistim, ki menijo, da je samoupravljanje, notranja zakonodaja v delovnih organizacijah in tudi zavodih (kakršen je omenjena Glasbena šola) le kosček papirja, formalnost, ki jo je pač treba v okviru našega družbenega sistema imeti. Imeti — in nič več.

Starši so torej izbili sodu dno. Zal so to bili starši, ne pa člani delovnega kolektiva, ki bi lahko drugače kot z odgovorni sami uredili neurejene razmere, predvsem brez nepotrebne hude krvi...

I. A.

Ni še tragedija, če nisi

modeliran po „JUS“

samo v tujino moraš potovati

Saj ne, da bi šel med tiste, ki cenijo, hvalijo in resnično občudujejo samo vse tisto, kar pride iz tujine. Nasprotno — raje imam domače, pod pogojem da je dobro seveda. In ni odveč tudi, če je poceni.

Ampak v tem mojem karakternem prepričanju se je zadnjič pojavila razpoka, v katero grozi prodreti vse večja ljubezen do tujine in tujeja. Ker gre pa, kot vemo, vsaka prava in nesebična ljubezen skozi želodec — lahko tudi v prenesenem pomenu, torej skozi kaj drugega, denimo, žep, živce, ali kaj podobno nematerialnega — ho ta kratka storija morda še kar aktualna. Ampak k stvari!

Krivo je potovanje v Zagreb.

No vidite, v Ljubljani, dobrem, domačem, belem in urbaniziranem mestu sem kupoval hlače. Konfekcijske, ker krojač po vzoru nekaterih naših podjetij občasno odklanja naročila. Kdo ve, morda zaradi izvoza?

»Številka?« me je vprašala prodajalka.

»Oprostite, ne vem,« sem bil ponižen, »vem samo to, da so me modelirali še pred ustanovitvijo JUS.«

Potem smo poslušali. Najprej sem si želel letne hlače. A ko človek enkrat najde želeno, mu ni nikoli dovolj. Potem sem si želel sive. Tudi to sem dobil. A kaj, ko bi bil vsaj zdaj skromen in zadovoljen! Pa ne, hotel sem še pravo velikost.

Tu so se pa začele težave. Velikost sem že dobil. Toda tu mi je bil napoti moj treh. Vedno mi nagaja in kmalu bom kot tisti moški iz včev, ki na plaži potegnejo vsa prebavila pod rebra, če gre mimo kakšen razvit bikini, potem pa jim spel vsa pljuča padejo pod prepono. Zaradi teh hlač pa bi bil kmalu ob kompleks: treh je bil očitno še precej premajhen!

Oha s prodajalko sva hotela zdaj najti prave hlače za ta treh. In sva tudi našla pravo številko. Pomerim, zategnem pas, potisnem roke v žep — kot vito! Ampak ta nesrečna predvoja: dediščina: moje noge tudi niso po JUS in so zdaj gledale nekako za slabo ped gole in šele potem onogavirane v čevlje.

Potem — potem sva s prodajalko izgubila potrpljenje in tudi vsako upanje...

Ampak, ko sem bil v Zagrebu, sem videl mimogrede — sicer sem zasledoval vse bolj poduhovljene prireditve kot predstave, razstave ipd. — tudi izložbo, v kateri je bil — premog! Da, in ne samo eden, namreč ne samo ena vrsta. Bilo je tam pet ali šest pladnjev in na vsakem po nekaj kosov tega gorečega kamna. Zraven pa napis: Trbovlje, Senovo, Banovci... pa kalorična vrednost in, no ja, tudi cena. Pa tudi drva so kazila lepo izložbo. In potem je pisalo, naj čimprej naročim premog, naj izkoristim popus in da mi ga bodo kar jutri ali še danes dostavili. Pomislil sem, da najbrž to ne velja ravno meni, ko sem iz Ljubljane, ampak ko sem se spomnil, da sem lani čakal na premog štiri mesece in letos tudi že dva, sem pomislil, kdo ve, če se pa morda le ne bi splačalo poskusiti...

No, pa kdo bi mislil na premog pri 30°C v senci! Navsezadnje, kje je še zima, saj zdaj teče od vsakega umetnega vlakna na človeku — in še celo od pristnega. Človeku je še majica odveč, če bi bila vsaj mrežasta! Ampak v Ljubljani je še decembra nisem dobil, kaj šele spomladi ali poleti! Torej sem obsojen na potrpljenje in to celo v inozemstvu tako rekoč!

Zagreb pa ima eno prednost, da namreč naše devize tam tudi veljajo. Pa sem se odločil: premoga še ne bom kupil, ampak z majico pa bi lahko poskusim, kaj ne? In po tej odločitvi se je, vidite, sprožil plaz. Šlo je namreč v trgovino in vprašal zelo pohlevno, da se mi ne bi kot tujcu morebiti posmevali, če imajo morda mrežaste majice?

»Je, kak ne, prosim lepo,« mi je zaprlo sapo — presenečenje lahko povzroči hude šoke, »kajli broj?«

In tako se je, kot sem že rekel, utrgal plaz. Razen majice sem kupil še mrežaste spodnje hlače in potem še res lahke in moderne letne čevlje mokasine, in hoteli so, naj bi kupil še temno sive nogavice, ki jih v Ljubljani ne dobim več kot enkrat na leto, če imam srečo, ampak jih že imam dva para prav tako iz inozemstva, in še kratke hlače bi moral »mladi gospod kupiti za plažo i dopust, jeli?«

Ampak to me je pa spomnilo na nekaj. Kaj že? Ah, da, na začetek te storije. Hlače, velikost, širina, treh in anatomija po JUS; pa strah pred tem, da bi hodil lepega dne brez hlač, to se pravi, brez rezervnih, po svetu in po inozemstvu. In tako si nisem mogel kaj, da ne bi prijazni prodajalki zaplaval svojo storijo in svoj strah pred bližnjo bodočnostjo. Zelo pozorno me je poslušala in z razumevanjem pokimala. Najbrž sem se ji smilil, kdo ve, kakole zgubljen v tujem svetu...

Naj končam. Seveda, šel sem z novimi dolgimi hlačami za 3440 dinarjev. Kaj sem mogel, ko pa imajo za vsako velikost po tri širsinske številke in eno med njimi celo za moj treh povojne proizvodnje po predvojnem planu. Tudi je, kot vidite, v inozemstvu nekako ceneje: toliko bi dal doma za popelinasno srajco.

Zato sem pa tudi prodajalko povabil na shadolet, štiri kupčke s smetano za 110 dinarjev — seveda v Zagrebu, čeprav bi ga v Ljubljani dobil že kar v Evropi tri kupčke s smetano za 165 dinarjev. Ampak je odklonila: morda ne zaupa tujcem?

Da, da, potovanje v tujino je res najboljša šola. Nekaj sicer stane, pa tudi razširi obzorja. Vsa imaj je — vse do Zagreba.

Z. L.

Žičnici na Veliko planino zmanjkalo sredstev. Kaj pa sedaj?

Žičnice navadno vise na debelih jeklenih vrveh.

Žičnica na Veliko planino visi na nitki. Nitka so finance, ki jih je tik pred koncem zmanjkalo. Večni refren naših investicij... denarja je zmanjkalo, ne moremo naprej... SOS!

— Na pomoč!

Klic gasilcev postaja klic investorjev.

Z žičnico na Veliko planino so že od začetka težave. Prvo usodo so ji krojili v ljubljanski »Žičnici«, potem pa so nadaljnjo izdelavo prepustili »Metalni« iz Maribora. Ob prevzemu je bila izdelana komaj šaba cetrtna načrtov in še ti so bili pomanjkljivi.

Tu se pravzaprav lahko iskreno vprašamo, kdo je ob tako klavni tehnični dokumentaciji sploh odobril investicije?

V projektnem biroju »Metalni« ob takšni zapuščeni prav gotovo niso imeli rožnatega dela. Kljub temu, da so žičnico na Veliko planino tedaj že gradili, so sklenili, da ne bodo gradili gondolske žičnice, kakršna je bila prvotno zamišljena, temveč tako imenovano nihavno, z eno samo gondolo, v kateri je prostora za trideset ljudi in sprevoznika. Menjava koncepta je seveda terjala mnogo težav pa tudi stroškov. Prvotno predloženi idejni program v elaboratu ni predvideval čakalnice z blagajno in sanitarnimi pri spodnji postaji v Kamniški Bistrici. Brez teh objektov pa menda ni moč dobiti obratovalnega dovoljenja.

Elaborat, čeprav zelo pomanjkljiv, je bil izdelan že pred tremi leti. Zaradi podražitve gradbenih del in materiala ter zaradi prehoda na nihalni sistem gradnje žičnice, so se stroški do letos precej povečali in tako zdaj manjka za najnujnejša dela 153 milijonov dinarjev.

Brez tega denarja na žičnice ni moč dograditi.

In kaj zdaj? Najpomembnejši objekt, se pravi nihalna žičnica, ki teče iz Kopača v Kamniški Bistrici pa do Simnovca na Veliki planini, je dokončan in žičnica že poskusno obratuje. Dolga je tisoč šeststo metrov, gondola pa potrebuje za pot od spodnje do zgornje postaje pike štiri in pol minute.

Voenja na 1600 metrov dolgi jekleni vrvi,

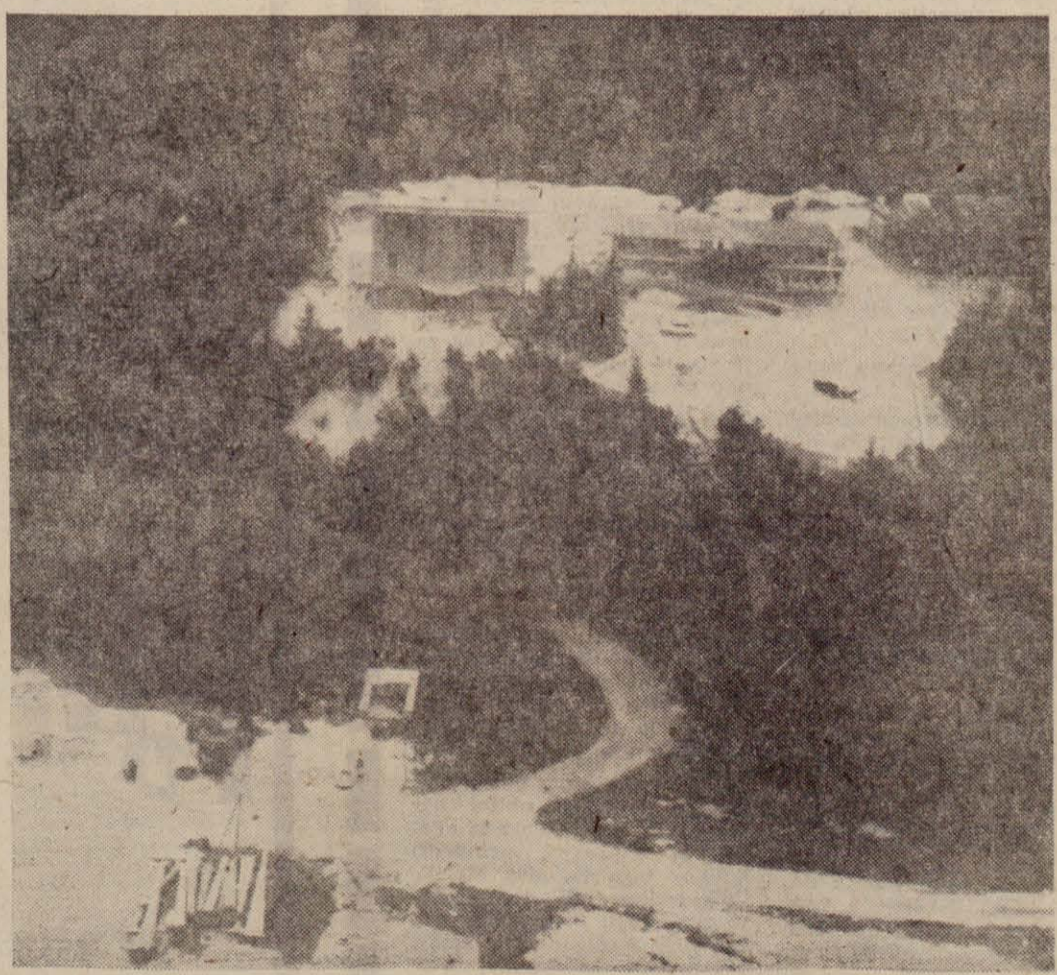
brez vmesnih stebrov, je zares izreden užitek.

Toda nihalka je le prvi del žičnice na Veliko planino. Drugi del bo sedežnica, vendar še niso začeli postavljati stebrov. Dolga bo devetsto metrov in bo imela 140 sedežev, pozimi jo bo moč uporabljati tudi za smučarsko — vprašanje je le, katero zimo.

Prenehali so tudi z deli na cesti, ki jo je bilo nujno potrebno rekonstruirati in razširiti, kajti takšna, kot je zdaj, ozka in vijugasta, ne bi zmogla močno povečana

prometa. Cestna dela so ustavljena na sredi med Stahovico in spodnjo postajo žičnice in potrebujejo še petdeset milijonov dinarjev.

Precej težav je tudi za parkirni prostor, brez katerega žičnica, razumljivo, ne more normalno obratovati. Po prvotnem načrtu bi samo parkirnišče veljalo 63 milijonov. Načrte so zaradi pomanjkanja sredstev ustavili in bo za začetek na parkirišču prostora za dvesto avtomobilov in dvajset avtobusov.

Minuli teden smo se mudili na zgornji postaji žičnice na Veliki planini. Streljaj od postaje se v cvetočem, z nizkimi borovci poraščenem bregu dviga prijetna stavba v alpskem slogu, bodoči hotel »Simnovca«, ki ga v lastni režiji gradi turistično gostinsko podjetje »Velika planina« iz Kamnika.

Kdaj bo začela žičnica obratovati? smo na zgornji postaji, ki je v glavnem že dograjena, povprašali direktorja velikoplaninske žičnice Janeza Remsa.

Kot lahko sami vidite, je žičnica v glavnem že gotova, prav v teh dneh poteka interna predaja med izvajalcem »Metalni« in investitorjem. Zmontirati moramo še sedežnico, urediti parkirni prostor ter dograditi čakalnice ter sanitarije.

Kdaj bo torej žičnica začela obratovati?

Brž ko dobimo denar, da dokončamo začeta dela, in ko bo republiška komisija izdala obratovalno dovoljenje.

In če denarja ne bo?

Če denarja ne bo, bomo takoj prenehali z deli, žičnico bomo konservirali in potem nimamo več kaj početi. Seveda pa bo s tem storjeno veliko škodo.

Obiljubljeno je bilo, da bo žičnica na Veliko planino stekla že lani. Zakaj so se dela tako zavlekla?

Tega ne bi hotel komentirati, bilo pa je precej objektivnih vzrokov. Nihalna žičnica je prva te vrste pri nas in zato je razumljivo, da so imeli izvajalci pri svojem pionirskem delu precej težav.

V primeru, da boste dobili potrebne investicije, kdaj bo potem žičnica v celoti gotova?

V dveh mesecih!

Na Veliki planini pa sta medtem že zrasli dve prikupni naselji weekend hišic, zgradili pa so tudi štiristo metrov dolgo vzpenjačo. Turistični delavci iz Kamnika se marljivo pripravljajo in referent za turizem na kamniški občini tovariš Jože Kuralt je poln zanimivih in obetajočih načrtov, toda — brez žičnice bodo vsi njihovi upi padli v vodo... Sto petdeset milijonov je precejšen znesek, tri ure v kolena grizečega hoda na Veliko planino je pa tudi dolga pot. Vredna za razmislek.

Po toči zvoniti...

T. FORNEZZA

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

● LUBENICE NA »STREHI« CRESA

Na vrhu navpične stene, visoke svojih petsto metrov, ki se dviga naravnost iz morja, leži na strehi Cresa vas Lubenice in dominira s svojih visav nad celim Kvarnerom.

Do vasi je mogoče priti samo peš ali pa na oslu. Barke in čolni pristajajo v Valdumu, nakar je potrebna še dobra ura peš do vasi s čudnim imenom. Se preden se potnik približa vasi, lahko lepo vidi, da je z obeh strani ograjena z visokim kamnitim zidom, ki je na nekaterih mestih že popustil, saj ga desetletja, da, celo stoletja ni nihče obnavljal. Lubenice že od daleč učinkujejo kot trdnjava. V starih časih je bilo naselje tudi zares trdnjava. Najstarejši zapiski ga kot takega omenjajo poleg mest Osora in Cres.

Vas Lubenice obsega nekaj desetlin kamnitih hiš, v katerih živi okoli sto ljudi. Njihov boj za življenje je skoraj herojski. Meter za metrom spreminjajo pusto okolico v rodovitno zemljo, kolikor je o rodovitnosti na kraškem ozemlju sploh mogoče govoriti. Večina se ukvarja z vinogradništvom in ovčarstvom. Nekateri se preživljajo tudi s prodajo drv za kurjavo. Dobri poznavalci teh krajev trdijo, da je vino iz Lubenic najboljše v vsem Primorju. Če pogledamo, na kako idealnem mestu rastejo vinogradi, venomer izpostavljeni sončnim žarkom, se tej trditvi ni treba čuditi.

Sredi vasi je zgrajena skupna cisterna, lastnina vseh vaščanov. V času najhujše suše delijo s posebnim obredom vodo po družinah.

S ploščadi okoli vasi se nudi čudovit razgled na morje. Proti severu in zahodu se ustavi pogled na istrsko polotoko, na jug pa seže vse do Lošinja. Vaščani trdijo, da je po dežju, ko je zrak čist, mogoče videti s prostim očesom celo Ancono na italijanski obali Jadrana.

Hiše v Lubenicah se stiskajo druga k drugi, ulice med njimi pa so podobne ozkim predorom. K temu strnjnemu načinu življenja je vaščane primorala močna burja, ki piha čez otok z Velebita.

A najsi bodo Lubenice še tako romantično naselje, življenje v njih po malem zamira. Mladi rod ni več pripravljen, da bi se po vzoru dedov boril z ostrim, surovim kamenjem. Zato odhaja v mesta, v industrijo in na ladje. Na vasi ostajajo le starci. Z žalostjo in srca se spominjajo nekdanjih časov, ko je v Lubenicah vse kipel od mladosti. V spomin na lepše dni zaigrajo ob praznikih na starinske instrumente. A tudi praznikov je vedno manj. Vas umira. Čas jo bo zamelel. Samo med okoliškim prebivalstvom bo še ostal spomin na nekdanjo ponosno Lubenico.

VSAK ŠOFER MU OSLE KAŽE NE DRŽI...

— Kam?
— Na morje.
— Kako?
— Z avtostopom.

To so samozavestne besede, ki so prav zdaj mnogo bolj aktualne kot avtostopanje vse leto in vse dni skupaj. Pravzaprav sploh ni več pomembno, kdaj in kdo si je izmislil avtostop. Tega niti ni tako dolgo, pa vendar je na mah osvojil svet. Mnogo več pomeni na primer to, da je ta oblika spoznavanja krajev, običajev in navedb domena mladih ljudi.

— Ne, ne gre zgolj za reševanje finančnih težav študentov, ampak nemara mnogo bolj za spoznavanje ljudi, njihovih značajev in njihovih problemov, o katerih kaj hitro steče beseda takole med vožnjo. — Zatrjujejo globlji zagovorniki avtostopa.

— Eh, najbrž ne bi stopali, če bi imeli polne žepce denarja. — pravijo spet drugi, prav vsi od kraja pa drugjejo palec na ustaljenih vpadih mest in industrijskih središč in si podajajo iz ust v usta ne preveč staro ustno izročilo:

Slep je, kdor se z avtostopom ukvarja, vsak šofer mu osle kaže, stoparju sreča vedno laže, on živi, umrje brez d'narja.

Jana: »Samo, da gre naprej.«

Prejšnjo soboto smo se odločili, ker je bil ravno zadnji dan šole, da bomo peljali avtostoparje v Celje in Maribor. Pa bi kmalu ostali kar sami v Ljubljani. Popoldne ni bilo pri končni trolejbustni postaji na Ježici niti enega stoparja. Kje pa so?

— V soboto popoldne zelo malo študentov stopa. Največ jih je ob petkih in sobotah dopoldne. — je vsa zasopla hitela pripovedovati Sonja Delakorda, studentka kemije iz Petrovca.

— Fiziko sem pisala do tri četrti na dve. Zato sem tako pozna. Sicer pa letos prvič stopam.

— Kako to?

— Nisem imela časa. Z avtostopanjem se namreč zapravi precej časa. Nočejo ustavljati vsi od kraja. Lani sem večkrat stopala, toda vselej s prijatelji.

— Zaradi slabih izkušenj?

— Ne, jih še nisem imela, toda bolje je v dvojce.

— Pa fantje?

— Se jezijo, da soferji raje ustavijo dekleto.

Sonja je prisegla, da bo vselej ustavljala avtostoparjem, ko bo imela svoj avto.

— Nekatera dekleta so čudna, kot nekateri soferji. — je dejal Mariborčan Drago Bizjak, ki se je namenil s prijateljem Robertom z Reke domov na češnje in je že velikokrat stopal.

— Tu, na končni postaji na Ježici, vsaj tako je večkrat videti, čakajo največ fantje. Dekleta pa so zavzele položaje onkraj mostu. Zakaj?

— Vrag si ga vidi. Kadar nas je na tej strani dosti fantov, morajo kajpak lepo v vrsto in čakati. Tam, na oni strani, pa pridejo prej na vrsto, ker jih je manj in ker stojijo ob cesti posamič. Soferji to že vedo in mimo nas peljejo z nezmanjšano hitrostjo. Na srečo ne vsi.

Robert Salom, študent arhitekture, ima precej izkušenj in je doslej najdalj zamaš dvigoval palec štiri ure, ko je po toval domov na Reko in potem še pet ur pomagal spotoma popravljati avto, da je sploh prišel na cilj.

— Hja, jaz sem pa lani pet ur čakal, potem pa sem moral z avtobusom domov! — je vzklil Dragi.

— Se kakšen razburljiv dogodek?

— Primerilo se mi je, da sva šla na avtostop z deklico. Sofer je ustavil in vzel v avto samo njo, čeprav je imel polnoma prazen avto. Nekateri vozniki se pač vedejo zelo nerazumljivo. Drugič spet pa se mi je pripetilo, da je avtomobil, ki naju je s prijateljem peljal, počila guma. Ročno sva se pripravila, da mu bova pomagala. Sofer mariborskega taunusa je odklonil pomoč in nama svetoval, naj greva naprej z drugim avtomobilom, ker se bo s popravilom predolgo zadržal. Pa sva šla nekaj metrov naprej in spet stopala. Med tem je najin sofer ustavil drug avto in dokaj hitro popravil okvaro. Ko je bil narejen, je sedel v voz, se počasi pripeljal do naju in spustil na naju rafal kletvice, češ da sva umazana lenuha, ki bi mu lahko, vsaj iz hvaležnosti, pomagala zamenjati kolo.

— Kako, kletvice ste rekli, če sem do-

— V kakšnem avtu pa se najraje pelješ?

— V takem, da gre naprej.

— V čem je čar avtostopanja?

— Predvsem je praktičen in interesanten.

— Interesanten?

— No, ali ni zanimivo, da moški prej ustavijo kot ženske in inozemci prej kot domači.

— Rada plešeš?

— Rada, toda žal tako poredko.

— Najraje ješ?

— Pogledajte, ali ni zanimivo, kuham najraje sadne solate, jem pa jogurt.

— Zbirateljska strast?

— Kot vsi, razglednice, kot malo zbiratelj pa vrečke od sladkorja.

Takole sem oni dan kramljal z avtostoparji in soferjem povem na uho: vožnja je bila tako prijetna, da sam ne vem, kdaj sem bil spet doma. Vem samo, da precej prezgodaj!

E. HRAUSKY

ogledalo

Pričakujejo, da bo stadion razprodan, pa čeprav sprejme nad tisoč gledalcev. Evrovizija bo prenašala vso tekmo.

(Delo 21. junija — »Madridski finale na TV«)

SPANJA: ... Suarez ... Prvi strel je padel šele v 3. minuti, ko je Suarez izvedel prosti strel, vendar prek vrat v aut. — Po silajni kombinaciji Marcelino — Saurez je Pereda v naletu prestrel in si dal predložek, iz katerega je z neobratično bombo povedel Španijo.

(Delo 22. junija — »Španija: SZ 2:1 (1:1)«)

Vse o isti tekmi: stadion je res sprejel nad tisoč gledalcev — bilo jih je 110.000, najboljši igralec pa je bil Suarez, ki kljub trem obupnim poskusom pisave ni prišel do svojega pravega primka.

Ava Gardner (41), filmska lepotica, je v nekem nočnem lokalu v Barceloni gostila ameriške vojake. Ta reklama jo je stala 600 mark.

(Nedeljski dnevnik 21. junija — »Novice brez naslovne«)

Ava Gardner menda ni Nemka in tudi Barcelona ni v Nemčiji. Sicer pa so marke glavna valuta »Nedeljskega« v poročilih z vsega sveta.

Emerson izločil Pilića — LONDON, 24. junija — Avstralski teniški šampion Roy Emerson je na mednarodnem teniskem turnirju v Wimbledonu premagal Nikolo Pilića s 6:3, 11:9, 3:6, 6:3.

Emerson premagal Pilića — LONDON, 24. junija — Na mednarodnem teniskem turnirju v Wimbledonu je Avstralec Emerson po poldruhi uri hude borbe premagal Jugoslavana Pilića 6:3, 11:9, 3:6, 6:4.

(Delo 25. junija — 7. stran)

Važna poročila je najbolje objaviti na isti strani dvakrat. Da ni preveč enolično, se kak rezultat spremeni.

HONOLULU — Varnostni organi niso dovolili hčerki predsednika ZDA Lyndi Bird Johnson, da bi odletela domov. Slišali so, kako se prepira s soprogo, ki ji je grozil s smrtjo. Tako so se raje izognili tveganju.

(Ljubljanski dnevnik 26. junija — »Stope«)

Nobena od hčera predsednika Johnsona si še ni omislila stopa, ne v Honoluluju ne kje

STARE MAME SO DOBRO VEDELE

PLOSKE NOGE, KRČNE ŽILE — BOLEZNI STOJEČIH POKLICEV

— Ne, niso lepi in tudi trideset let prepozno sem jih obula. — je dejala Marica Konrad, lastnica frizerskega salona na Resljevi cesti, ki je čisto zanesljivo prva in nemara edina v Ljubljani uvedla visoke čevlje, ki jih nosijo v tej delavnici vse uslužbenke od kraja.

— Naš poklic je pač takšen, da smo ves dan na nogah. Z leti so posledice vse hujše. Sama imam precejšnje težave s krčnimi žilami. Vse življenje sem iskala tako rešitev in zdaj smo jo staknile v prodajalni »Borovo« na Titovi cesti. Ti platneni visoki čevlji mi seveda ne bodo odpravili krčnih žil, toda zvečer sem mnogo manj utrujena. Za dekleta pa so ti čevlji sila pomembni. Sicer pa naj same povedo...

...in prikupna dekleta so povedala, da so bile prve dni v čevljih nerodne, da so jih tiščale in da so bile tako »špasne« pod nogo. Zdaj,

zdaj pa so se že privadile. Tako privadile, da jih ni treba nič več opozarjati na čevlje. Same od sebe jih takoj obujejo, ko pridejo v službo. Zakaj? Zato, ker se prijete ne počutijo in ker jih zvečer nogo sploh ne boli več. V do brij dveh mesecih so spoznala prednosti teh visokih čevljev.

— A, ta visoke čevlje išče-te? — je napela misli prodajalka pri »Borovem«. — Ja, ja, to so ortopedski copati. Samo številko 36 še imam. 1684 dinarjev stanejo. Toliko reklame so naredili, da nam jih je zmanjkalo. Zdaj imam samo še bele copate, imeli pa smo tudi modre.

Tudi poslovdaja je povedal, da so ti čevlji vse bolj iskano blago. Samo eno pošiljko so dobili. S sejo mode na Gospodarskem razstavišču. Se januarja. To je nov izdelek kombinata »Borovo«. Tudi v Zagrebu so v hipu prodali vse take čevlje.

Zakaj so pravzaprav ti čevlji vzbudili tolikšno pozornost? Odgovor je globlji in med drugim tudi predmet opazovanja Dispanzerja za žilvice pri okrajnem zavodu za zdravstveno varstvo v Ljubljani.

Dispanzer je leta 1962 napravil skupaj 4034 pregledov in prav toliko protokoliral odvzeti vzorce. Pri pregledih so posvečali največjo skrb obolenjem, zaradi katerih je prepovedana zaposlitev v žilski stroki, kot so venerična obolenja in druge kožne bolezni. Opazovali so kajpak še druge bolezni in ob tem registrirali obolenja, ki so najpogostnejša pri ljudeh, ki pri delu stopa.

In ta obolenja so ploske noge, krčne žile in razne deformacije nog. Podrobna analiza 2725 zaposlenih v 37 ljubljanskih gospodarskih organizacijah je pokazala, da niso vsi zdravi. Stiriinštrideset odstotkov zaposlenih bo-

leha, in sicer največ zaradi ploskih nog (26 odstotkov), potem krčnih žil (14 odstotkov) in drugih obolenj, ki jih smatrajo za obolenja stoječih poklicev. Ze samo večurno stanje je naporno in vzrok ploskih nog in krčnih žil. Svoj delež pa prispevajo k temu še nepravilna obutev, neprimerni cementni ali tera-ko tlak, tudi do 16-urno stanje na dan in letanje brez odmora in ne nazadnje slabe možnosti za osebno nego.

Skratka, dispanzer za žilvice ne ugotavlja samo velikega odstotka obolenj, ampak tudi opozarja, da je tolikšno število obolenj zato, ker delavcem žilvske stroke ne posvečamo dovolj skrbi, ker se zelo poredko ali pa nikoli ne vprašamo:

- koliko ur so dnevno zaposleni,
- kako je urejen odmor med 8-urnim ali večurnim delom,
- kako je urejena prehrana tistih, ki so zaposleni več kot 8 ur,
- kako je urejen njihov letni odmor,
- kakšni so delovni pogoji glede na prostor, kjer delajo,
- kako skrbje gospodarske organizacije za rekreacijo zaposlenih.

— Natakariji, prodajalke, kuharice so izraziti stoječji poklici žilvske stroke, pri katerih so tako pogostna obolenja nog. — je povedala dr. BLAGA KRAMBERGER, vodja oddelka za medicino dela pri Okrajnem zavodu za zdravstveno varstvo.

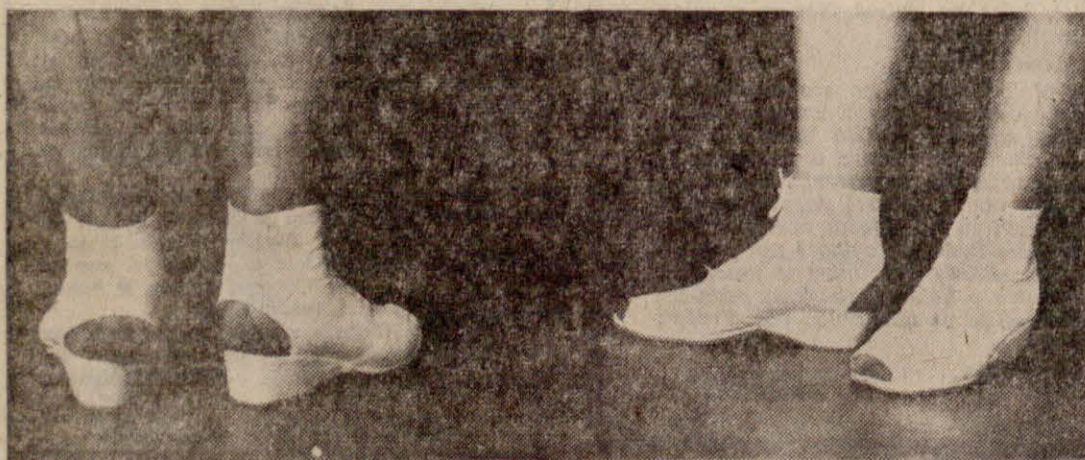
— Preseneča pa nas veliko število ljudi s ploskimi noga-

mi v trgovskih podjetjih, kot so Mercator, Preharna, Emona, Trgohtad, Specerija itd.

— Kar zadeva mene, bi dala zapreti vse tiste, ki projektirajo in gradijo trda tla na mesto elastičnega poda, ki je ne samo toplejši, ampak mnogo primernejši za stoječji poklic. Kar pogledate tla pri »Figu«! Ja, saj natakarija mora zboleti! Potem je tu še neprimerna obutev. Rokenrolarice, mokasine in copate še za doma niso priporočljive, kaj šele na delovnem mestu. Drugod po svetu so v tem pogledu napravili znaten korak naprej. Zato na primer, na Dunaju niso nobena posebnost trgovine, v katerih nosijo prodajalke visoke, čez gleženj zavezane čevlje s pol-peto. V Avstriji ni zakona za te stvari, toda obratni zdrav-niki posameznih tovarn in velikih trgovskih hiš vztrajajo pri tem, da morajo uslužben-ci in uslužbenke nositi visoke čevlje, ki jih dobijo zastonj. V Italiji in Franciji, prav tako kot pri nas, zgolj priporočajo visoke čevlje. In ne brez uspeha. Sicer pa visoki čevlji niso nobena novost. Ze naše babice so vedele, da je skrivnost zdravih in spočitih nog prav v visokih čevljih. Novost pa ni tudi zato ne, ker jih Borovo z velikim uspehom dela za Češkoslovaško in Madžarsko.

— Menim, da naj bi dali dokončno sodbo o obliki teh čevljev, ki jih izdelujeta »Pe-ko« in »Borovo«, ortopedi, kolikor tega že niso storili, toda sodim tudi, da je problem v celoti in nasploh vreden širše pozornosti ne samo posameznih kolektivov, ampak tudi in celo sindikatov.

E. HRAUSKY

naj
izdam?

ni novo...

temveč

Peril

za pranje vsega volnenega
svilenega in sintetičnega

HARLEMSKI VULKAN

Senat ZDA je te dni sprejel zakon o državljanskih pravicah; predstaviški dom ameriškega kongresa ga je sprejel že pred meseci. Tako se je izpolnila največja želja pokojnega predsednika Kennedyja: da ameriška zakonodaja ne bi več poznala dveh vrst državljanov oziroma da bi za ameriške črnce veljale iste zakonske pravice kot za njihove bele sodržavljane.

Nemalo belih ameriških državljanov se boji, da jih bo ta zakon prikradljal za njihove pravice oziroma, boljše povedano, za razne njihove dosežke privilegije.

Z druge strani pa mnogi črni Američani mislijo, da je zdaj konec njihovega neenakopravnega položaja, da bodo tako rekoč čez noč izgubili vse njihove težave, da bo nastopila nova doba, v kateri ne bo več predsodkov proti Americanom, ki so se rodili s črno kožo. Oboji se motijo.

Do rasnih spopadov bo prav gotovo prihajalo še naprej — letos, prihodnje leto in še mnogo let.

To, kar zakon o državljanskih pravicah zares pomeni, je samo širša zakonska podlaga za uveljavitev enakih možnosti za vse Američane. To je vse, vendar pa tudi to ni malo...

VROČE HARLEMSKO POLETJE

»To harlemsko poletje bo vroče,« je te dni prerokoval neki uradnik newyorške mestne uprave in dodal: »Prav nič se ne bom čudil, če bo v Harlemu umrlo več Americanov kot v Južnem Vietnamu.«

Mozak, ki je to dejal, se očitno zaveda dejstva, ki ga mnogi še niso doumeli, namreč, da rasni problem v Ameriki ni najbolj pereč in eksplozivni na jugu te države, kjer živi sicer številno, vendar pa politično večinoma pasivno črnsko prebivalstvo, temveč v skrajno siromašnih črnskih četrtih industrijskih središč na severu ZDA, kjer živi prosvetljen, življenja željen črnski proletariat, zgneten na najožjem prostoru.

To velja predvsem za New York, kjer v črnski četrti Harlem, ki je prav v sruču tega osemmilijonskega mesta, živi 230.000 črncev, stisnjenih na samo devetih kvadratnih kilometrih površine.

Ta črnska četrt se posebno v zadnjih mesecih živi v eksplozivnem vzdušju umazanije, revščine in zločina. Značilno — in tudi najbolj zaskrbljujoče — je to, da najbolj vre med harlemsko mladino, ki se nedvomno tudi najbolj zaveda človeka nevednih okoliščin, v katerih živi.

Kakšne so življenjske razmere, ki jih je deležna harlemska mladina, pa najbolje povedo nedavno objavljeni podatki posebne organizacije, ki ima nalogo pomagati tej mladini:

■ 70.000 harlemskih mladincev nima nobene redne zaposlitve;

■ samo polovica otrok v Harlemu, starih do 18 let, živi skupaj z očetom in materjo oziroma v urejenih družinskih razmerah;

■ smrtnost otrok in število mladoletnih prestopnikov v Harlemu sta dvakrat večja kot v drugih newyorških četrtih;

■ veneričnih obolenj med mladino v Harlemu je šestkrat več kot med mladino drugih četrti tega velenja;

■ možnosti za šolanje, ki jih imajo mladi Harlemljani, so mnogo slabše, kot jih ima druga newyorška mladina: za primer naj navedemo, da polovica harlemskih gimnazijcev zastaja po izobrazbi najmanj za tri leta za drugimi newyorškimi gimnazijci.

V takih pogojih ni čudno, če je harlemska mladina skrajno nezadovoljna s svojim življenjem, če nima upanja, da se bo kmalu kaj obrnilo na bolje in če je zato pripravljena, da svoje nezadovoljstvo izrazi tudi z nasiljem nad belimi sodržavljani, za katere smatra, da so krivci razmer, v katerih živi...

NASILJA V PODZEMEL'SKI ŽELEZNICI

Na harlemskih uličnih križiščih zbira črnski agitatorji vedno več ljudi okrog sebe. Napovedujejo revolucijo, ki bo iz črncev naredila gospodarje, belce pa postavila na sedanjí položaj črncev.

Vendar pa se mnogi črnci v zadnjem času ne zadovoljujejo več samo z besedami. Njihovo sovraštvo in sila po uničevanju vsega »belega« sta se v zadnjih tednih vse pogostje sprejavljala v nasilje in kri.

Zanimivo je, da je najpogostje prizorišče tega nasilja tista ustanova, kjer je integracija najbolj napredovala: newyorška podzemeljska železnica.

Nicholas Philipides, 54-letnega restavraterja grškega rodu iz Brooklyna, je zadela nesreča ob dveh ponoči, ko je dremal v kupeju podzemeljske železnice na poti domov. Iz dretnice ga je prebudilo nenadno kričanje, nato pa se je zaslišal zvenket razbitih oken in lopot bližajočih se nog. Hip nato je že dobil udarec v obraz, ki ga je vrgel na tla in mu razbil oči. Črne noge so začele brčati v njegovo glavo in rebrja, črni prstje pa so mu izvlekli denarnico, v kateri je imel 97 dolarjev...

Naslednja žrtev je bil 16-letni Howard Weiner: s steklenico so ga po glavi, tako da se je onesvestil. Tretji potnik, 26-letni Harvey

Vine, se je prav tako znašel na tleh pod brami črnih nog.

Ko se je vse skupaj končalo na neki manhattanski postaji, so bili trije vagoni podzemeljske železnice popolnoma demolirani. Seže so bili polomljeni, okna razbita, pod in stene vagonov pa umazani od krvi maltretiranih potnikov.

Dvanajst povzročiteljev tega krvavega dogodka je že nekaj minut pozneje stalo ob steni policijske postaje, med seboj zvezani z lisicami. Bili so mladoletni črnci iz Harlema na severu Manhattanu.

Pred policijsko postajo pa se je zbirala vedno večja množica belcev, ki so kričali: »Dajte nam te črnuhe v roke, da sami obračunamo z njimi!«

Omenjeni dogodek v podzemeljski železnici je bil v zadnjih tednih samo eden izmed mnogih:

■ sedemletni črni pobič je v podzemeljski železnici zabodel neki belci v trebuh bodalo, ki ga je sam izdelal;

■ pet črncev je v nekem vagonu podzemeljske železnice z noži ranilo 17-letnega belca mladeniča, ki jim ni hotel izročiti svoje denarnice;

■ štirje mladoletni črnci so vrli v kabino strojevođe podzemeljskega vlaka in mu grozili z nožem;

■ neki črnc je na postaji podzemeljske železnice z nožem ranil v prsi belca, ki ga sploh ni poznal.

»KRVNI BRATJE«

V zadnjih tednih so bili v Harlemu umorjeni štirje belci: dva trgovca, neka socialna delavka in duhovnik. Večino krvavega nasilja pripisuje policija organiziranim črnskim bandam, ki nastopajo od začetka letošnje pomladi in ki so se »specializirale« za teror nad belci. Ti teroristi, ki so si nadeli ime »krvni bratje«, so prvič udarili 17. aprila.

Tistega dne so črnski otroci podrli neko stojnico s sadjem in nato zbežali z nekaj

ukradenimi jabolki. Ko so policaji stekli za tatiči, jim je preprečila pot manjša skupina polodraslih črncev. Prišlo je do pretepa, v katerem so bili ranjeni štirje policaji.

Policija je naknadno zvedela, da je bilo to dela »krvnih bratov«, ki so se pred tem več mesecev pripravljali na spopade s policijo tako, da so se urili v judu in učili karate, azijskega načina borjenja. Teh večini so jih učili posebni inštruktorji, nekdanji pripadniki radikalne črnske organizacije »črni muslimani«, ki se jim je tudi ta organizacija zadelala preveč krotka.

Bande »krvnih bratov« so oborožene predvsem s hladnim orožjem — noži, britvami, bokserji in podobnim. Nikoli jim ne manjka cigaret z marijuano, ki jih spodbujajo k nasilju in jim preganjajo strah pred »kifelijci«. V zadnjem času pa so pri policijski preiskavi v stanovanju dveh črncev našli tudi 12.000 nabojev.

Jedro band »krvnih bratov« sestavlja okoli 200 izsolanih teroristov, nekdanjih pripadnikov mladinskih tolp; stari so od 16 do 20 let. Vsak na novo sprejet pripadnik »krvnih bratov« mora izsolati deset novih članov za to organizacijo in zato ni čudno, da število njenih članov naglo narašča.

»AKCIJA ZADNIEGA UPANJA«

Pred nasiljem »krvnih bratov« trepetajo predvsem beli trgovci iz Harlema. Vrata in izlozbe svojih trgovin so okrepili z železnimi drogovi, ki pa jih niso odresili strahu.

V harlemske bare in plesišča so včasih prihajali tudi mnogi belci, v zadnjem času pa je bel obraz v harlemskih lokalih samo še izjema.

Od maja dalje so vse policijske postaje v Harlemu dobile okrepitev. Policaji so tod tudi prej le izjemoma patrolirali posamič, sedaj pa so njihove patrulje sestavljene najmanj iz treh mož. Posebna ekipa 50 policajev pa je v stalni pripravljenosti, da intervencira, če je kje potrebno.

Da bi zagotovili varnost v podzemeljski železnici, je newyorški župan Wagner v začetku tega meseca izdal posebne ukrepe: 700 policajev dela pomoči čezurno službo in kontrolira vse vlake in postaje. Vsi policaji, ki se podnevi vozijo v službo s podzemeljsko železnico, morajo biti v uniformi in oboroženi, da bi tako zastraševalno vplivali na nasilneže. Vsa newyorška policija — skupaj okoli 25.000 mož — pa je seznanjena s posebnim načrtom, ki predvideva ustrezne ukrepe, če bi izbruhnil harlemski vulkan.

Vsi ti ukrepi pa seveda življenja v Harlemu nikakor ne spreminjajo v socialnih pogojih, ki so pravi vzrok za vse te težave in probleme tega črnskega središča v New Yorku. Tega se ameriške oblasti tudi zavedajo in zato poskušajo tudi drugače rešiti, kar se še da.

Sam predsednik Johnson je nedavno dal pobudo za »akcijo zadnjega upanja«, kot je ta

Pogled v beli svet — Harlem je ponekod obdan z žično ograjo

akcija dobila ime in ki naj bi izboljšala življenjske razmere v Harlemu.

V ta namen naj bi zbrali 110 milijonov dolarjev, s katerimi naj bi predvsem izboljšali pogoje, v katerih živi in se šola harlemska mladina. Ta denar naj bi zagotovil boljše možnosti za izobraževanje, ustanovitev posebne organizacije za boj proti narkotikom in za boj proti mladinskemu kriminalu.

Morda bo ta akcija vsaj deloma vplivala tudi

na odstranitev na pol podrtih stanovanjskih hiš, v katerih živi večji del harlemskega prebivalstva. In morda bo ta akcija vplivala pozitivno tudi na včlanjevanje črncev v »bele sindikate« in tako izboljšala njihove možnosti za zaposlitev; doslej so se namreč vsi sindikati, tudi »liberalni«, branili včlanjevanja črnce, s čimer so jim odrekli možnost, da bi se organizirano borili za boljše življenjske razmere.

SPIEGEL, TIME

Zgodba o levu, zdravniku in fotoreporterju

»Lev je mačka, velika, divja mačka, ki ne žre miši. Imenujejo ga tudi kralja živali in gospodarja v svetu sesalcev. Včasih je bil prav gosto naseljen skoraj po vseh toplih deželah, tudi pri nas, vendar je človek to močeno, dostojanstveno in krvoločno mačko pregnal, da živi danes samo še v Afriki...«

Samo toliko »smo jemali« v šoli in ničesar več se nisem mogel spomniti o levih, ko sem jo mahnil proti vasi, oddaljeni trideset kilometrov od Parme v Italiji. Tudi »spremljevalcev« nisem imel, razen dveh fotoaparátov in težkega teleobjektiva in, seveda, priporočila občine Parma, ki sem ga hranil v žepu. Rekli so mi, naj se zaustavim v največji hiši v tem kraju, v tisti, ki ji rečejo »grade. Pri dr. Giacomu Bragi.

Kraj ni bil prav nič podoben »puščavi« in tudi ko sem zagledal zdravnikovo herkulsko postavo, se mi je zdelo, da nisem prišel prav. Bilo mi je tesno, dokler mi ni zdravnik z največjo ljubeznostjo ponudil roko in, seveda, gostoljubje. Tudi psema Tajji in Pastorju, varuhoma vrat in gradu, je naročil, naj mi ne storita nič hudega. Se preden sva odšla, mi je zdravnikova žena, ki je doma iz Crikvenice, naročila, naj bom previden, ker lev ni več levček, ampak »beštja«, težka več kot 140 kg, da nima čira na želodcu in ne plombiranih zob, niti drugih prebavnih motenj. Presneto me je bilo strah, čeprav tega nisem pokazal, pa tudi

neumno bi bilo, da bi se zdaj, ko sva bila že blizu levjega brloga, premislil. Capljaj sem z zdravnikom do ograje, za katero je bila ta mrcina.

Se preden sem ga zagledal, sem zaslišal njegov glas. V hipu sem pozabil na vse, kakšen film imam, na zaslonke, osvetlitev, na teleobjektiv...

Dr. Braga mi je dejal, naj se ne bojim, naj levu bojazni ne pokažem, čeprav bo planil name, ko me bo zagledal. Rekel je, naj bom še posebej previden, če padem na tla, ker moram v tem primeru obrniti glavo proti zemlji. Komaj mi je svetoval, kako naj ravnam, že je odprl vrata kletke, Lev Marko se je pokazal skozi vrata. Na srečo je bila tam psica Tajja. Začel se je ukvarjati z njo, tako da me ne sploh ni pogledal. »Reportaža že bo,« sem si mislil in naslonil teleobjektiv proti levji glavi. Marku ta moja kretnja ni ušla. Počepnil je in me začel nepremično opazovati.

Tako sva stala drug ob drugem, vsak z drugačnimi nameni, seveda. Komaj sem sprožil objektiv, je Marko skočil in se pognal proti meni. Poduhal me je, ugotovil, da nisem njegov »tip« ter se skokoma namenil proti vratom. Stal sem, kot vkopan. Zdaj nisem več vedel niti tega, po kaj sem prišel... Čez čas se je lev spet vrnil k meni in me divje objel. Ta objem sem prestal že dosti bolj junaško.

Najhuje je bilo mimo, dr. Braga me je pohvalil, jaz pa sem ga prosil, da bi me s fotoaparatom ovekovečil pri enem izmed levjih skokov.

Dr. Braga mi je kasneje pripovedoval, da je dobil leva pred letom dni in pol, čisto majhnega in bolnega, da bi ga ozdravil. Pripeljal mu ga je neki pomorski čoln. In ko je mladič ozdravel, je ostal pri hiši. Videl sem tudi, da so v vrtu kar tri ograje, vendar je levček, ki je počasi postajal velik lev, kljub temu pobil več živali, saj ima moč, s katero lahko pobije vola... Vendar ni nevaren, če se ga človek ne boji. Kasneje se je tudi zdravnik hotel »poigrati« z levom, stopil je k njemu, vendar je Marko planil nanj in ga pošteno ugriznil v desnico pod komolcem. Sale je bilo tako konec, planil sem skozi odprto okno v kuhinjo, ker je bila najbližja, zdravnik pa k velikim skladi z jodom, ki je vedno pripravljena v hiši, ter si izpral rano. Bil je bled in žalosten, ker je tudi sam videl, da je, kot mu je že prej povedala žena Tita, konec igranja z levom Markom.

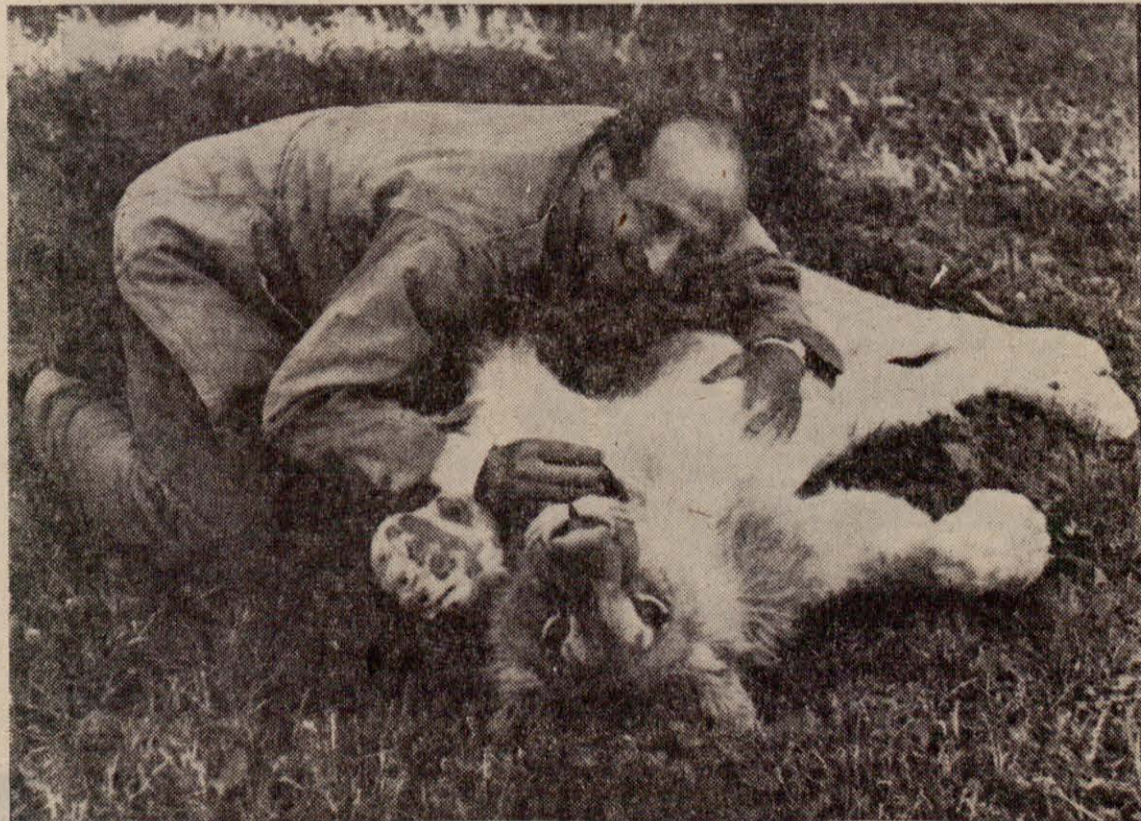
Ko sem se poslavljaj od prijetne družbe in neprijaznega leva, sem bil zadovoljen, da sem naredil reportažo o levu in ohranil celo kožo. Tekst in slike: EDI SELHAUS

»Čez čas se je lev spet vrnil k meni in me divje objel. Ta objem sem prestal že dosti bolj junaško...«

Taja in Marko sta že ves čas zvesta prijatelja. V velikem vrtu blizu Parme pa imata pri dr. Bragi svojo »domaćijo«.

»Vsak dan poje šest kilogramov mesa, en dan v tednu pa ima »post«,« pravi zdravnik.

TT — BREZPLAČNO

Primek in ime:

Stalni naslov:

Letoviški naslov:

Na dopustu bom od do

Podpis:

Nasim rednim bralcem, ki kupujejo TT v kolportazi, bomo pošiljali naš teden BREZPLAČNO NA LETOVIŠKI NASLOV — če nam bodo vsaj teden dni pred dopustom poslali naslednje podatke:

- ime kraja, kjer boste na dopustu in točen naslov;
- od kdaj do kdaj boste na dopustu in
- naslov stalnega bivališča.

Izpolnite naš izresek in ga pošljite na »Tedensko tribuno«, Ljubljana, poštni predal 150 in prejeli boste NA DOPUST TT BREZPLAČNO!

»ČLOVEK, KI SE UKVARJA S PLESOM«

Še danes ne vem, kako mi je uspelo, da sem postal filmski igralec. Če pogledate moj obraz, ne boste odkrili nobene poteze, ki bi jo lahko našli pri katerikoli blestnem igralcu mojih let.

Fred Astaire igra glavne vloge v glasbenih komedijah in filmih že dalj kot štirideset let. Se vedno je presenečen nad svojimi uspehi, ki jih neopretoma zanje že toliko let. »Poglejte me,« je rekel nekemu novinarju, »suhljato, kosčeno telo, oglat obraz, strleča brada, glas, ki ni nič posebnega, preprosto človek, ki se ukvarja s plesom.«

Njegov vpliv je čutili v ameriških glasbenih komedijah, filmih in na odru že od leta 1920. V plesu se zrcali njegova osebnost, ki je ena najprivlačnejših v svetu gledališča in filma. Astairov ples je zmes počasnih in naglih gibov v preprostem humoriističnem stilu. Z neverjetno lahkoto, ki si jo je pridobil z nenehno vajbo, ima v oblasti svoje telo in zapletene gibe nog. Pravi, da je skrivnost plesa v tem, da se mora gledalec zdelati težak. Vedeti morajo namreč, koliko truda je vloženo vanj.

Najbolj je zadovoljen, kadar lahko dela. Kadar telefonira, s prsti bobna po zidu. Kadar sedi na stolu, z nogo udarja takt. V svoji hiši blizu Hollywooda ima bobne, na katerih spremlja glasbo z gramofonskih plošč. V tej hiši je preživel »enainvajset let« z ženo Phyllis, ki mu je pred desetimi leti umrla za rakom. Odtlej ne more njegove osamljenosti prepoznati noben še tako vesel ritem.

Fred Astaire je bil rojen v Omahi v državi Nebraska pred štirinajstimi leti. Njegovo pravo ime je Frederic Austerlitz. Ko je bil star sedem, njegova sestra pa devet let, sta oboje že znana plesalca. Za njuno plesno vzgojo je skrbel mama Austerlitz. Vpisala ju je v baletno šolo. Nastopala sta po celotnem kontinentu v različnih gledališčih. Ko sta odrasla otroškim letom, sta morala spet v šolo. Nekega dne se je Fred seznanil z Georgeom Gerswinom, ki je začel zanj pisati glasbene komedije. Odtlej so se vrstile vloge na Broadwayu. Ko pa se je sestra poročila, si je moral poiskati novo partnerico za »Veselo ločitev« na glasbo Colea Porterja. Delo se je obdržalo na sporedu čeli dve leti in konec koncev je dobil Astaire tudi prve ponudbe za film.

Poročil se je s Phyllis, ki je

bila hčerka nekega bostonskega zdravnika. Preselila sta se v Hollywood. V Hollywoodu je veljal za enega najprikupnejših ljudi, bil je prijazen in pozoren do vsakega. Vedno je točno prihajal na snemanje, nikoli se ni pripetilo, da ne bi znal vloge in zmerom je rad pomagal. Ustvarjal je lastne plesne in jih ponavljal v neskončnost; nikoli ni sodeloval v filmu, ki bi ga posneli prej ko v sedmih mesecih. Poznal je vse faze pri filmu, od sinhronizacije do montaže. Slava mu ni udarila v glavo, čeprav se je vrstil uspeh za uspehom.

Od prvega dne, ki ga je prebil v filmskem studiju, se je vztrajno boril proti vsem trikom filmske kamere, ki bi uregile vplivati na njegov ples. Prepričan je, da morata biti figura in plesalec vedno cela na sliki, da bi se tako ohranila koreografska zamisel in nepretrgan tok gibov. Zanj je pri vsakem plesu zgornji del telesa prav tako važen kot spodnji.

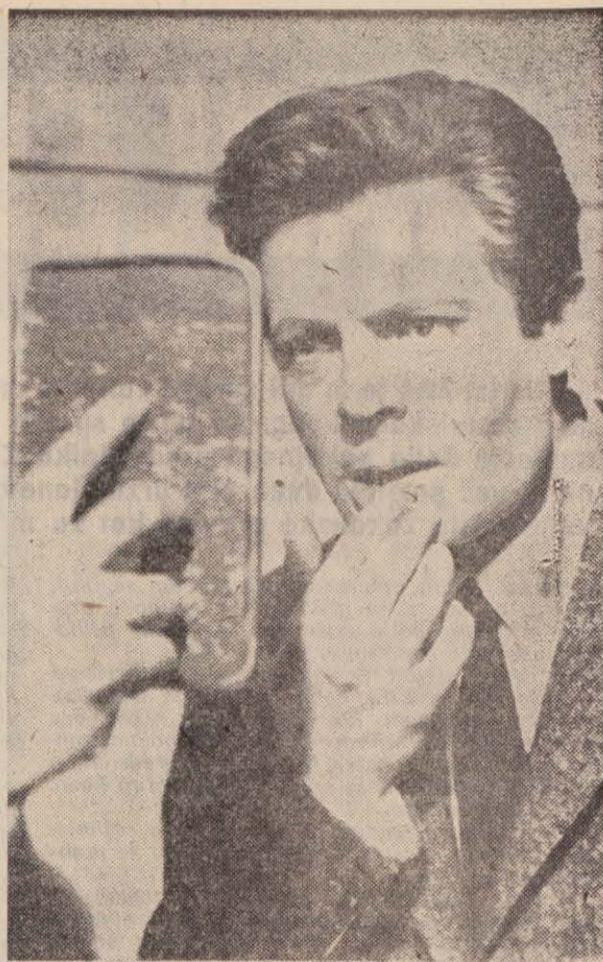
Postal je eden redkih dovršenih plesalcev stapa, ki ga je izpopolnil do virtuoznosti. Šep je zmes ameriške folklore, črnske duhovne pesmi in kavbojske balade. Prvi so ga plesali črnci na jugu, čevlje s lesenimi podplatami (clogs) pa so v Ameriko prinesli Irči. Tega navodnega plesa pa novi čevlji niso spremenili, ampak so mu dali neko posebno barvitost. Astaire in ostali plesalci stapa so ga izpopolnili še z baletno tehniko.

Fred Astaire je imel za partnerice same najboljšje igralke: Ginger Rogers, Rita Hayworth, Leslie Caron, Cyd Charisse, Audrey Hepburn in še mnogo drugih. Priporočujejo, da so se marsičesa naučile od tega skromnega igralca, ki so ga morale same hrabriti. »Dobro ve, kaj hoče,« je nekoč dejala Audrey Hepburn, ki je bila prej baletka. »Izvrsten umetnik je. Če plesate z njim, vas dviga v nove višave.«

Kot pevec je sodeloval s skladatelji kot so George Gershwin, Cole Porter, Irving Berlin in Jerome Kern. Vsak izmed njih je napisal glasbo za vsaj enega od trideset filmov, v katerih je sodeloval. Astaire je danes eden najpopularnejših plesalcev in pevec v zgodovini Hollywooda.

Pravi, da ne bo nehal plesati, vse dokler ga ne bodo izdale noge. »Ždi se mi, da danes plesem bolj kot takrat, ko sem bil dvajsetleten mladenič.« Gledalcem, ki jim je Fred Astaire pri srcu, se to ne zdi nenaravno.

PO W. SORELLU

MARCELLO MASTROIANNI bo igral glavno moško vlogo v filmu po najnovejši drami Arthurja Millerja z naslovom »Po padcu«. Film bo režiral Luciano Visconti. Kot poročajo večina gledaliških recenzentov iz New Yorka, kjer imajo dramo zdaj na sporedu, razkriva Miller v njej svoj ponesrečeni zakon z Marilyn Monroe.

41 ITALIJANSKIH FILMSKIH KRITIKOV je v anketi neke italijanske revije izbralo »danes najboljšo«, »trenutno najbolj priljubljeno« in »najboljšo igralko vseh časov«. V tej anketi vodijo Jeanne Moreau, 36, kot danes najboljša igralca, Sofia Loren, 29, kot trenutno najbolj priljubljena, Greta Garbo, 58, pa kot najboljša igralka vseh časov. Jeanne Moreau sledi z daljšim presledkom glasov Shirley MacLaine, 30 — Sofiji Loren z neznatnim presledkom Brigitte Bardot, 29 — in Greti Garbo z zelo dolgim presledkom Marlene Dietrich, 62.

PABERKI

»Joannas« je film Rogerja Barrissa, ki pripoveduje o dveh mladozorocencih. Zenin skrivna pred nevesto, kje hosta prebika medena tedna. Presenečena je, ko spozna, da jo je pripeljal na kraj, kjer je nekoč doživel ljubezen z nekim drugim moškim. Premišljuje o nekdanji ljubezni in ne ve, ali naj možu vse prižene, ali pa se spomniti svoje ljubezenskih pustolovščin polne preteklosti in občuduje ženino nedolžnost.

njem — »Slikanje za kratke čase«. Film bo prikazoval posnetke njegovih del in zgodovinskih dogodkov, ki so povezani z njimi.

Tony Richardson, ki mu je »Tom Jones« prinesel Oscara, bo začel v kratkem režirati film »Ljubitelji po istoimenskem romanu Evelyn Waicha.

Pravijo, da je osemnajstletna Hayley Mills bolj navdušena nad tem, da je postala teta — njena dvaindvajsetletna sestra Juliet je nedavno rodila sina — kot nad tem, da je najbolj priljubljena mlada igralca v Veliki Britaniji in Ameriki.

Sestinsitridasetletna Zsa zsa Gabor je v nekem razgovoru pripomnila: »Nikoli nisem delala različice med revnimi in bogatimi; prav vseeno mi je bilo, če je hodil za mano bogat ali reven milijonar.«

Joseph Losey, avtor zbirnega filma »Službenik«, si je spet izbral Dirka Bogarda za glavnega igralca v svojem novem filmu »Hampa«.

Kot kaže, je bil Winston Churchill zelo zadovoljen, ko si je ogledal film »Najlepše ure«, ki so ga posneli o njegovem javnem življenju. Privolil je namreč, da posnamemo še en film o

OB SMRTI:

LINGEN O MOSERJU

DUNAJ, 20. junija. — V svojem dunajskem domu je po krajšem bolehanju preminil veliki komik Hans Moser. Pri 83 letih je umrl za rakom.

Ko sem danes zjutraj prišel v Burgtheater na skušnjo, je visela s pročelja žalna zastava: Hans Moser je umrl. Čeprav ni bil stalen član te siavne hiše (tu je igral nepopolnivo samo vlogo očeta Weyringa v Schnitzlerjevem »Ljubimkanju« in nazadnje Petra v Molnarjevem »Lilom«), je tudi Burgtheater čutil dolžnost, da podeli žalovanje za velikim in enkratnim ljudskim igralcem viden izraz.

Smrt kolega pa ni pretresla samo gledališča — ves Dunaj, vsa Avstrija žaluje za Moserjem, saj je bil spričo svojega delovanja pri filmu povsod znan in priljubljen.

Ze nekaj tednov smo vedeli, da z njegovim zdravjem ni bilo vse prav, toda nihče ni hotel verjeti, da bo tako nenadoma umrl. Mnogi kolegi so prišli danes k meni, da bi jim pripovedoval kaj o Hansu Moserju, saj sem z njim igral v toliko filmih. Toda pošteno moram povedati, da mi ni padla v misel niti ena prenekatih komičnih in veselih dogodivščin, ki sva jih skupaj doživela in uganila.

Zmeraj znova pa se mi je obudil spomin nanj, ko sem ga prvič videl. To je bilo v Reinhardtovem »Artiste« v Berlinu leta 1927 ali 1928. S svojo vlogo v »Artiste« je Hans Moser Berlin namah osvojil — od tega trenutka naprej je bil »ta Moser«, ki je delal s publiko, kar je hotel, ki je lahko publiko spravil v smeh, v istem hipu pa tudi v jok.

V znameniti predstavi »Lepe Helen«, ki jo je Max Reinhardt režiral leta 1931 v berlinskem Kurfürstendammtheateru in v kateri sem smel igrati tudi jaz, sem opazoval, kako se je Reinhardt nesmrtno zabaval ob Moserju, ki je

bil »Menelaus«; od smeha je bil ves solzen.

Zgodilo se je spet in spet, da tudi jaz v najinih filmih od smeha nisem mogel igrati naprej. Zaradi tega sem jih od režiserjev večkrat slišal, češ naj se vendar zberem — ampak zmeraj znova, četudi smo prizor šestkrat vadili, sem se moral Moserju smejati, ker enostavno nisem mogel drugače. Ze njegov jezik — tisto znano Moserjevo nosiljanje — je bil zame neodoljiv.

Theo Lingen

Hans Moser (Jean Juliet) se je rodil 6. 8. 1880 na Dunaju. Od priložnostnega silitiranja in nastopanja v cirkusu je prišel v dunajski Staatstheater. Avstrijskega filma si brez njegove komične skrajša ni moglo predstavljati: nastopil je v nad 200 filmih. Čeprav je prišel v do zadnjega igral v gledališču. »Tu bom ostal, dokler ne bom umrl.« je dejal še spomladi. Na sliki: Hans Moser, ko je bil stavl

»Dunajska krič: Theo Lingen, Hans Moser

Poljedelski vitez Barroult

Jean Louis Barroult, 36, ponosni dika francoskega gledališča, vodja pariskega »Théâtre de la France«, ima veliko odlikovanj: Častne legije, ki so mu ga podelili lani, sila v časteh, vendar pa pravi, da mu ni nič manj

pri srcu tudi drugo viteštvo, ki ga je bil letos deležen: spričo poljedelskih in živinorejskih uspehov njegove kmetije v Charenteureyju (Seine-Oise) so ga imenovali še za sviteza francoskega poljedelstva.

Ponovna odpoved

Edward VIII., ki je bil v letu 1936 enajst mesecev angleški kralj, se po odpovedi prestolu imenuje vojvoda Windsorški in s svojo ženo Wallis putuje po svetu, naj bi ponovili svojo dramatično sceno: ameriški filmski producent Jack Le Vien želi, da bi v

filmu »Zgodba nekoga kralja«, po lastnih spominih, sam prebral odpovedni govor. Dotlej je vojvoda sodeloval pri pisanju scenarija, kot komentator, po pogodbi pa bo udeležen tudi pri dohodu filma.

ansambel borisa kovacića

Najbolj iskana gramofonska plošča

OPTODONT S FLUOROM je odličan zaradi dodatka FLUORA, ki v biološkim smislu normalizira bakteriološko floro ust.

OPTODONT S FLUOROM je specialen zaradi aromne, ki daje trajni občutek svežine in preprečuje neprijeten zadah iz ust.

OPTODONT S FLUOROM daje vrhuno in hitro deluje tudi dezinfekcijsko v ustni votlini.

NEVA ZAGREB

VSE ZARADI TROBENTE

Trobenta je bila zanj usodna. Hotel je igrati trobento, trobento za vsako ceno, ampak nobene trobente ni bilo več in dali so mu rog. »Na, to če hočeš, drugega nimamo!«

— Vase prvo srečanje s tem instrumentom?
— To je bilo pri mladinski godbi v Siskit. Ker niso imeli trobente, so mi dali začasno rog. Kasneje sem ta instrument vzljubil in se mu posvetil.

Danes je Jože Falout nedvomno najboljši hornist pri nas, lani je za uspešno izvedbo Bravničarjevega koncerta za rog in orkester in za uspešno koncertiranje v drugih državah dobil Prešernovo nagrado.

— Česa se odrekate zaradi glasbe?
— Pravzaprav sploh nimam prostega časa.
— Lahko poveste skrivnosti svojega uspeha?
— Za to je samo ena skrivnost: veščanje.
— Pod vodstvom katerega dirigenta bi hoteli igrati?
— Pod vsakim, samo da je dober.

Brez konca: Shakespeare ali Bacon

Kdo je avtor slavnih komedij in tragedij, William Shakespeare ali njegov tudi slavi sodobnik Francis Bacon? Navno bi bilo pričakovati, da sta vneta tabora »sekspirjan-« ceva in »bakonistov« ob štiristoletnici slavnega avtorja zakopala bojno sekuro; prav pred nekaj dnevi so se spretli odvetniki pred sodiščem v Wilberforceu spet spopadli zaradi tega, za mnoge nepomembnega vprašanja. Gre namreč za dediščino v znesku okoli sedem tisoč funtov, ki jih je pokojna gospa May Hopkins namesto svojim zakonitim dedičem zapustila »Baconianski družbi«, da bi le ta nadaljevala raziskave o resničnem poreklu velikih dram in sonetov iz petnajstega stoletja. Dedičem oporoka kajpada ni bila povsem; čeprav so dobili vsak svoj doletni delež, se jim zdi zamalo, da bi izpustili okroglih petnajst milijonov dinarjev. Ker pa je gospa Hopkins svojo oporoko napisala pri polni zavesti in v skladu z vsemi formalnostmi, je po tej plati ne morejo spodbijati. Dediči so se zato odločili za drugačen taktični pristop. »Baconianski družbi« očitoajo, da so njeni napor v usakem primeru zaman, da po nekaj stoletjih nihče več ne more najti neizpodbitnih dokazov za to, da je zgodbo o nesrečnem danskem princu Hamletu napisal Bacon in ne Shakespeare. Z drugimi besedami: po trditvah dedičev »Baconianska družba« ni družba, ki bi imela resne cilje, in da zato ne bi smela dedovati večjih vsot. Odvetniki družbe pa so drugi plati plohi ne dopuščajo možnosti, da družba ne bi smela dedovati, češ da ima vsak državljan pravico zapustiti svoje premoženje za podvige, ki so mu najbolj pri srcu; razen tega so odvetniki menja, da sodišče ni pristojno za sodbe, ki zadevajo visoko litarnae probleme.

Wilberforški sodnik je hotel priti stvari do kraja tako, da je poklical pred sodišče priče, med njimi Shakespeareovega zagovornika profesorja Trevorja Roperja, vendar si s tem ni kaj prida pomagaj, »bakonisti« so namreč nastopili s starim argumentom, češ da oblaži ne dovolj odprti Shakespeareove grobo, kjer bi naj našli (ali pa seveda tudi ne) dokazne listine. Sodnik je sklenil, da bo zadevo še premislil.

NATEČAJ ZA IZVIRNE SLOVENSKE TV IGRE

RTV Ljubljana razpisuje natečaj za izvirne TV igre (drame, komedije, satire itd.) s poljubno tematiko. Namen natečaja: pospešiti ustvarjalnost na področju domače TV igre in pritegniti k sodelovanju najširši krog ustvarjalcev.

DOLOŽENE SO NASLEDNJE NAGRADE:

I. nagrada	400.000 din
II. nagrada	300.000 din
III. nagrada	200.000 din

Vsa nagrajena dela bodo odkupljena. Odkupljena bodo tudi kvalitetna nenagrajena dela. Rokopise, opremljene s šifro, pošljite v treh tipkanih izvodih. Priložite zaprto ovojnico s polnim avtorjevim imenom in naslovom. Poslana dela bo ocenjevala posebna komisija, ki jo sestavljajo: Rado Cilenšek, svetovalec TV; prof. Jaro Dolar, ravnatelj NUK; prof. Bruno Hartman, upravnik SNG Celje; Stane Sever, prvak Drame SNG; Saša Vuga, dramaturg TV.

Natečaj bo trajal do vključno 5. novembra 1964

Rokopisov ne bomo vračali

zid natečaja bo objavljen 20. novembra 1964

Rokopise pošljite na naslov:

RTV Ljubljana
NATEČAJ ZA TV IGRE
Tavčarjeva 17-II

— Koliko orkestralnih skladb ste doslej igrali na rog?

— Preveč, da bi lahko povedal točno število.

— Kaj menite o jazzu?

— Raje poslušam dober jazz kot slabo simfonično glasbo.

— O katerem glasbenem delu največ razmišljate?

— O tistem, ki ga trenutno študiram.

— Kaj menite o moderni glasbi?

— Moderno.

— Kaj bi storili brez odlašanja?

— Marsikaj. Izpolnil bi recimo listek športne stave z dvanajstimi zadetki.

— Kaj vas je, razen Prešernove nagrade, zelo vzradostilo?

— Ko sem dobil v Parizu kot prvi jugoslovanski hornist »Licence de concerta«.

— Kaj menite o kritikih?

— O kritikih vse dobro. Imel bom namreč še veliko koncertov.

— Katera kritika vas ni ujezila?

— Nad kritikami se sploh ne jezim. Zelo vesel pa sem bil kritike v Norddeutsche Zeitung iz Rostocka, kjer sem pred dnevi gostoval in je tamkajšnji glasbeni kritik zapisal, da si takšnega gosta vedno želijo.

— Kje bi hoteli igrati »prvo violino«?

— V orkestrih že ne, so prešlabo plačani.

TONE FORNEZZI

ITALIJANSKI NACIONALNI ŠPORT: DAVČNE UTAJE?

Koliko davkov plačujejo bogati ali slavnj Rimljani? Kolikšno so razlike med dohodki, ki so jih prijavili davkarji, in tistimi, ki so jih na lastno pest ugotovili davkarji? Po zaslugi spretnih rimskih davkarjev je italijansko finančno ministrstvo lahko izdalo zajetno knjigo, v kateri je vse to natančno zapisano. Vendar se podatki nanašajo na 1959. leto, ker po italijanskih zakonih prijavljeni dohodki postanejo dokončni šele tri leta po podpisani davčni prijavi. Nekaj podatkov o slavnih ali bogatih Rimljanih, ki so menili, da so rimski davkarji naivni:

Alida Valli sploh ni prijavila dohodkov, davkarji pa menijo, da jih je bilo 1959. leta več kot 15 milijonov lir; režiser Giorgio Bianchi je prijavil 3 milijonov, davkarji so mu jih pripisali še dobrih 12 milijonov; Rossano Brazzi trdi, da je imel 9 milijonov lir dohodkov, davkarji pa 39 milijonov; Amedeo Nazzari 9 milijonov, davkarji 30 milijonov; Tono Spilho ni prijavil dohodkov, davkarji pa so mu jih pripisali več kot 168 milijonov lir; Vittorio de Sica je prijavil 6 milijonov, davkarji pa trdijo, da je imel 1959. leta kar 431 milijonov lir dohodkov; Federico Fellini je prijavil 25 tisoč lir(!), davkarji pa mu niso verjeli, ker je bila številka le preveč izizvalna; ugotovili so, da je imel 58 milijonov lir dohodkov. Silva Kosceina je prijavila 10 milijonov, davkarji pa menijo, da je zaslužila 47 milijonov lir, Dino De Laurentiis nekaj manj kot 10 milijonov, davkarji 40 milijonov; Folco Lulli 5 milijonov, davkarji 20 milijonov; Giulietta Masina 5 milijonov, davkarji 37 milijonov; Domenico Modugno 18 milijonov, davkarji 248 milijonov; Alberto Moravia 6 milijonov, davkarji 14 milijonov; Carlo Ponti sploh ni prijavil dohodkov, davkarji pa menijo, da je imel 110 milijonov, Renato Rascel je menil, da mu bodo verjeli, če bo prijavil 3 milijone, davkarji pa so mu prisodili kar 208 milijonov lir dohodkov. Roberto Rossellini je prijavil 4 milijone, davkarji so jih ugotovili 43; Alberto Sordi je prijavil 47 milijonov, ugotovili so jih 291; Gina Lollobrigida je prijavila nekaj manj kot 67 milijonov, davkarji pa so jih ugotovili 99. In še Milko Škofič: prijavil je 25 milijonov lir dohodkov, davkarji pa so ugotovili, da je zaslužil 1959. leta 105 milijonov lir. Skratka, dobri časi za državno blaginjo...

Mumija s protezo

Profesor Thacker, direktor inštituta za orientalske študije na univerzi v Durhamu v Veliki Britaniji, je ugotovil, da ima ena od mumij v muzeju v Darlingtonu umetno roko. Profesor je izjavil, da »je to prvi primer, da so v antičnem svetu uporabili umetni ud.« Povedal je tudi, da bodo mumijo natančno preiskali z rentgenskim aparatom, nato pa bodo umetni ud »amputirali«.

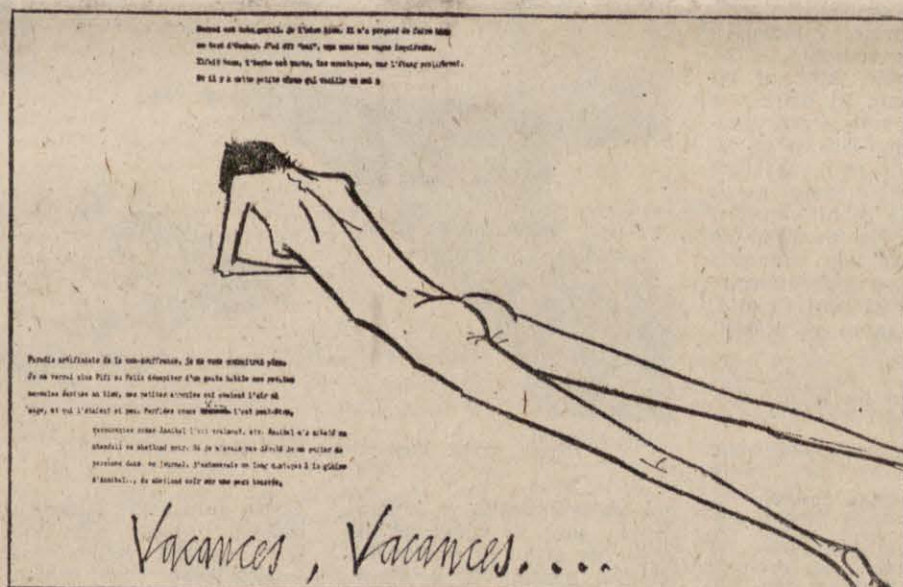
JOŽE FALOUT

SAGAN — BUFFET: NESTRUPENI „STRUP“

Pravzaprav bi Françoise Sagan lahko pustila rokopis tam, kjer je ležal sedem let zmečkan, v pisalni mizi. Toda njen prijatelj slikar Buffet ji je svetoval: »Ni slabo, to je lahko objavila.« In tako ga je objavila. Kajti, kot je potožil pariški tehnik »Candide«: »Sagan prijateljem ne zna reči ne. Kar hočejo od nje, to naredi.«

Drobno delo v velikem formatu z naslovom »Strupa« je zdaj torej v prodaji in na 70 straneh odkriva utrinke, ki so se bili avtorici utrnil v sanatoriju, ko so jo odva-

Drugi dan svojega zdravljenja je avtorica dnevnika opomnila bolničarko »z glasom, ki se mi je zdel zelo otroški, da je minilo že šest ur, odkar sem...« Bolničarka se je posvetovala z višjo bolničarko in Sagan je dobila svojo ampulo. Kmalu zatem ji je šlo že bolje. V kopalni kadi jo je potožil pogled na njeno golo telo. »Ne vznemirja se,« ji je prigovarjalo telo, »jaz sem tukaj za plažo, za druga telesa, za svilene obleke.« Tudi je pacientka skoraj z užitkom igrala biljard z neko shizofreno bolnico. Skrbno

ILUSTRACIJA BERNARDA BUFFETA K »STRUPU« FRANÇOISE SAGAN

jali palčija 875, morfiju podobnega mamila. Miselne iveri pa napolnjujejo samo pičlo tretjino knjižice, drugo je prispeval njen svetovalec Bernard Buffet — ilustracije viskije, vjete steklenič, injekejskih brizgal, torera in mnogih, mnogih golih delov telesa.

V nasprotju z ameriškim pisateljem W.S. Burroughsom (The Naked Lunch), ki je zapadel mamilom iz pristne sihe, ameriškega pisatelja, ki je ugotovil, da ima ena od mumij v muzeju v Darlingtonu umetno roko. Profesor je izjavil, da »je to prvi primer, da so v antičnem svetu uporabili umetni ud.« Povedal je tudi, da bodo mumijo natančno preiskali z rentgenskim aparatom, nato pa bodo umetni ud »amputirali«.

Brana Crnčević:

PIŠI KOT MOLČIŠ

Zivljenje je neusmiljeno, ali se človek spreminja v napako, ali pa se napaka spreminja v človeka.

Kritika od zgoraj in kritika od spodaj, v sredini pa nič.

Dobro je miški, saj lahko izgubi samo luknjo.

Kraši ko je državnik, daljša je pesem.

Pred vojno je bilo od Beograda do Ljubljane 599 kilometrov. Danes je narobe.

Knjige in ljudje:

MALA DORRITOVA

Cisto na koncu po vseh zapletenih, napetih in preizkušenj polnih doživeti sta mala Dorritova in gospod Arthur odšla iz ječe za dolžnike in sta se poročila, medtem ko je skozi okno sijalo na njiju sonce. Dickens pravi, da sta nato odšla v skromno življenje koristnega dela in sreče, po cesti, ki se je iztezala pred njima v jasnem svitu dopoldanskih jesenskih sončnih žarkov.

Vse to sonce ima kaj malo opraviti z vremenom, saj so se hkrati, ko sta neločljiva in blažena stopala v svetlobo, razgrajali in pohlepneži, prevzetneži in prenežleži in nečimrni razburjali in besneli in razsajali kot ponavadi in kljub soncu očitno živeli v senci.

Tako bralec zadovoljno obrne zadnjo stran te ljubke knjige (Mala Dorritova — Mladinska knjiga 1964 — prevedla Mira Miheličeva), saj se je končala prav tako, kot je želel in če so ga že življenjske izkušnje prisilile dvomiti v srečen konec trpljenja, ki je hkrati začetek jasne, neskaljene in trajne sreče, mu dobro dene vsaj to, da se je ob njej lahko tako živo spomnil, kako je tudi sam nekoč pričrvalno verjel v to.

Komaj bi ob vsem tem verjeli, da je bila mala Dorritova, danes tako krhka, ponižna in skoraj neverjetna, pravzaprav nadvse pogumno in napadalo dekletce. Kajti v času, ko je bila ustvarjena, je stala v strnjeni vrsti z drugimi Dickensonovimi junaki in navidez plaho, v resnici pa nadvse predrzno napadala samovsečni angleški svet. Napadala pa ga ni tam, kjer bi napad pričakoval, to je pri očitnih, znanih slabostih, ki bi jih bil pripravljen tudi priznati in že s tem obrusiti ostrino osti. Nebojstvo in prestrežljivo šibko je z nedolžnimi očmi nepričakovano pričela spraševati o tistem, na kar je bil ta svet najbolj ponosen, kar je imel za svojo največjo zaslugo, za temelj svojega ugleda in živ dokaz božje, predvsem pa svoje pravičnosti. Pravičnost pa je resna stvar, ki jo je treba neprestano čuvati z dvignjenim prstom. Nepodkupljiva in vzvišena nad drobne tegobe in nedostojna človeška čustva, ohranja red na tem najboljšem vseh svetov, ne meni se za srečo, pač pa skrbi za mnogo bolj važno stvar, to je za moralo družbe. Včasih v svoji pokončni načelnosti sicer stre šibko človeško bitje z njegovimi naivnimi hrepenenji, vendar pa je vedno v posebno zadoščenje tistemu, ki jo deli.

Zato je res nezasišeno, da zapuščenosti in povsem odvečni Oliver Twist ne spoštuje sijaja te velike pravičnosti in dvignjenih splošnih resnic vase zagledanega meščanskega sveta, pač pa bi imel namesto takih abstraktnih zadoščenj raje še en krožnik juhe. Res velik prestop, ki vzbuja sum, da mali Oliver ne dojame vse veličine institucije, kot je sirotišnica, to omenjeno razstavišče meščanskega usmiljenja. Nič bolj upravičenega torej od ganljive bojazni dobrotnikov, da bo fant še slabo končal. In žal je treba priznati, da tudi mala Dorritova ni mnogo boljša. Zaradi očetovih grehov vso mladost zaprta v ječi za dolžnike noče, čeprav bi se spodobilo, ostati v ogradi za slabše, ki jih ljudje vedno potrebujejo zato, da se imajo lahko sami za boljše. Prav trmoglavo ubira svojo pot mimo veljavnih norm, po katerih je sreča sestavljena iz vrste vodilnih in priznanih vrednot in jo išče in tudi najde v sferi nematerialnih vrednot čustvenega sveta.

Tako je mala Dorritova z drugimi Dickensonovimi junaki načeljena temelje veljavne morale, kot čuvarja danih socialnih razmer. Tega pa ni storila s silo, pač pa bolj s tem, da jih je osmešila, kar je včasih še mnogo huje. In čeprav danes ne moremo več deliti njene svetle vere v srečo, pravično nagrado za trpljenje in pošteno prizadevanje, pa jo vendarle še vedno občudujemo zaradi njenega poguma, s katerim se je majhna in šibka tako hrabro upirala nezluemu sovrašnemu svetu.

MARIJA CVETKO

V moskovski slikarski galeriji:

Težave z „zadevo Glazunov“

Približno 150 povablencev je zaman prišlo v veliko moskovsko galerijo, ki leži nasproti Kremlija. Povabili so jih na sestanek, da bi razpravljali o slikarstvu šestindesetletnega sovjetskega slikarja Ilya Glazunova, ki je razstavljal v tej galeriji. Toda prvi pomočnik sovjetskega ministra za kulturo Aleksander Kuznjecov je bil prisiljen izjaviti, da v tistih pogojih ni mogoče razpravljati o čemerkoli. In res, v centralni razstavnici dvorani sploh ni bilo mogoče govoriti.

Zasedlo jo je več sto mladih ljudi, ki se niso hoteli umakniti povabljenecem. Sedeli so v dvorani in vzklitali:

»Razprava! Razprava! Razprava!«

Sestanek so morali odpovedati. Mladina je zapustila dvorano šele, ko so ji obljubili, da razstave kljub napovedi ne bodo zaprli. Več kot sto ljudi je tudi podpisalo prošnjo sovjetski ministri za kulturo Jaketeri Furcovi, naj bi razstavo še podaljšali ter o njej podrobno razpravljali.

Za kaj pravzaprav gre?

Moskovski večerni list »Večernaja Moskva« je objavil pismo sovjetskih slikarjev Berešnova, Volkova, Kibalnikova in Petrova, ki obtožujejo slikarja Glazunova vulgarne dekadence. V pismu pravijo, da ne bi nikoli smeli dopolniti te razstave, v skrajnem primeru pa vsaj ne bi smela biti v osrednji razstavnici dvorani, ki stoji nasproti Kremlija. Slikarji Berešnov, Volkov, Kibalnikov in Petrov trdijo, da dela Glazunova ne ustrezajo sovjetskimi ideološkimi potrebam.

Zlasti so ga grajali zaradi njegovih kvazireligioznih tem. Napadli so ga, češ da slika sladkobne motive, ki so »mistično ali pa versko obarvani«. Trdijo, da so njegova dela rena imitacija ruskih ikon in »cenenega nemškega impresionizma. Za konec pa obtoževalci pravijo še to, da kaže Glazunov »vobeležanje samega sebe« in »pretrpano samozavest« ter da ne zna sprejemati kritiko. Ker bi se rad izognil kritiki, poskuša delati izven Zvezde umetnikov.

V Moskvi menijo, da ima Glazunov gotovo močne zaščitnike, ker bi sicer ne mogel razstavljal v največji razstavnici dvorani. Sodiijo, da pomeni zaveda Glazunov začetek novega obdobja v boju med modernisti in konservativci v svetli sovjetske umetnosti.

Prea runda tega boja je minila očitno v korist modernistov, kajti razstavo so podaljšali kljub zahtevam in napovedi, da jo bodo zaprli. »Vulgarni dekadente in mistika Glazunov je pri tem, kot kaže, samo bojišče, na katerem se bodo spopadle težnje za novim v sovjetskem slikarstvu in težnje tistih, katerih pogledi so zastali za razvojem v Sovjetski zvezi.

NOVOSTI ZALOŽB

- Lovro Kuhar — Prežihov Voranc: ZBRANO DELO. Druga knjiga (Samorastniki, Nezbrane novele iz let 1939–41, Dudaček). Uredila Drago Drušković in Jože Koruza. (Državna založba Slovenije)
- Marjan Tršar: INDIJANCI, GUSARJI IN DETEKTIVI. Ilustriral in opremil avtor (Obzorja Maribor)
- Honoré de Balzac: TETA LIZA. Prevedel Oton Zupancič (Državna založba Slovenije, Svetovni klasiki)
- Erich Kuby: ROSEMARIE. Prevedel Franc Srim (Obzorja Maribor)
- Chinua Achebe: OKONKVO. Prevedel Branko Avenštan (Obzorja Maribor, Svet v knjigi 12)

ŽIVO MOŽGANI U LABORATORIJU

Recept je bil že dolgo znan – vsaj v utopičnih romanih: naučiti se, kako bi obdržali opičje možgane pri življenju še potem, ko opica umre, nato pa vso stvar poizkusiti še na človeku. Čeprav bi bil tak uspeh v fikciji nedvomno velik, bi bil še pomembnejši, če bi bil resničen. Zdal pa se je znanstvenikom clevelandске bolnišnice posrečil prvi veliki korak: uspelo jim je izolirati opičje možgane in jih obdržati pri življenju.

Skupina znanstvenikov pod vodstvom dr. Roberta Whita vzame možgane, ki so tako veliki kot človeški, in jih obdrža pri življenju. Zile možganov spojinjo z umetnim srcem in pijučji in jim dovajajo opičjo kri. V površino možganov zasadijo tanke igle, ki so povezane z elektroencefalografom. Ta meri električne tokove, ki jih povzročajo delujoči možgani. Opičji možgani tako ostanejo živi tudi do 18 ur. Ponavadi prenehajo delovati zaradi nečistih snovi, ki se nabirajo v krvi. Dr. White upa, da bo s pomočjo umetnih ledvic, ki

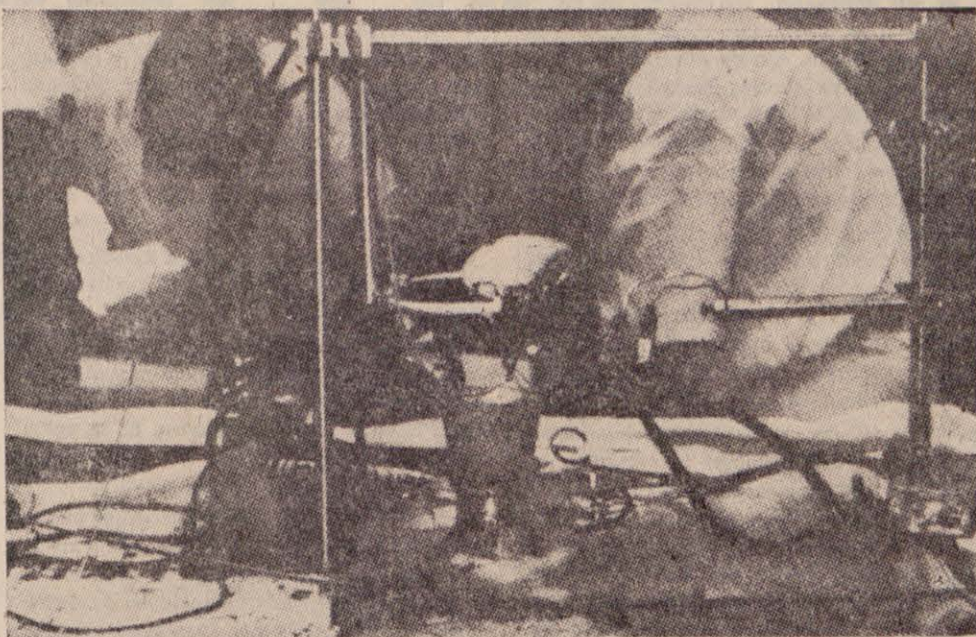
bodo prečistile kri, podaljšal življenjsko dobo izoliranih možganov.

Ko so možgani živi, kaže elektroencefalograf nenehno tok električnih signalov. Dr. Whitu uspe izvesti reakcijo možganov na zunanje vplive. Če, na primer, blizu vršičke slušnega živca zazvoni z zvonom, lahko opičji možgani reagirajo. Če se z iglo, ki je povezana z električnim tokom, dotakne vršičke vidnega živca, reagira tisti del možganov, ki registrira optične pojave.

To dokazuje, da možgani delujejo, saj reagirajo na zunanje dražljaje, ki jim jih drugače posredujejo ušesa in oči. Dosegli pa še niso uspeli ugotoviti, ali so možgani »budni« ali »spijo«. Ali možgani »mislijo«, da so še vedno v lobanji žive opice? Ali se bojijo glasnih zvokov in močne svetlobe?

Doslej še niso poskušali ugotoviti, ali izolirani možgani logično reagirajo, prepoznajo situacijo, uporabijo spomin in pošiljajo ustrezne ukaze mišičnim živcem? Takšne poskuse bodo lahko izvedli, ko bodo naučili še živo opico, da bo, na primer, iztegnila roko po hrano, ko bo slišala vrsto priručnih zvokov. Ko bodo opico zdresirali, bodo njene možgane izolirali in jim posredovali enake zvočne signale. Če bodo opazili reakcijo tistih živcev, ki so poprej vodili k roki, bo to pomenilo, da poskušajo možgani na osnovi spomina ukazati roki, ki ji ni več, naj se stegne in vzame hrano.

Na vidiku je še neka priljubljena zamisel iz utopičnih romanov: uporabiti nameravajo izolirane možgane kot cene »računske stroje« za reševanje preprostih nalog. Če pa bodo kdajkoli na voljo človeški možgani, jih bodo s pomočjo metode dr. Whita obdržali pri življenju, da bodo potem izolirani še nadalje opravljali svoje dotedanje delo.

Izolirani opičji možgani v laboratoriju

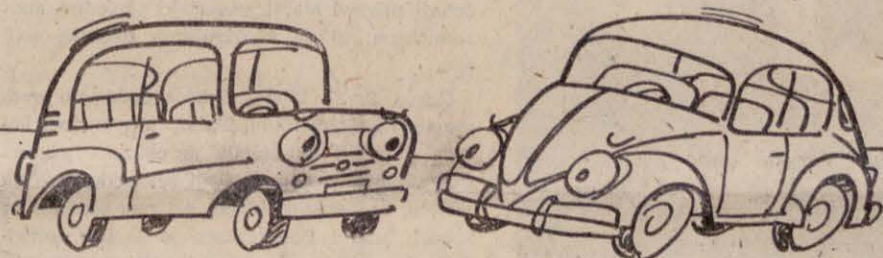
VOLKSWAGEN - FIATOV SOVRAŽNIK ŠTEV. 1

Osemdesetletni mogotnik Fiatovega industrijskega kraljevstva Vittorio Valetta (je nedavno zahteval pomoč italijanske vlade: »Položaj na avtomobilskem tržišču je postal nevaren in zato mora vlada ustrezno intervenirati«.

Nevarnost, ki jo je omenjal Valetta, je prihajala čez Alpe. Odkar je Italija odpravila svoje dolgoletne carinske ovire pri uvozu avtomobilov — žrtvovati jih je morala Skupnemu trgu — so se italijanski kupci z velikim zadovoljstvom v precejšnji meri usmerili na nakup dotlej nedosegljivih avtomobilov iz držav Skupnega trga:

»šroče« iz Wolfsburga je v Italiji bil na voljo za okoli 700 mark ceneje kot Fiat 1100, VW 1500 pa je bil za okoli 450 mark cenejši kot Fiat 1500.

Fiat je bil ogorčen predvsem zaradi konkurence iz Wolfsburga, ki je lani prodala v Italiji več kot 60.000 avtomobilov. Italijanska avtomobilska zveza »Quattroruote« je krstila Volkswagen za »javno nevarnost št. 1«. Polmesecnik »Il pensiero nazionale« pa je grmel: »Volkswagen je napadel našo deželo... Kdo kupuje ta voz? Predvsem malomeščani, liberalci, neofašisti in monarhisti; to so z eno besedo stari in novi prija-

■ uvoz avtomobilov se je povečal od 6000 v letu 1958 na 206.000 v preteklem letu;

■ petina novih avtomobilov, ki so lani začeli voziti po italijanskih cestah, je prišla iz inozemstva;

■ Fiatov delež pri prodaji avtomobilov na italijanskem tržišču (ki je po tradiciji dosegel okoli 85 odstotkov) je padel na manj kot 60 odstotkov.

Italijanski partnerji v Skupnem trgu so imeli tolikšen uspeh na jugu predvsem zato, ker spada Italija med avtomobilsko nerazvite države. Z enim osebnim avtomobilom na 16 prebivalcev (Zahodna Nemčija: en osebnih avto na osem prebivalcev) je Italija na repu avtomobilске kolone držav Skupnega trga.

Italijanska avtomobilska industrija ni mogla sama zadostiti velikemu povpraševanju po avtomobilih na domačem tržišču. Kupci so morali čakati na Fiatova vozila povprečno po tri do štiri mesece, inozemski dobavitelji pa so lahko takoj poslali avtomobile.

Razen tega so nudili tudi atraktivne cene:

telji neonacistične Nemčije, to so Italijani brez pravega patriotičnega in nacionalnega čuta.

Fiatov predsednik Valetta pa ima še poseben vzrok za jezo: direktor VW Nordhoff je zavrnil Valettov predlog, naj bi se Fiat, VW in Renault združili v kartel. Valetta se je jezil: »VW je le preveč ponosen... Vse hokejske stvari sam in zato uganja dumping na italijanskem trgu.«

Ta očitek pa ne drži, saj v resnici stanejo Nordhoffovi avtomobili v Italiji — skupaj s prevoznimi stroški in drugim — skoraj tretjino več kot pa v Zahodni Nemčiji; nasprotno pa prav Fiat prodaja v Zvezi republik svoje avtomobile ceneje kot pa doma.

Boj za italijanske avtomobilске kupce je postal državna zadeva, ko je italijanska vlada nedavno začela izvajati obsežen program za stabilizacijo gospodarstva. Izšel je nov predpis, po katerem morajo zdaj uvozniki vse dobave iz inozemstva plačati v 30 dneh — namesto v enem letu, kot je bilo doslej. Borska vlada se je takoj pritožila pri Skupnem trgu, rimska vlada pa je parirala s pritožbo zaradi zahodnonemških poslovnih navad — ki se, mimogrede povedano, ne razlikujejo od italijanskih. Kupcem avtomobilov dajejo namreč pri nakupu voza za stonjo po več sto litrov bencina, avtomobilске radijske aparate, nudijo jim vozove na 24-mesečne obroke in odračunavajo od cene novega avtomobila vrednost že rabljenega voza. Italijanska vlada pa zdaj pravi, da je namen njenih ukrepov, da spodbujajo varčevanje.

Varčevanje spodbuja tudi poseben davek, ki so ga v Italiji uvedli ob koncu februarja letos na nakup avtomobilov. Ta davek je naperjen proti uvozu avtomobilov, ker ga obračunavajo predvsem na podlagi površine voze; italijanski avtomobili pa so večinoma kompaktni in iz inozemskih in zato je davek manjši pri nakupu italijanskih vozov.

Zaradi vseh teh ukrepov so italijanski proizvajalci avtomobilov že začeli laže dihati: v aprilu je bil uvoz avtomobilov za tretjino manjši kot v istem mesecu lani. Fiatov delež pri prodaji avtomobilov se je ponovno povečal in dosegel 71 odstotkov.

Valetta pa še ni zadovoljen: »Proti določenim inozemskim konkurencijam nimamo prav nič, toda tisti, ki večerja pri tuji mizi, mora pač paziti, da vzame samo svojo porčijo.«

Kot primerno porčijo pa Valetta smatra tiste drobtinice, s katerimi se je inozemska konkurenca morala zadovoljiti v Italiji pred nekaj leti. Predlaga namreč, naj vlada izkoristi zaščitna določila pogodbe o Skupnem trgu, ki dovoljujejo, da se za določene vrste blaga ponovno uvedejo uvozni kontingenti ali pa zaščitne carine.

SPIEGEL

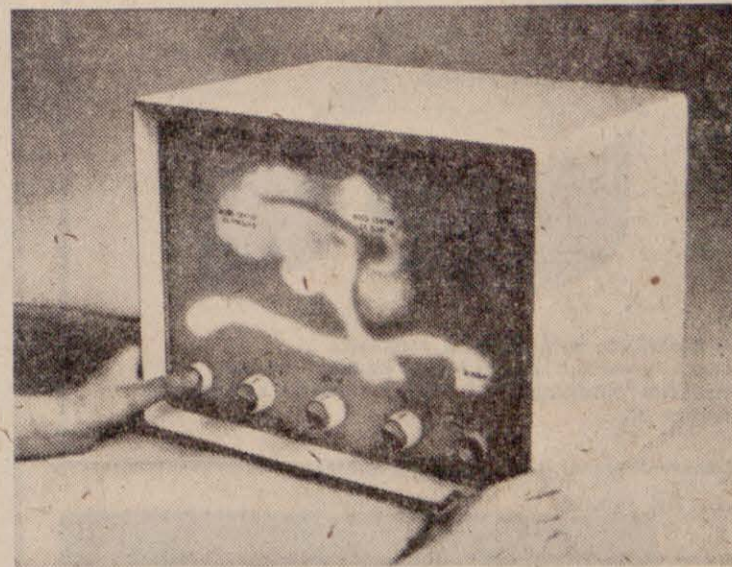
iz znanosti in tehnike nam poročajo

Napravo, ki združuje funkcijo pedala za plin in zavoro, so izdelali v neki avtomobilski tovarni v Chicagu. Voznik s prsti do-
daja plin, s peto pa zavira. Tako lahko voznik hitreje reagira in je možnost nesreče manjša.

Cigaretni filtri, ki jih namenjavo izdelovati iz pajčevine, naj bi po mnenju ameriških strokovnjakov stoodstotno izločili nikotin in tobačno smolo. Novi filter so pokazali na nedavni razstavi v Baltimoreu. Praktična uporaba odkritja pa je nalezila na velike težave, zato bodo poizkusili izdelati filtre iz sintetičnih snovi, ki bi imele enake lastnosti.

Tudi za moške bodo kmalu na voljo »anti-baby« tablete, je povedal profesor Alan Parkes z univerze v Cambridgeu na mednarodnem posvetovanju o kontracepciji v Londonu. V začetku se je izkazalo, da ima uživanje tablet podobne posledice kot uživanje alkohola. Medtem pa so to pomanjkljivost že odpravili, pravi profesor Parkes.

V Bolgariji so izvedli poizkus, kako bi pridobili tobak brez nikotina. Mladike tobaka so namreč cepili na paradiznik in melancane. Poleg tega dovajajo tako cepljenim rastlinam določeno mešanico atropinskih alkaloidov. Tak tobak blažilno vpliva na ljudi, ki imajo bronhitis ali astmo. Zdal raziskujejo, kako novi tobak vpliva na druge podobne bolezni, pri katerih priporočajo zdravljenje z atropinom. Napravili so že prve poizkuse za proizvodnjo novega tobaka. Iz Bolgarije poročajo, da bodo tak tobak proizvajali tudi v Grčiji, Turčiji, Franciji in v Jugoslaviji.

Ali veste, da se psu pociodi slina, ko zagleda klobaso?

— To ve vendar vsak otrok!

Ali veste, da se psu pociodi slina, ko zasliši zvonec?

— To vendar ni mogoče! Zakaj?

Znani ruski fiziolog I. P. Pavlov je s poskusi odkril in opisal pogojne reflekse. Prav zaradi teh se psu pociodi slina, če zasliši zvonec. Pavlov je psu najprej ponudil klobaso. Ko jo je okusil, se mu je pociodila slina. Ta pojav je Pavlov imenoval brezpogojni refleks. Nato je Pavlov psu pozvonil. Pes je ostal miren in ni se slinil. V tretjem delu poskusov je Pavlov psu dal klobaso in mu istočasno zvonil. Nekoliko kasneje je pes reagiral (pociodila se mu je slina), tudi če je le zaslišal zvonec. Vzporeden refleks je bil pogojni refleks: pes je vedel, da takrat ko zvonil, dobi tudi hrano. Seveda je na to pes pozabil, če so mu velikokrat le pozvonili, ne da bi dobil klobaso.

V razvojnem oddelku podjetja »Elektromedina« v Ljubljani so po ideji dr. ing. Lojzeta Vodovnika izdelali elektronski model pogojnega refleksa. Priprava (kajsa in, vidite na sliki) nekoliko spominja na televizor in je zelo zanimiva.

Če pritismo na tipko »hrana« — se na ekranu zasvetijo jeziki, slinavka (izločanje sline) ter možganski center za prebavo. Tudi če s tipko »hrana« zelo dolgo »akrmimo« psa se vzdraženost slinavke in jezika po določenem času prekineta in ugasneta. To je tako, kot v naravi: dolg dražljaj ne povzroči enako dolge reakcije. Zato potem pritismo na tipko »zvonec«, na to reagirata uho in možganski center za sluh. Če istočasno pritismo na »hrano« in na »zvonec«, se po dovolj dolgem zvonjenju in »hranjenju« prične vzpostavljati zveza med možganskim centrom za sluh in za prebavo. Ko je ta zveza vzpostavljena, se vzbuji slinavka tudi le ko zazvonimo. Čas »ručenja« in čas »pozabljanja« te zveze moremo s posebnimi gumbi naravnost, tako da imamo lahko za poskuse »aparat« in »zabitega« psa.

Elektronski model pogojnega refleksa bo izborno služil številnim nižjim, srednjim in visokim šolam za izpopolnitev pouka. Z njim si bo vsak lahko nazorno prikazal enega najvažnejših mehanizmov našega telesa — pogojni refleks.

Geno

Odkar so iznašli nov postopek, po katerem je mogoče okoli stotiskrat povečati zelo slabo svetilnost, bodo lahko zdaj prvi posneli na filmski trak polarno svetlobo z elektronskimi kamerami.

KAKOR DA VAM MANJKA DEL VAŠEGA ŽIVLJENJA...

Ko boste gledali album vaših fotografij, vam bo žal, če ne boste našli slik iz vaših mladih dni, slik staršev, otrok in prijateljev, slik vaših doživljajev, lepih spominov kakor da niste našli del vašega življenja. Kakor da nekaj manjka. Fotografirajte, ker je fotografija del življenja, eFke film pa čuvár lepih trenutkov. Fotografirajte in uredite album spominov — album vašega življenja!

VESELITE SE ŽIVLJENJA — FOTOGRAFIRAJTE!

Fotokemika ZAGREB

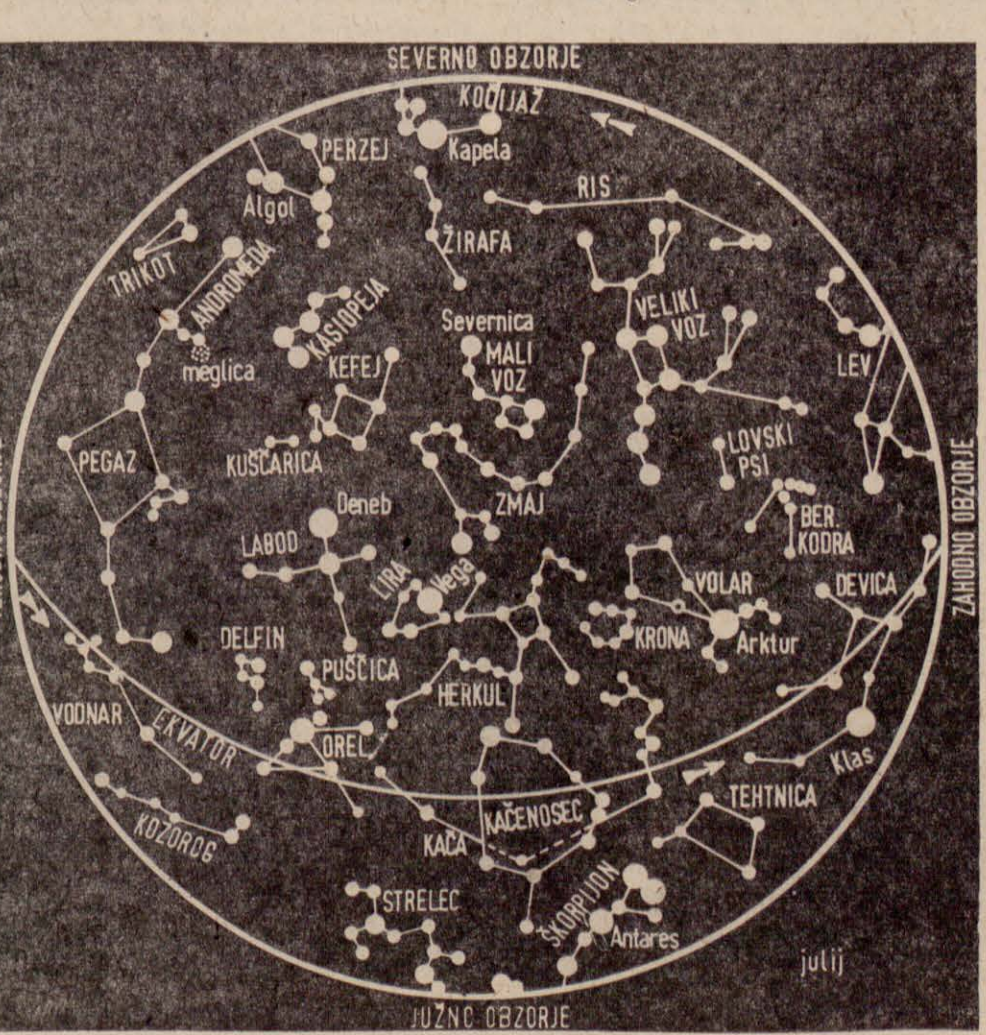
Galaksija hitrejša od svetlobe?

Komaj so odkrili nenavadne in še do danes nepojasnjene viře radijskih valov na meji vidnega vesolja, že stoji astronomija pred novim presenečenjem. Znanstvenik dr. Harlan Smith s texaške univerze trdi, da je odkril »vesoljsko telo«, ki utripa z večjo hitrostjo, kot pa je hitrost svetlobe.

Dr. Smith je na podlagi primerjave fotografij neke svetlobne točke v vesolju — BC 273 — ki so jih posneli pred več desetletji v Heidelbergu, odkril, da ta telo utripa v razdobju 13 let, se pravi, da se širi in krči. Sicer utripajoče zvezde niso redkost, čeprav jih ni veliko, in doslej še niso ugotovili, zakaj sploh utripajo.

BC pa po vsej verjetnosti ni zvezda, pač pa kopica zvezd, galaksija, podobna Rimski cesti. Takšne galaksije imajo premere več tisoč svetlobnih let. Če se torej galaksija razteza in krči, potem se mora to dogajati s hitrostjo, ki je večja od hitrosti svetlobe, saj ena perioda traja samo 13 let. Zunanji rob galaksije se približa centru in se spet oddalji v trinajstih letih, za to pot pa bi bilo potrebno mnogo več časa, če bi bila hitrost premikanja enaka hitrosti svetlobe.

To pomeni, pravi ameriški znanstvenik, da se v tem zvezdnem sistemu premika materija hitreje kot svetlobo. Doslej je namreč veljalo, da je hitrost svetlobe, ki je okoli 300.000 km na sekundo, največja sploh možna hitrost. Nedavno odkritje pa kaže, da se dogajajo v vesolju procesi, ki niso v skladu z že znanimi fizikalnimi zakoni.

Zdravilišče je odprto od 10. marca dalje!

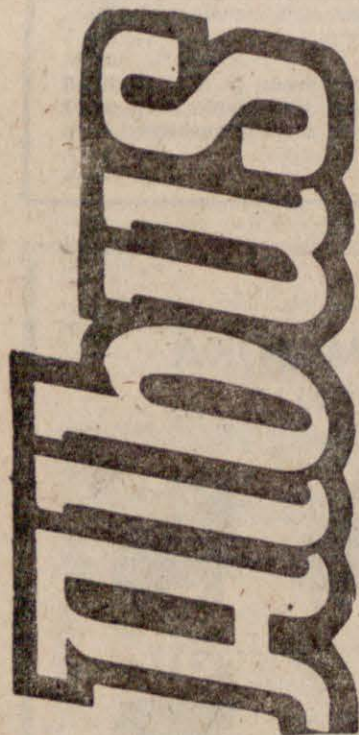
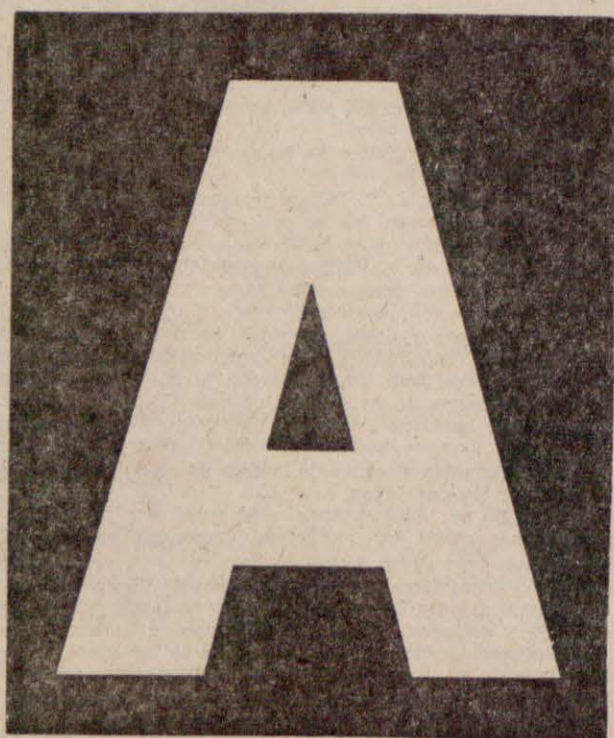

zdravi in pomaga pri boleznih:

- a) kure kopanja: — srca in ožilja
- b) kure pitja: — ledvic in sečnih potov
- želodca in črevesja
- jeter, žolča in trebušne slinavke in presnavljanja

V Zdravilišču so gostom na razpolago: dietna restavracija, knjižnica, klubski prostori s televizijskim sprejemnikom, športni objekti, kavarna, bar, ribolov itd.

Dobitnik nagrade
„PRIMA A“

Smerdel Bogdan, Maribor,
Betnavska 18.

»ALBUS«

PERE PERE PERE

SREČKE
V
DOMAČEM
DETERGENTU
ALBUS

APRILA IN MAJA 7.932 DOBITKOV, OD TEGA
342 DOBITKOV OD 1000 DO 40.000 DINARJEV
NAGRAJUJE NAGRAJUJE NAGRAJUJE

TUDI TO JE AMERIKA

MLADINA V TEXASU IN DRUGOD

Kakor že rečeno, hitreje kot število stez sledov v ZDA pa narašča obseg mladinskega kriminala. In narašča število ločitev; vsak dan se v ZDA razveže nad 1000 zakonov, še enkrat toliko kot na Švedskem in štirikrat toliko kot v Angliji. In vsak tretji zločinec v ZDA je mladoleten.

Študent Tom iz Austina v Texasu, ki želi postati učitelj, pa dvomi, da bi bili vsi mladostniki, ki pridejo navzkriž z zakonom, kriminalci. »Mnogi med njimi,« pravi Tom, »hočejo le protestirati proti zlagani ameriški morali, proti morali damskih klubov.«

In Tom naštevajo: V Kaliforniji, deželi Hollywooda, domovini playboyev in seksbombarjev, se danes v veljavi zakon, ki predvideva do dvajset let zaporne kazni za tistega, ki bi imel razmerje z mladoletnico. Seveda se ta zakon tisoč in tisočkrat krši — na plaži Laguna Beacha celo povsem javno. Toda vsak politik, ki bi samo podvomil v smiselnost tega zakona na papirju, bi tvegval kariero.

V taisti Kaliforniji, katere prebivalstvo prido obiskuje igralnice in ločitveni paradizi v Renu in Las Vegasu, imajo zakon, ki urejuje celo najbolj intimna in kočljiva vprašanja zakonskega življenja, kakor so si ga prikrojili

Pred nekaj več kot dvesto leti je v puritanskih občinah Amerike predstojnik cerkvene občine, imenovan sleuthe, »božji pes gonjač«, hodil po cestah in priganjal prebivalce v cerkev. Ni dovolil, da bi kdo od faranov zapustil božji hram, preden ni premolil svojih štirih ur. Ni trpel izjem.

Danes nosi sleuthe ocvetljen klobuk in diši po Chaneyu št. 5. Vendar pa je prav tako neizprosno kot njegov predhodnik.

Ko je nedavno tekla beseda o tem, da je obvezna jutranja molitev v šolah protiusustavna, se je dvignil vihar ogorčenja po damskih klubih in hudo so zamerile sodstvu, da se sploh vtika v to zadevo, kajti pri tem dame ne razumejo šale, če jo sploh kdaj razumejo.

Logična posledica: mnogi otroci hinavčijo pobožnost. Moliti morajo v šoli in ob nedeljah morajo hoditi v cerkev. In medtem ko se dolgočasijo po cerkvenih klopih in pogledujejo na uro, začnejo razumovati, kaj je z ameriško moralno fasado, ki se je nihče ne sme dotakniti, ker tako zahtevajo večerajšnje dame.

Mnogi pastirji so to že zdavnaj spoznali. Njihove cerkve so sicer vsako nedeljo nabite, ampak tega se ne veselijo preveč. »Da so naše cerkve polne,« pravi Travis Key, pridigar baptistične cerkve v Houstonu, Texas, »ne pripisujemo samo pobožnosti. Za mnoge je maša samo nadaljevanje družabnega življenja — v cerkev je enostavno treba hoditi. In kje drugje bi našli toliko znancev na mah, pokazali nov klobuk ali nov kožuh ali nov avtomobil? S cerkvami je tako kot sploh z Ameriko: so fasade in so ozadja.«

Fasade in ozadja se ameriški otroci naučijo razlikovati tudi ob raznih drugih priložnostih, tako ob vsakdanji priložnosti, ko v šoli ponavljajo »the pledge«, prisego zvestobe ameriški zastavi.

Otroci morajo vstati, si položiti desno roko na srce, pogledati v nacionalno zastavo in — s poudarkom — svečano izgovorjati: »Prisegam zvestobo zastavi Združenih držav Amerike in republiki, ki zanjo veje, naciji pod božjim vodstvom, neločljivi, s svobodo in pravico za vsakogar.«

Tudi črnski otrok mora reči »pravico za vsakogar«, četudi mu ne dovolijo hoditi v šole belih otrok. Tudi ta otrok se mora zgodaj naučiti razlikovati moralno fasado od ozadja. Tudi judovski otrok mora reči »svobodo«, četudi njegovi starši prenašajo posledice antisemitizma, ki se v Združenih državah zelo širi.

Gospa C. E. White, članica šolskega predstojništva v Houstonu, Texas, je v svojem letnem poročilu dejala, da je ukazana prisega zastavi abotna: »Ko so ubili predsednika Kennedyja, so nekateri otroci pri nas ploskali in klicali: bravo! Potemtakem je že čas sprevideti, da otroku ne moreš vcepiti v srce spoštovanja do zastave in spoštovanja do države samo s tem, če ga vsak dan siliš ponavljati »the pledge«.

To pa so gospe White zelo zamerili. Njen položaj v šolski upravi je bil v nevarnosti, kakor je bil v nevarnosti tudi položaj učiteljice Eleanor Cowan Monday, ki je po umoru predsednika Kennedyja poslala v dallasški časopis za rubriko »pisma bralceve prispevek«, v katerem je pisalo: »Že dolgo sem opazovala, kako so naši časopisi in naši vodilni ljudje v Dallasu sejali sovraštvo. Za karkoli že je bil predsednik — ti ljudje so bili zmeraj proti. Mesto Dallas je pripravilo tla za dogodek, ki se je tukaj zgodil. Kot meščanka Dallasa lahko samo rečem: sram me je.«

Na to se je oglašila članica ženskega kluba: »Le kako je mogoče s takim govorjenjem izpodkopavati moralno?«

Ta članica kluba »Hera republike Texasae«, natančneje njegova predsednica, je tudi ena od upraviteljic texaske nacionalne svetinje Alamo v San Antoniu. Njeno ogorčenje je brezmejno: »Mi učimo otroke ameriško moralno,« je svařeče dvignila prst »hči Texasae«, »mi jih učimo ljubezni do domovine, priprav-

Obiskovalca na Kennedyjevem grobu v Washingtonu

ljenosti, da za domovino tudi umrejo. Mi jih učimo patriotizma in prava Amerika — ne, gospa White in gospa Monday nista prava Amerika. V otroška srca sejata dvom. Toda otroci naj ne dvomijo in v šoli naj ponavljajo »the pledge«.

Po vsej državi, od kanadske meje do Mehškega zaliva pa od Atlantskega do Tihega oceana bedijo tako ocvetljeni klobuki nad ameriškim patriotizmom. Ta patriotizem je čisto močno nestrpen. Toda ocvetljeni klobuki zahtevajo, da fasada ostane nedotakljiva.

Pri tem lahko odkritosrčno gospa White iz Houstona dokaže, da prisiljeno ponavljanje prisega po šolah včasih rodi hudo nezaželeno reakcijo. Mnóžijo se primeri, ko šolski otroci zastavo raztrgajo, pomažejo ali opljuvajo. In mnóžijo se primeri, ki vzbujajo strah, namreč to, da otroci nečesto več priznavati edine avtoritete, ki je zanje sicer obstajala: šole.

V enem samem letu je bilo v houstonških šolah 323 vlomov ali primerov objestnega razbijanja. Škode je bilo za okroglo 18 milijonov v našem denarju. In Houston ni nikakršna izjema.

V kraju Elizabeth, New Jersey, je neki šolar v razredu napadel učitelja in ga zabodel. Ko so fanta zaprli, so njegovi sošolci grozili družini ranjenega učitelja.

Nekega nadzornika igrišča v New Yorku so otroci premlatili. V newyorških šolah so napadi na učitelje skoraj običajnost.

Nekega nogometnega trenerja šolskega moštva v Banningu, Kalifornija, je šolar hudo ranil z revolverjem.

V Detroitu so otroci napadli učiteljico, ki jih je zasedla pri vlovu. Otroci so udarjali in cepetali po njej, ko se učiteljica že dolgo ni več ganila.

V Los Angelesu so v četrč leta našli osem

napadov na učitelje. Nekega učitelja je razred premlatil, ker je učenca pozval, naj ne govori nespodobno.

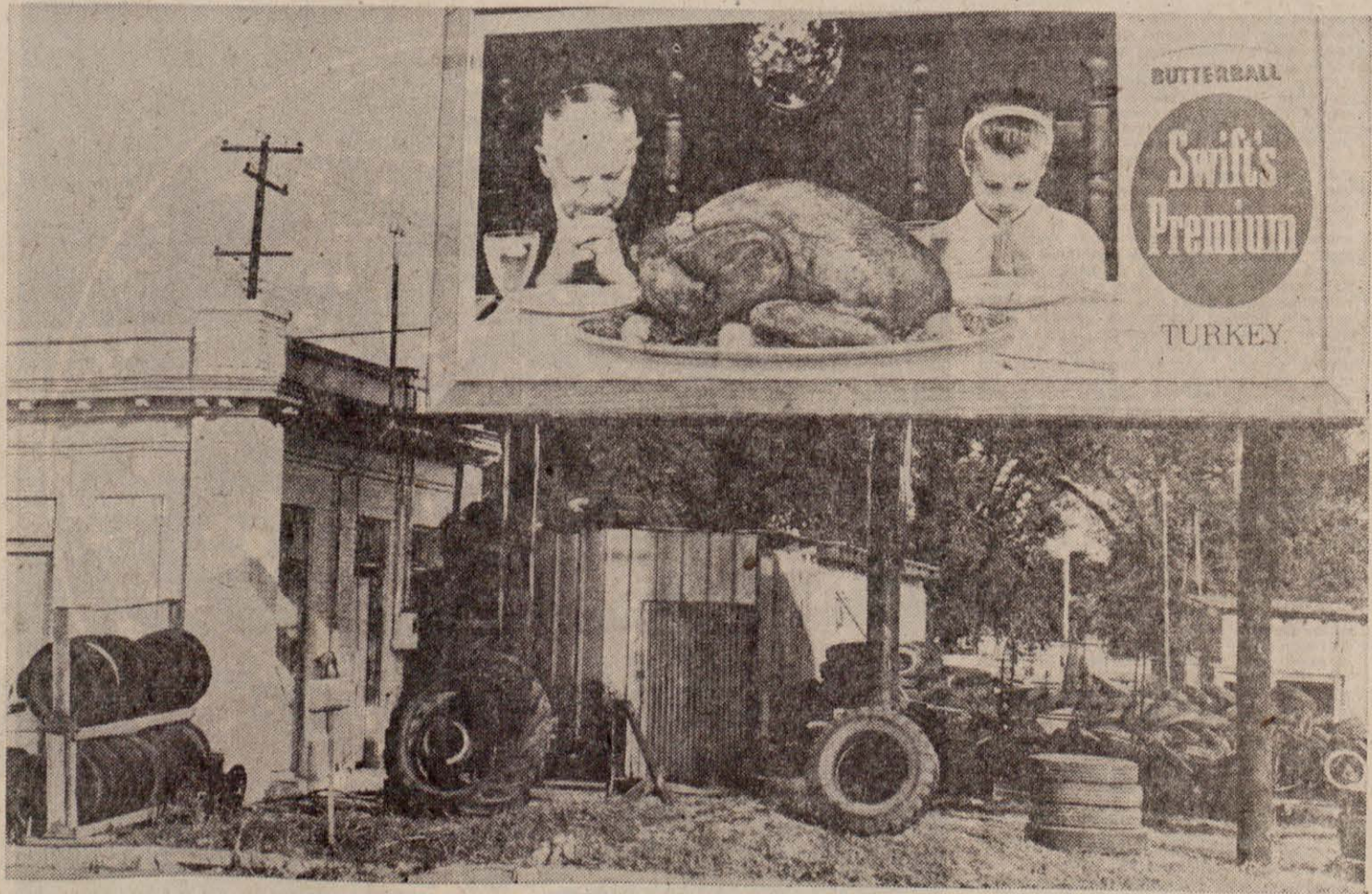
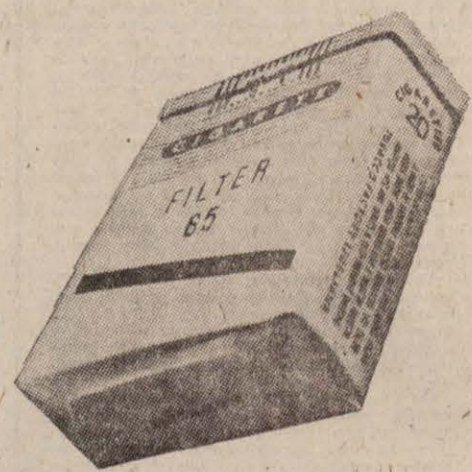
Se pred nekaj leti so po šolah rovarili šestnajstletniki, danes so to že dvanajstletniki.

»Rožnati izgledi, kaj?« se je zasmel Tom, študent iz Texasa, ki hoče postati učitelj. Toda potem se je zresnil: »Veste, mladina je zmeraj samo tako dobra, kot je dobra morala odraslih in kakršna je kvaliteta vlade. In saj veste,« je dejal in pomembno obrnil glavo k oknu, »kdo pri nas vlada.«

Pod oknom je stopala z ocvetljenim klobukom in krzneni ogrinjajo, močno dišeča po Chaneyu št. 5, visoko moralna in visoko patriotska, tista ženska nedolohljive starosti, ki je bila v Detroitu pred nama izstopila iz letala.

Prihodnjic: Najlepša trupla sveta — Amerikanece ni »uspešne« samo v življenju, marveč tudi v smrti, zato umre razkošno, če le more.

VSAK DAN 114.500 KADILCEV ZAHTEVA

Na cesti San Antonio—Houston, Texas

NOVA REDUKCIJA V ŽENSKI MODI

VPRAŠANJE, KAJ JE GOLO IN KAJ OPOLZKO, JE SILA DELIKATNO IN GA BO TREBA RAZREŠITI, KO SE BO ZADEVA POJAVILA NA NAŠIH KOPALIŠČIH

Viktorijanska morala — kar je v tem vse bolj golem dvajsetem stoletju se ostalo — preživlja zadnjo krizo. Niso se pozabili časi, ko so zvesti podložniki velike kraljice Viktorije oblačili svoje žene v trideset kril, ključne noge z njihovim pravim imenom in v moški družbi in kadar so se hoteli nemarno izraziti (sicer pa so jih spodobno imenovali aspodnje okončine) ter sramežljivo oblačili neke klavirje v muslimanske halice, da le ne bi pri kom vzbujale nestramnih asociacij. V svobodnejšem Parizu si je znana igralka ličnega gledališča le nekaj pred tem privoščila sprehod po mestu brez dekolteja (brez dekolteja za, ker sploh ni imela zgornjega dela obleke), ne da bi se kdorkoli zaradi prijetnega pogleda na njeno goloto zgražal prosto za to, ker so bili dekolteji tiste dobe že tako drzni, da niso skrivali ničesar. V tem spopadu polpretekla doba je zmaga viktorijanske morala, vendar ne za dolgo: dvajseto stoletje je prineslo z emancipacijo žensk tudi nove principe oblačenja in za poznavalce oblačilne etike in estetične predstavlja zadnjih petdeset let en sam dolg spopad med adzrostnostjo nežnega spola, ki hoče kazati, kar ima lepega, in »konservativnostjo« poljudskih organov, ki so zadovoljni za javno moralo. Kot rečeno, bile viktorijanske morali res zadnja ura: medtem ko so se podložnice kraljice Viktorije trudile, da ne bi z ničemer pokazale, da so ženske, so podložnice kraljice Elizabete sredi minulega tistina natančno v osemindvajsetih minutah razgrabile prvo pošiljko novih kopalnih oblek brez gornjega dela. Hkrati so v spodobni Veliki Britaniji začeli prodajati tudi večerne obleke enakega tipa za komaj osem tisoč dimarjev (kar je po svoje razumljivo, saj je treba zanje precej manj blaga).

MADE IN USA

Treba je kajpada povedati, da Britanci niso avtorji nove oblačilne redukcije. Prvo oblačenje radovednega ženskega sveta so doživeli trgovci v New Yorku in San Franciscu, kjer so prodali prve primerke »stopless« kopalnih oblek — v enako rekordnem času, kot jim je to uspelo v Londonu. Idejni oče tega novega problema ameriške moralistične policije in »Hera« ameriške revolucije holivudski krojač Rudi Gernreich se je sanjsko ustvaril posledice svoje ideje: povedal je, da je model ustvaril le za eni krog matenken in da je je zledeval po ustvarjalnih futurističnih avtomobilskih modelih, ki jim ameriške tovarne pravijo vozila iz jant, dream cars, konfekcijske tovarne, ki so zavohale ugodna kupčija, se niso ustasile skrajnosti ter so podaljšale dekolte kar do pasu (Gernreich je pustil na kopalnih oblekah nekaj več blaga), nato pa presle še na druga področja: na populistične obleke, na večerne obleke itd. Lastnik trgovine Nasimo Sargis v San Franciscu je bil zapre-paden, ko so mu razgrabile prvo pošiljko: »Neverjetno, kako oblačilni okus ne pozna polovičarstva: ali se ljudje za nekaj neomreženo navdušijo ali pa užalejo na zavrnjejo.« Direktor londonskih magazinov, ki so prvi začeli prodajati »stopless« oziroma »half-dress«, Wallace Peters je prav tako hitro presodil: »Ne vem kajno, koliko smo jih prodali. Vsakekar dovoli, da vemo, kako si mnoge ženske želijo imeti ta model.«

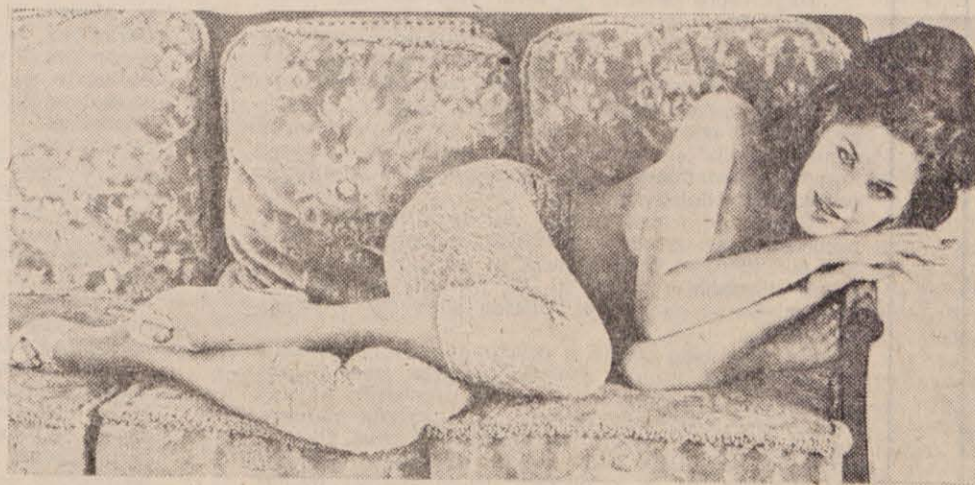
SOCIOLOŠKI PROBLEM

Ameriške modne in ženske revije so morale kajpada povedati svoje ob novih redukcijah, težnjah. Predvsem so mnenja, da bodo nove kopalne obleke uporabljive le za ožji krog, se pravi za kopanje na lastni plaži ali v zasebnem bazenu ter za jadranje na zasebnih jahtah. Kajpada se je s tem pojavil pravi sociološki problem: nova kopalna obleka bo tako postala statusni simbol, se pravi da bo pričela o premoženju in ugledu njene lastnice. Se drugače povedano: vzročna zveza se bo obrnila in riste, ki bodo nosile kopalne obleke brez gornjega dela, bodo veljale za uživalko vseh ugodnosti, ki jih daje posedovanje za-

sebine jahte ali zasebnega bazena. Kajpada ni težko napovedati, da se bo slična marsikdo postaviti samo s simbolom, se pravi obleko, ne da bi imel za to potrebno materialno kritje v obliki lastne plaže in jahte.

POLICIJSKI PROBLEM

Policija, kjerkoli že je, je tista, ki mora skrbeti tudi za moralnost svojih varovancev. Prva je morala pojasniti svoje stališče kajpada policija v San Franciscu, ker se je pad

»Topless« je moč nositi tudi v kombinaciji s hlačami oziroma — kar pomeni isto — »hlače brez vsega« so bistveni del »toplessa« s hlačami

prva srečala s »topless« problemom. Namestnik poveljnika policije v tem mestu Alfred Arnaud je povedal takole: »Golota sama po sebi ni nezakonita, če ni opolzka. Vprašanje, kaj je golo in kaj opolzko, pa je sila delikatno in ga bo treba razrešiti, se preden se bo zadeva pojavila na kopališčih, kar bo brez dvoma zelo kmalu.« Drug funkcionar te policije je izrekel mnenje, da s »samimi« dekletki verjetno ne bo težav, marveč z ljudmi, ki se bodo zbrali okoli njih; velikost množice — tako je pojasnil — bo brez dvoma odvisna od privlačnosti deklet. Kajpada so tudi drugačna mnenja. Prebivalci San Franciscu se imajo za najboljše, kar je Amerika doslej dala, zato so mnogi prepričani, da dekleta v »stopless« ne bodo vzbujala izrazite pozornosti.

PRAKTIČNA IZVEDBA

Kupljene kopalne obleke seveda niso ostale v omari. V Santa Monici v Kaliforniji je trindvajsetletna plesalka miss Winn prišla na kopališče kar naravnost iz trgovine ter se pustila slikati vsem, ki so jim bile všeč njene kopalko (ali kaj drugega). Šel policije, ki je zahteval navodila z »visjega mesta«, je dobil takšen odgovor: »Zakon te drži, tega ne brani, razen tega pa se nihče ni pritožil.«

V Marlboroju, država Connecticut, se je na kopališču pojavilo pet mladih kopalk v Gernreichovi moštovini. Prisotnemu pastirju, ki je poklical policijo, so povedali, da ne morejo ničesar, ker je kopališče last zasebnega podjetnika, pa tudi sicer...

V Vancouverju, britanska Kolumbija, so mestne oblasti že objavile predpis, po katerem se nihče ne sme kopati brez primerne kopalne obleke med šestimi uro jutraj in osmo zvečer; zagovorniki nove golote so že sklicali »half-bikini party« za poldevelo uro zvečer v javnem kopališču.

Sredi minulega tedna se je prva zagovornica »stoplessa« pojavila tudi v Chicagu. Devetnajstletna Toni Lee Schellley je najprej obvestila uredništva časopisov in radia, nato pa se je odpravila na kopališče, kjer pa so jo razen fotografov pričakali tudi policisti ter jo odpravili.

Istega dne je v drugem krogu model preiskovala tudi manekenka magazinov, ki jih vodi Wallace Peters: »Strahno mi je vse,« je izjavila, »in prav ra-da bi bila na javno, kjer bi bile vse ženske tako oblačene. Prvi hip se zdi oblika malce pretirana, potem pa se človek kar hitro privadi nanjo...«

Stavo je večerna obleka novega tipa obleka tudi plesalka Rae Southern ter odšla v biljojo restavracijo, od koder jo je z njenim privolenjem odprla policija: med gosti ba je n vzbudila posebnega zanimanja...

Stava dne je v drugem krogu model preiskovala tudi manekenka magazinov, ki jih vodi Wallace Peters: »Strahno mi je vse,« je izjavila, »in prav ra-da bi bila na javno, kjer bi bile vse ženske tako oblačene. Prvi hip se zdi oblika malce pretirana, potem pa se človek kar hitro privadi nanjo...«

KDO BO NASLEDNJA ŽRTEV

Pariška policija še vedno ni odkrila morila enajstletnega Parizana Luca Taronu, ki so ga našli zadavljenega v nekem parku. Se pa morilec skoraj vsak dan oglaš s kakšnim pismom. Vsa so naslovljena ali na redakcijo večjih pariških dnevnikov ali pa na Lucovega očeta. V njih je precej podrobnosti o morilcu in policija upa, da se bo nazadnje izdal in povedal o sebi kakšen — za policijo odločen podatek.

V pisnih skuša »adavitelja« opravičiti svoj zločin, češ da je bil posledica moralne krize, ali bolje posledica življenja v družbi brez vsake morale, življenja v družbi, v kateri so bile močne strahote, ki so se dogajale v Alžiriji.

»Ne verjamem več v moralo naše pokvarjene družbe. Dolgo sem veroval v boga. Brskal sem po raznih filozofijah, proučeval Kanta, Nietzscheja, Pascala... Potem pa sem našel svojo moralo leta 1957 v Alžiriji, pri Massuju. Mučenje je bila morala, edini odrešenik. Tega so me naučili bolje kot katikizma. Mar kapetan Charbonnier, ki je mučil Alžirijci, ni dobil medalje? Kaj niso Massuju povsili, potem ko je ubil otroke, kakršni je bil Luc? Nisem sadist. Nisem bolan. Če pa sem, potem se še veliko takšnih bolnikov svobodno spreha po francoskih cestah.

Luca nisem ubil iz sadizma ali ugodja. V ubijanju ne uživam, ubijanje mi je samo sredstvo, da bom prisilil družbo, da bo izbruhala svoj krvaveč gnoj. Družba se ne umakne pred dežurjem, ki si ga je postavila za gospodarja, jaz pa se tudi ne bom ustavljal pred ničemer...«

Morilec grozi, da bo izbruhnil pravi skandal, če ga bodo ujeli. Pravi, da se bo vsa skupaj uslo na de Gaullovo režim, v katerem je njegov oče pomemben funkcionar. Policija domneva, da je skrivnostni morilec precej izobražen in še razmeroma mlad. Verjetno je res bil v Alžiriji, od koder se je vrnil duševno neuravnotežen.

Kaže pa, da so prišli pred kratkim na otipljivo sled, če jih morilec ni nalagal. Trdi namreč, da je bil prav on tisti, ki je v neki pariški kavarni dolgo razpravjal z nekim novinarjem iz »Paris-pressa« o današnji družbi. Po novinarjevem spominu so zatem narisali portret — robot. »Davitelj« je verjetno star okoli trideset let, je rjavolas, visok, postaven, temnih oč, ima tanek nos in ostre ustnice.

Ves Pariz in okolica varujeta otroke in če šolarčka samo pet minut po običajnem prihodu ni domov, je že vsa bližnja okolica na nogah. Zato tudi »adavitelj« pravi, da bo zelo težko prišel do naslednje žrtve, ki jo je že izbral.

Veliko razburjenja je bilo tudi v pariškem domu filmskega igralca Jean-Paula Belmonda. V šoli se je pojavil mlajši možki, ki je trdil, da ga je Belmondov poslal po svojo starejšo hčer, ki ima enajst let. Ravateljica pa je bila nezaupljiva in je zahtevala ustrezno potrdilo. Mož se je brez uspeha uprl. Zvečer preden je Belmondova hči zaupala očetu, da jo zasleduje neki možki in jo stalno fotografira, da pa ni pod čepom. Opis, ki ga je dala ravateljica, ne ustreza opisu, ki ga je dal novinar »Paris-pressa« za »adavitelja«.

Ves Pariz se zdaj venomer sprašuje, kaj bo prinesel naslednji dan: smrt še enega otroka ali pa presenetljivo odkritje o norem morilcu.

NENAVADNA »PEPELKA«

Chicaska policija se je vso noč zamarala, da bi našla lastnika čevlja, katerega so našli pred neko restavracijo, ki je pogorela do tal. Vri policisti so bili prepričani, da bodo z lastnikom čevlja prišli na sled tolpni izsiljevalce, ki že nekaj let izsiljuje lastnike restavracij ter jim požigajo lokale, če necejo sprejeti njihovega »spokroviteljskega«. Sele podnevi se je skrivnostni raziskal, lastnik čevlja je bil poveljnik gasilcev Warren Ahlgren, ki je v naslednji odveč čevlje, ko si je obnovil gasilsko škornje. Ko so pogasili požar, čevlja nikakor ni mogel najti.

Dekle se je, kot kaže, odločilo za nakup. Ta prva faza potegne za seboj ponavadi tudi drugo, namreč kopanje v kupljeni obleki

POBRALI ZA 1300 MILIJONOV »NAROČNINE«

Pazite, kadar naročate kako revijo: neka mednarodna tolpa goljufov je ogoljufala naivne Amerikance, Angleže, Nemce, Italijane, Francoze, Turke, Dancu in Švede za več kot poldrugo milijardo dinarjev z lažnimi naročili za znane revije. Po hišah so hodili »studentje« ter pobirali naročnino za znane revije; navtveži, ki so plačali, seveda teh revij niso nikdar videli.

V Angliji so ti »studentje« nabrali skoraj 200 milijonov dinarjev z naročnino za neko zelo znano revijo, kjer pa o tem seveda ničesar niso vedeli. Tolpo vodijo neki ameriški zlikovci, ki jih zdaj išče FBI. Ameriška zvezna policija je sporočila o dejavnosti tolpe tudi Interpolu, ta je obvestil policije vseh omenjenih držav, ki zdaj vneto iščejo »spodružnice« te organizacije na raznih koncih Evrope.

ODNESLI ZA 300 MILIJONOV SLIK

Interpol vneto išče po Avstraliji zmkavte, ki so pred kratkim odnesli iz vile ljubitelja umetnosti Allana Martina v Melbourne slike, ki so vredne nič manj kot 290 milijonov dinarjev. Slike so bile razstavljene na neki razstavi, ki so jo priredili v dobrodelne namene. Eno uro pred ropom so jih bili pripeljali nazaj v Martinovo vilo. Med ukradenimi slikami so bila tudi nekatera zelo znana dela, tako Murillovo »Brezmadežno spočetje«, ki jo cenijo na 80 milijonov dinarjev, Grecova »Magdalena«, vredna 50 milijonov, Parmiganova »Danaja«, »Diana in zmaže neznanega avtorja iz Fontainebleauske šole iz XVI. stoletja, de Ribera »Portret Judas ter celo neko Rubensovo delo.

10-TONSKI KOS ŽERJAVA TREŠČIL NA AVTOBUS

Sedem mrtvih, ostan hudo ranjenih ter 24 laže poškodovanih je bilo v nenavadni nesreči, ki se je pred dnevi pripetila v Londonu. Na neki avtobus z izlezili se je zrušil deset ton težak kos žerjava ter posledno smrekal prednji del vozila.

Skupina delavcev se je odločila, da bo prežvela weekend na morju in v soboto so se odpravili po severni obzvozi cesti iz mesta. Ravno ko so zavili na magistralo proti Southendu, se je moral avtobus ustaviti pred semaforom, prav ob gradbišču nekega nadvoza. Ravno takrat je delavec z žerjavom prenašal velikanski kos za drug žerjav. Nenadoma je opazil, da se kos nagiba in da bo zdrsnil s kaviča. Kričnil je, da bi opozoril voznika avtobusa, vendar se je bila medtem že prižgala zelena luč in avtobus je pripeljal vzporedno z žerjavom ravno v trenutku, ko se je ogromni kos snel ter zgrnil proti tlom. Treščil je naravnost na avtobus ter mu skoraj odsekal prednji del.

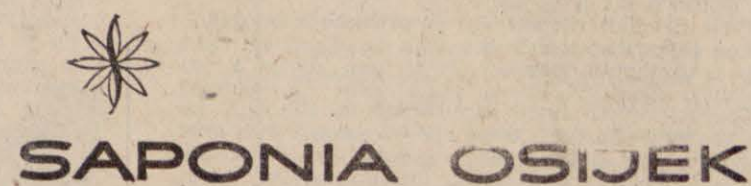
Takoj po grozotni nesreči so pritekli delavci z gradbišča ter pričeli reševati, kar se je rešiti dalo. Sedem potnikov je umrlo v mžeknem zlezuju, osem je bilo hudo ranjenih, 24 pa laže. Kaže, da je poškodni žerjav vzdigoval kos, ki je precej presegal njegove zmogljivosti. Podobna nesreča se je pripetila pred kratkim v mestu, v samem Cityju, vendar na srečo ni terjala človeških žrtev. Zato zdaj razmišljajo, ali niso morda pomikni žerjavi, s katerimi grade večje, trdne žerjave, nemara vsi prelahki.

KREMA ZA ZAŠČITO IN NEGO ROK

Kadar delajo... ščiti SIL
Kadar počivajo... neguje SIL!

SIL JE ZAŠČITNA KREMA, KI ŠČITI KOŽO NA ROKAH PRI DELU, DA SE NE POSKODUJE ALI RAZPOKA, PO DELU PA DELUJE BLAZILNO, SAJ POSTANE KOŽA MEHKA, GLADKA IN SVEŽA.

med dvema tečajema

Da bi svojemu edinemu dvigalcu uteži Batagilji, ki pojde v Tokio na olimpiado, omogočili potovanje, so v Monacu ustanovili Zvezo dvigalcev uteži. Predsedstvo šteje deset moč.

Novo vrsto zabave, katere smisel si neposvečeni le težko razlagajo, so si izmislili mladoletniki v Floridi. Kolikor je le mogoče veliko se jih stiča v avtomobil, zaprejo vrata in okna in začno kaditi. Tisti, ki najdlje zdrži, je zmagovalec.

Nikko, indijski slon in zvezda nekega manjšega švedskega cirkausa, si mora spomladu služiti krmo kot večna žival. Za Švede precej nenavadna predstava, za Nikko pa snujevalna kura.

Anketa, ki so jo pred nedavnimi izvedli v Švici, je pokazala, da imajo najbolj strogo cenzuro v kantonu Wallis. V zadnjih dveh letih so tam prepovedali predvajanje 198 filmov. Nekoliko manj strogi so v Luzernu, kjer je prepoved doletela le 56 filmskih umetnin, medtem ko so v Zürichu odrekli gostoljubnost štirim filmom. Najbolj demokratični so pa v kantonu Tessin, kjer od leta 1959 sploh niso prepovedali nobenega filma.

Ko je bil Mihail Solohov, 59-letni sovjetski pisatelj, na obisku v Nemški demokratični republiki, so ga vsočas pogostili s pivom. Pisatelj je namreč pred odhodom v nekem intervjuju izjavil, da mu je nemško pivo, ki ga je pil prvič leta 1930, zelo všeč. Priporočiti pa je treba, da zdaj Solohov iz zdravstvenih razlogov sploh ne sme zauživati alkohola.

Upravniki britanskega inštituta za sodobno umetnost je prosil Pabla Picassa, dvainosem desetletnega slikarja, naj nariše portret Williama Shakespeara. Picasso so poslali dve pesniškovi sliki, vendar sta se ti izgubili. Nakar je Picasso po spominu v štirinajstih potezah in v petih minutah narisal portret, katerega vrednost je zdaj cenijo na preko dva milijona dinarjev. Slika meri v originalu 20 krat 25 centimetrov.

TRAGIČNA UGRABITEV

V Lindauu na Bavarskem so doživeli pred dnevi pravo pravcato »ugrabitev« po italijansko, kakor pravijo v Nemčiji, ki pa se je zelo tragično končala. Oče ugrabljenec hčere je namreč streljal na ugrabitelja ter ga ubil.

Antona Kolba, lastnika gostilne v Lindauu, je zbudil sredi noči ropot v sobi sedemnajstletne hčere Gisele, ki je bila že leto dni proti volji staršev zaročena z 21-letnim Germanom Prinzem. Gisele se je oblekla v najboljšo obleko in si je pripravljala kovček. Na vrto jo je čakal Prinz s štirimi prijatelji, ki so pripravili za dekle skrivališče. Kjer naj bi počakala, da bi se starši omečali ter dovolili poroko. Kolb pa je bil tako besen, da je zgrabil za pištolo ter začel breglavlo streljati najprej v zrak, nato pa je, ker se ubežnika nista ustavila, pomeril nize ter zadel Prinza v hrbtenico. Nesrečni ugrabitelj je imel še toliko časa, da je poljubil nevesto, nato pa se je zgrudil mrtve.

KDO JE NAJHITREJŠI »GUNMAN«

»Gunman« s širokokrajnim črnim klobukom in z roko le nekaj centimetrov od ročaja revolverja je počasi stopal za hotelom Thunderbird v Las Vegasu. Ob vsakem koraku so zaženketale ostroge in okrog škorenjcev so se dvigali oblaki prahu. Proti njemu je prav tako počasi stopal možakar v belem klobuku, ki si ga je bil potisnil na oči; tudi ta je imel roko pripravljeno za strel. Nenadoma se je prižgala luč in hip zatem sta počila strela. Vendar ni bil nihče ranjen kljub temu, da sta bila oba strelca odlična. Njun dvoboj je bil namreč le del prvenstva Nevade, ki se imenuje »Stopaj, izvezi in streljaj«. Na prvenstvu se je zbralo več kot 90 »gunmen«, ki so bili vsi opremljeni s colti, ki stanejo več kot 100 tisočakov, s širokimi pasovi, obitimi s srebrnimi žebelji ter našitimi okraški. Strele kontrolira elektronska naprava: navadno mine od trenutka, ko se prižge žarnica, pa do strela kakih trideset stotink sekunde. Največ pozornosti med tekmovalci vzbuja sedemdesetletni Al Werner, ki zatrjuje, da ni nikoli ubil nikogar, ki ni hotel biti ubit.

to se pripeti samo ...

... v CHICAGU: Bančnemu uslužbenecu Krawitzu je uspelo prijeti »oparja« zato, ker je bil uljuden. Ko mu je možakar s pištolo zagrozil, naj odpre zamrežen prostor, kjer je bila blagajna, mu je Krawitz napravil prostor in za njim zaprl železna vrata.

... v NEW YORKU: Leta 1890 je neki ljubitelj Shakespeara našel v Centralnem parku 60 parov škorcev, da bi tako v Združenih državah udomolali vse ptice, ki nastopajo v pesnikovih delih. Od tedaj je naraslo število škorcev na približno 500 milijonov in povzročijo na leto za 4 milijone dolarjev škodo.

Sestanek z Zlatom

SREDA: POLDNE — 17. URE

Moja srajca ni bila več srajca, marveč samo še vlažna, z znojem prepojena cunjja. Noge so me bolele zaradi nesuiljene vročine, ki so jo izžarevale je klene plošče na krovu ladje. Pod krajevem bele čepice me je bolelo čelo zaradi usnjene pasu, ki ga je čedalje bolj stiskal: bilo je le še vprašanje časa, kdaj se bo strgal. Oči so me bolele zaradi sončnega, bleška, odbijajočega se od kovine, vode in pobejenih stavb v luči. In grlo me je bolelo preprosto zaradi žeje. Bil sem silno nesrečen.

Jaz sem bil nesrečen. Posadka je bila nesrečna. Potniki so bili nesrečni. Kapitan Bullen je bil nesrečen, zaradi česar sem bil jaz dvakrat nesrečen, pa ne zato, ker bi gojil kakšna nežna čustva do kapitana, temveč zato, ker je neopisno stresel svojo jezo na prvega častnika, če kaj ni šlo, kot bi bilo treba. Njegov prvi častnik pa sem bil jaz.

Naslonjen na ograjo sem poslušal cviljenje je klenih vrvi in lesa in opazoval naš orjaški vitel na krnu, ki je napet dvigal izredno velik zaboj s pomočjo, Ro se me je dotaknila roka.

Spet kapitan Bullen, sem nejevoljno pomislil. Minilo je bilo komaj pol ure, kar je zadnjikrat stopal okrog mene in mi očital pomanjkljivosti, potem pa sem se zavedel, da najsi je bil še tako čudaški, Chanela št. 5 le ni uporabljal. Morala je biti gospodična Beresford. Res je bilo tako. Razen Chanela je imela še belo svileno obleko in tisti čudni, na pol zasmehljivi nasmehek, ki je pri večini drugih častnikov povzročal duhovne kozolce in vrtoglavice, a je mene samo dražil. Imam svoje slabosti, toda visoka, hladna, svetovljanska dekleta z nekoliko smisla za humor niso med njimi.

»Dobro dan, gospod prvi častnik!« je sladko rekla. Imela je mehak in melodičen glas s komaj zakla.

znanim odtokom vzvišenosti ali ustrežljivosti, kadar je govorila z ljudmi nižjega socialnega položaja, kot na primer z menoj. Tisti drobci je zadoščal za poljasnilo, da je ona obiskovala najboljšo šolo in najboljši »colleges«, jaz pa ne. »Sprasevali smo se, kje ste. Sicer ob uri aperitiva nikoli ne manjkata.«

»Vem, gospodična Beresford. Zai mi je.« Kar, je rekla, je bilo res: česar ni vedela, je bilo dejstvo, da sem hodil s potniki na aperitiv zato, ker so mi bolj ali manj pritiskali strojno in hrbet. Strogi zakon Paroplovne družbe so veleli, da sodi zabavljanje potnikov prav tako med dolžnosti častnikov, kot upravljanje ladje, in ker je kapitan Bullen divje in surovo črtil vse potnike, je ukrenil tako, da je večina iz naloge padla name. S kretinjo sem opozoril na ogromni zaboj, visec nad odprtino številke štiri in ladijskem krovu, in na pomoči nagradnega zaboj. »Bojim se, da imam deda. Vsa je za naslednje štiri ali pet ur. Danes nisem utegnil niti zajtrkovati, kaj se, da bi hodil na aperitiv.«

»Ne gospodična Beresford: Sšasa.« Zdelo se je, da je slišala samo moje prve besede. »Kolikokrat vas bom še morala prositi?«

Dokler ne pridemo v New York, sem mislil pri sebi, in še potem bo zaman. Na glas pa sem rekel smehljaje: »Ne smete mi otežkovati stvari. Pravilnik zahteva, da z vsemi potniki ravnamo vladno in spoštljivo.« In splošnovalje do samega sebe je povzročalo, da sem bil občutljiv, kar zadeva mlade neporočene potnike, ki so menile, da sem lahko izvor brezdelne zabave v njihovih pretehtljivih brezdelnih urah. To je veljalo predvsem za mlade, bogate ženske in vsem je bilo znano, da za Juliusa A. Beresforda gara ves dan celna vrsta računovodij, ki preračunavajo njegove letne dobičke.

»Zlasti s spoštovanjem, gospodična Beresford,« sem dopolnil svoj odgovor.

»Obupen primer ste,« je smeje dejala. Bil sem predoben kamenček, da bi povzročil vsaj drobno gubico na smehljajočem se jezercu njenega samoljuba. »In nič zajtrka, revček. Ko sem prišla, se mi je zdelo, da se nekam čemerno držite.« Pogledala je na moža pri vitlu in nato na mornarje, ki so spuščali zaboj na dno skladišča. »Tudi vaši ljudje niso videti nič kaj navdušeni, prej zelo nezadovoljni.«

Naglo sem poškilil po njih. Res so bili videti nezadovoljni.

»O, dobili bodo zameno, da se bodo lahko najedli. To je le zato, ker imajo svoje osebne skrb. Tamle doli v skladišču je gotovo kakih petinštrideset stopinj in v tropskih krajih bleda posadka ne dela popoldne v skladišču. Razen tega se niso preboleli izgube, ki jih je doletela. Ne pozabite, da so pred komaj dvainšedesetimi urami dobili tisti udarec od carinikov doli v Jamajki.«

Udarec je prava beseda, saj so štiridesetim članom posadke cariniki naenkrat zaplenili ničmanj kot petindvajset tisoč cigaret in več kot dvesto steklenic alkoholnih pijač, ki bi jih bili morali dati med blago za carinjene, preden so prišli v jamajske vode.

Da niso tega storili s pijačo, je dovolj razumljivo, zlasti ker je bilo možem posadke izrecno prepovedano, da bi jo imeli v svojih prostorih; da tega niso storili niti s cigaretami, je zakrivila namera, da po ustaljeni navadi prethotapitja bodisi alkohol, bodisi tobak in da vse z lepim dobičkom prodajo Jamajčanom. Ti so prav radi drago plačali odlični kentuckyjski burbon in ameriške cigarete brez carinske pristojbine. Samo posadke niso obvestili, da bo

do po petih letih službe na liniji Zahodnoindijskih otokov parnik »Camparia« od nosa do krna temeljito preiskali. Dejansko je po ladji zapihal močan preiskovalni veter, ki ni prizanesel nikomur in ničemu. Bil je črn dan.

Tudi danes je bil črn. Prav ko me je gospodična Beresford potapljala po roki in mrmrala nekaj besed tolažbe in razumevanja, ki se niso posebno ujemale s pobleškom v njenih očeh, sem opazil kapitana Bullena, kako je čepel na vrhu stopničk, ki so vodile s prve palube navzdol. »Razbeljen« bi bila beseda, s katero bi se najbolj opisali izraz njegovega obraza. Ko je stopal dol in šel mimo gospodične Beresford, si je junško prizadeval, da je skremžil svoja lica v nekaj, kar je bilo podobno smehljaju. Posrečilo se mu je obvladati obraz čeli dve sekundi, dokler ni bil mimo, nato mu je takoj spet postal »razbeljen«.

Cloveku, ki je od glave do pete snežno belo oblečen, ni tako preprosto delati videz približajočega se črnega nevihtnega oblaka, toda kapitanu Bullenu je to brez muje uspelo. Bil je zajeten, več kot meter osemdeset visok mož; lase in obrvi je imel peščene barve, gladek rdeč obraz, ki ga še tako močno sonce ni moglo porjaveti, in jasne svetlomoderne oči, ki jih nobeno, še tako močno žganje ni moglo skaltiti. Pogledal je na pomoč, na skladišče in sledil njemu z enako nepristranskim neodobravanjem.

»No, gospoda,« je rekel strogo, »kako gre?« Gospodična Beresford vam malce pomaga, kaj?« Kadar je bil slabe volje, me je vedno imenoval »gospodice«; kadar je bil nedolocene volje, sem bil »prvica«; kadar je bil dobre volje — in, po pravici rečeno, je bil to največkrat — sem bil vedno »Johnny, dečko moj.« Toda danes sem bil »gospoda«. Zato sem pazil in se nisem zmenil za z drugimi besedami povedani oči.

tek, da zapravljam čas. Drugi dan se bo čemerno opravičil. Tako je bilo vedno.

»Ne preveč slabo, gospod. Malce počasni so na pomoč.«

Pokazal sem na skupino mož, med katerimi je bilo nekaj bradatih, vsi pa so nosili tute in srajce, ki so nekoliko spominjale na vojaške uniforme. Trudili so se, da bi ovili verige okoli zaboj, ki je bil najmanj pet metrov dolg in dva širok. »Ne verjamem, da so nakladači v Carracu vajeni ravnati s tako težkimi tovorii.«

Dobro si jih je ogledal.

»Ne bi znali ravnati niti s prekleto samokolnico,« je slednjič osorno rekel. »Živ dan se nisem videl tako nesposobnih mazačev. Prvic sem danes v tej pekleniski smrdljivi luknji, polni bolhe — dejansko je Carraco eden izmed najčistejših in slikovito lepih krajev v Karibskem morju — in iz vsega srca upam, da tudi zadnjič. Boste gotovi do šestih, gospod?« Ob šestih je bilo eno uro po najvišji plimi in tedaj smo morali zapluti čez peščino pri vhodu v pristanišče ali čakati nadaljnjih deset ur.

»Mislim, da, gospod.« In nato, da bi ga odvrnil od skrbi pa tudi iz radovednosti, sem vprašal:

»Kaj je v teh zabojih? Avtomobili?«

»Avtomobili? Ste zmešani?« Mrzle modre oči so mu drsele vzdolž nakopičenih pobejenih stavb mesta in temnega zelenila strmih, z gozdom pokritih gričev za njim. »Ti ljudje ne bi bili zmogni zgraditi niti zajcnice za izvoz, kaj šele avta. Stroji. Tako piše v tovrnem listu. Dinami, generatorji, hladilniki. Za New York.«

»S tem mislite povedati,« sem plašno rekel, »da jih generalisim, potem ko je uspešno zasegel ameriške sladkorne tovarne, zdaj ruši in prodaja stroje Američanom? Mar krajejo tako odkrito?«

»Mala kraja posameznika je tatvina.« Je žalostno dejal kapitan Bullen. »Kadar se vlade lotijo kraje, je na veliko, je to ekonomija. O, nedvomno bo vse zakonito, to pa ne preprečuje, da se ne bi počutil kot tihotapec. Toda če ne storimo tega mi, bo storil kdo drug. In cena za prevoz je še enkrat večja od navadne.«

»Kaže, da se generalisim na vse kriptje skuša priklopiti do denarja.«

»Seveda, kaj pa mislite!« je renčal Bullen. »Nič ne ve, koliko je bilo ubitih prejšnjo sredo v glavnem mestu in nekaterih drugih mestih pri demonstracijah zavoljo lakote. Jamajske oblasti sodijo, da jih je bilo na stotine. Odkar so izgnali večino tujcev in zaprli ali zasegli skoraj vsa tuja podjetja, niso bili zmogni v inozemstvu zaslužiti enega samega dinarja. Blagajne prevratnikov so prazne. Res, obupno iščejo denar.«

Obrnil se je, velike roke daleč narazen uprl ob ograjo in togo vzravnane hrbta zrl v pristanišče. Kazalo je, da se mu ne mudi od tod in vendar kapitan Bullen ni imel navade postopati brez smotra. Njemu se je vedno mudilo. Poznal sem take nadzornosti; po treh letih plombe z njim bi bilo nemogoče, da jih ne bi. Nekaj je hotel povedati, v njem je bila napetost, ki ji je želel dati duška in ni ga bilo boljšega, zanesljivejšega ventila od prvega častnika Carterja. Samo ko se je hotel iztrresti, mu je osebni ponos branil, da bi prvi prebil led. Ni bilo posebno težko pogoditi, kaj ga muči, zato sem mu pomagal.

Rekel sem z glasom naravnega pogovora: »Kaj bledami, ki smo jih poslali v London, gospod...« Poslal jih je sam kapitan, toda smow bi razdelil odgovornost, če bi stvari ne šle prav, kakor je bilo skoraj gotovo. »Se nobenega odgovora?«

»Prav pred desetim minutami.« Obrnil se je malomarno, kot da je na zadevo že pozabil, toda rahlo vijolična barva, ki mu je preletela rdeča lica, ga je izdala in, ko je nadaljeval, ni bilo ravnodušnosti v glasu. »Utrčili so me, gospod, glejte, to so storili. Utrčili. Moja Družba. In minister za promet. Oba. Rekli so mi, naj pozabim, rekli so, da moji ugovori niso na mestu, opozorili so me na morebitne posledice pomanjkljivosti pri sodelovanju s pristojnimi oblastmi, kakršenkoli že spak so te pristojne oblasti. Mene. Moja Družba. Petinštrideset let plovem za linijo Blue Mail in zdaj, zdaj...« Stisnil je pesti in glas se mu je utrlil v razdražen molk.

»Torej je le bil nekdo, ki je pritiskal,« sem zamrmral.

»Bil je, gospod, bil.« Njegove mrzle modre oči so bile zares mrzle in velike pesti je odprl ter spet tako trdo stisnil, da so se mu pobeželi členki. Bullen je bil kapitan, pa tudi še nekaj več: bil je komodor, višji mornariški častnik pri brodogradu Blue Mail in celo pri upravnem svetu so hodili v bližini komodorja po prstih ali se vsaj niso obnašali do njega kot do sluga. Pridušeno je nadaljeval: »Če dobiš v roke doktorja Slingsbyja Caroline, mu zavijem vrat, prekleto.«

Kapitanu Bullenu bi godilo, ko bi dobil v roke tistega doktorja s tako silovitimi imenom. Tisoči policijskih in vladnih agentov v ZDA bi bili tudi srečni, ko bi ga mogli dobiti v roke. In prav tako milijoni navadnih državljanov, če ne zavoljo drugega, pa zaradi važnega razloga: razpisana je bila nagrada 50.000 dolarjev za kakršnokoli obvestilo, ki bi pomagalo, da ga najdemo. Toda zanimanje kapitana Bullena in posadke »Camparija« je bilo še bolj osebno: mož je v veliki meri povzročil vse naše gorje.

Doktor Slingsby Caroline je izginil, tako so kazale okoliščine, v južni Karolini. Delal je bil v zelo tajnem ameriškem državnem centru za atomske raziskave južno od Kolumbije. Kakor smo izvedeli šele prejšnji teden, so se v tem središču ukvarjali s konstrukcijo majhnega atomskega orožja, ki bi ga uporabljali za letala v taktičnih lokalnih atomskih bojih. Glede na razvoj atomskega orožja je bilo prava malenkost proti petmegatonskim posastim, ki jih je zgradila bodisi Amerika, bodisi Rusija, kajti razvijalo ni niti tisočinke njihove eksplozivne sile in bi utegnile poškodovati komaj kvadratno miljo teritorija. Kljub temu pa se z njegovo pettisočtonsko eksplozivno močjo ni bilo šaliti. Potem pa je nekega dne — natanko povedano, neke noči — doktor Slingsby Caroline izginil. Ker je bil direktor centra, je bila to resna zadeva, toda še bolj nerodno je bilo, da je odnesel s seboj načrt za orožje. Zalotila sta ga nočna čuvaja, a ju je ubil, verjetno z orožjem, opremljenim z dušilcem, ker nihče ni slišal ali sumil kaj nenavadnega. Iz raziskovalnega centra je odšel okrog desetih zvečer v svojem modernem chevroletu. Pazniki, ki so poznali njega in njegov voz in so vedeli, da navadno dela do poznih ur, so mu brez oklevanja dovolili oditi. Takrat so zadnjič videli doktorja Caroline in twister, kakor so iz neznanh razlogov imenovali novo orožje.

Niso pa zadnjič videli modri chevrolet. Našli so ga zapuščenega pred lukso Savannah približno devet ur po zločinu. Toda komaj eno uro potem, ko so dobili oba mrtva čuvaja, je bil blokirani ves notranji in mednarodni zračni in morski promet na jugovzhodu Združenih držav. Po sedmi uri jutratja so zadržali na zemlji vsa letala, da so jih natanko pre-

twister pomeni slepar.

gledali. Od sedme ure dalje je policija preiskala vsak avto, ki je šel čez kako mejo. In naravno, vsakemu plovilu, večjemu od čolna na vesla, so prepovedali odplajati na odprto morje. Na nesrečo za oblast na splošno in za nas posebno je parnik »Camparia« izplul ob šesti uri iz luke Savannah. Najbolj prikladen za pobeg je postal osumljenec številka ena.

Prvi radijski poziv je prispel ob 8.30 urizjutraj. Se hoče kapitan Bullen nemudoma vrniti v Savannah?

Kapitan, ki ni bil vajen zavlačevanja, je vprašal, zakaj za vrabca bi moral to storiti. Odgovorili so mu, da je zelo važno in naj se brez oklevanja vrne. Ne, je rekel kapitan, razen če mu navedejo resnično odločilen razlog. Oni so se upirali, niso hoteli razložiti, kapitan pa se ni hotel vrniti. Stali so na mrtvi točki. Potem pa so mu federalne oblasti, ki so že stopile v akcijo, pojasnile, za kaj gre.

Kapitan Bullen je hotel vedeti več dejstev. Zatehteval je popis znanstvenika in iskanega orožja, češ da bo sam takoj pogledal, če sta na krovu ali ne. Sledil je petnajstminutni premor, ki je bil nedvomno potreben, da so dobili dovoljenje za tajne informacije, nato je prišel popis, četudi z obotavljanjem.

Med obema popisoma je bila čudna podobnost. Tako twister kot doktor Caroline sta bila visoka 75 palcev. Oba sta bila zelo tanka, saj je orožje merilo le 11 palcev v širino. Doktor je tehtal 130 liber, twister 275. Twister je bil zavrt v plast bleščečega aluminija, doktor v obleko iz sivga gabardena. Twisterjeva glava je bila pokrita s sivgo piroceram kapsulo, doktorjeva s črnimi lasmi, s sivim šopom nasredi.

Glede doktorja je oblast naročala, naj ga identificirajo in priprejo, za twister pa, naj ga identifi-

cirajo, a se ga pod nobenim, ponavljam nobenim pogojem ne dotaknejo. Orožje bi moralo biti docela stabilno in varno in normalno bi potreboval eden izmed obeh strokovnjakov, ki sta ga trenutno dovolj poznala, deset minut, da bi ga pripravil za eksplozijo, toda nihče ni mogel vedeti, kakšne spremembe bi pri občutljivi pripravi utegnile povzročiti tresenje pri prevozu.

Tri ure kasneje je kapitan Bullen lahko sporočil, da na krovu prav gotovo ni ne znanstvenika ne orožja, ki ga iščejo. Beseda »natančno« bi ne pojasnila dovolj tistega pregledovanja. Ladjo so od vrha do dna preiskali ped za pedjo. Kapitan je poslal federalni oblasti radiotelegram in potem vse pozabil. Se pravi, hotel bi vse pozabiti, toda naš radarski zaslona je dve noči zapored opazal skrivnostno plovilo brez navigacijskih luči, ki se je približalo krnu in pred zoro izginilo. In slednjič smo prispeli do najjužnejšega pristanišča na naši poti, do Kingstona na Jamajki.

Brž ko smo v Kingstonu pristali, so prišli na krov pristaniški uradniki in vprašali, če dovolimo, da preišče naš parnik skupina mornarjev z ameriškega rušilca, zasidranega poleg nas. Po vsej verjetnosti je bil to naš prijatelj z radarja. Skupina kakih štirideset mož je bila razvrščena na pomoč.

Naslednje štiri ure so bili še vedno tam. Kapitan Bullen je s skupino preprostimi besedami, ki so se po sončni vodi kingstonske luke daleč in razločno slišale, pojasnil, da če se Mornarica Združenih držav v belem dnevu upa v britanskem pristanišču priti na britansko ladjo trgovske mornarice, jim je na voljo. Na voljo jim bo tudi, je dodal, da bodo plačali razen za škodo še velike kazni, ki jih bo naložilo mednarodno sodišče, katero nimna sedeža v Washingtonu, pač pa v Aiti na Holandskem.

To jih je ohladilo. Zastopniki oblasti so odšli, da se posvetojujejo z Američani. Pozneje smo zvedeli, da so izmenjavali kabligrane v tajnopisu med Washingtonom in Londonom. Kapitan Bullen je ostal nasmejan. Naši potniki, med katerimi je bilo devetdeset odstotkov Američanov, so ga navdušeno podpirali. Dobivali smo sporočila tako od Družbe kot od ministrstva za promet, ki so terjala, naj kapitan Bullen sodeluje z ameriško mornarico. Kapitan je raztrgal telegrame in sprejel ponudbo tamošnjega tehnika, da pregleda radijske aparate, kar je bilo že glavno potrebno. To mu je bilo za izgovor, da odstrani radiotelegrafiste. Glavnemu krmarju pa je naročil, naj ne sprejema več poročil.

Tako je šlo dalje celih trideset ur. In ker nesreča ne pride nikoli sama, sta drugo jutro po našem prihodu dve družini, Harrisovi in Curtisovi, ki sta imeli apartmaja na krovu B, dobili obvestilo, da je nekaj članov obeh družin doživelo avtomobilsko nesrečo. Odgovorili so se tisto popoldne. Na »Camparia« je težko legla mrka tišina.

Proti večeru smo po zaslugi kapitana ameriškega rušilca prišli čez mrtvo točko. Imenoval se je Varsi in bil je vljuden, diplomatski ter nekoliko zadregli. Dobil je dovoljenje, da pride na krov »Camparija«, kjer ga je kapitan povabil v svojo kabino. Sprejel je ponujeno čašo, se opravičeval in delal poklone ter nakazal pot iz zadreg. Rekel je, da prav dobro razume, kako neznošno je veteranu, če dvojni ne le o njegovi besedi, marveč tudi o njegovi zmogljivosti narediti temeljito preiskavo. Njemu samemu da je njegova vloga pri tem skrajno zoprna.

Pravzaprav samo izpolnjuje povelja, je skoraj v obupu pribil kapitan Varsi, toda kako bi bilo, če bi jih onadva s kapitanom Bullenom po svoje tolmčila? Kaj bi se zgodilo, če bi preiskavo opravili ne

njegovi ljudje, temveč britanski cariniki, ki bi tako opravljali samo svojo redno dolžnost. Njegovi ljudje bi bili prisotni samo kot opazovalci z določenim navodilom, da se ne smejo ničesar pritakniti? Po mnogih užaljenih »ume in s« je kapitan Bullen slednjič privolil. Ta pobuda mu je vsaj deloma rešila čast, saj se je dobro zavedal, da je položaj ne vzdržen. Kingstonske oblasti so odredale zdravniško dovoljenje, dokler ne bo pregled opravljen in brez tega dovoljenja ne bi mogel iztovoriti šeststo ton živeža in strojev, ki jih je moral predati. Luški častniki bi pa utegnili zadevo še poslabšati, ker bi lahko odrekli dovoljenje, da bi izpluli.

In tako so v Jamajki, staknili vse, kar je bilo kolikorjaka podobno carinikom, in ob devetih zvečer začeli s preiskovanjem. Trajalo je do dveh jutraj. V kapitanu Bullenu je ves čas vrel kot v ognjeniku pred izbruhom. V potnikih je vrel deloma zato, ker so morali dovoliti, da so jim tako nadobno pregledovali po kabinah, deloma pa zato, ker do prvih jutranjih ur niso mogli v postelje. Predvsem pa je vrel posadki, ker so bili sicer strpni cariniki to pot prisiljeni, da so se spotaknili nad stotinami steklenic alkohola in tisočih cigaret.

Drugega seveda niso našli nič. Opravičevalja so zadela na gluha ušesa. Dobili smo zdravniško dovoljenje in začeli z razkladanjem. Kapitan Bullen je celih štirindvajset ur premleval dogodke in nato poslal dva kabligrama: osrednjemu uradu v Londonu, kapitanu Bullen, misli o njih. Kabligrama sem videl, bila sta res precej krepka. Nemara ni ravnal previdno, a vsekakor je bilo to boljše, kot da bi ga zadela grozeča kap. In kakor je kazalo, so zdaj oni povedali, kaj mislijo o njem. Lahko sem si predstav-

ljal, kakšna čustva goji do doktorja Slingsbyja Caroline, ki je bil ob tej uri morda na Kitajskem.

Oster opozorilni krík naju je iznenada priklisal spet v sedanost in dogajanje okoli nalu. Ena izmed dveh verig, ovitih okrog zaboj, ki je visel doli natanko med odprtno skladišča številka štiri, se je nepričakovano premaknila, tako da se je en konec zabojčakov nagnil v kotu šestdesetih stopinj in se ustavil, potem ko je tako poskočil in povlekel, da se je tresel celo orjaški vitel. Kazalo je bilo, da bo zaboj povsem zlezal iz verige in se raztreščil na dnu skladišča. In tako bi se tudi zgodilo, če ne bi bila dva moža posadke dovolj prisebna, da sta zagrabila za pilotno vrvi na vogalu, se z vso težo vrgla nanjo in tako preprečila zaboj, da se ni nagnil v preveč nevarnem kotu in se izmuznil. Toda tudi tako je bil položaj sila dvomljiv.

Veliki zaboj se je zibal nazaj proti ladijskemu boku, moža pa sta se še vedno obupno obešala na pilotovo vrvi. Bežno sem pogledal nakladače na pomoč, na njihove od strahu okamenela obraze: pod vlado novih gospodarjev je bila kazalo za tako nepazljivost verjetno kroga v tilnik. Nič drugega ne bi moglo razložiti njihove sicer nerazumljive groze.

Zaboj se je vedno bolj grozeče nihaj. Zaklical sem možem pod njim, naj se naglo umaknejo in hkrati dal znamenje, naj ga spuste kot v nujnih primerih. Upravljač vitla je bil na srečo spreten in prav toliko izkušen in medtem ko je zaboj z nora naglico nihaj in poskakoval proti mrtvi točki, ga je dva ali trikrat hitreje kot običajno spuščal in zavrl malo prej, preden bi se najnižji vogal raztreščil ob dno skladišča. Čez nekaj trenutkov je ves njegov temelj počival na podu.

Kapitan Bullen je povlekel robec iz žepa svoje platnene obleke, porinil nazaj pokrivalo z zlato kito

in si počasi osušil rdečkaste lase ter potno čelo.

Zdelo se je, da se pogovarja sam s seboj. »To je konec, preklestvo!« je slednjič rekel. »Kapitan Bullen med volkov. Posadka črna kot pekel. Potniki, ki se razburjajo kot norci. Dva dni zamude po urniku. Preiskano od krna do kljuna kot tihotapec. Zdaj verjetno s tihotapskim tovorom. Nobena duha o tistih potnikih, ki so se nazadnje pripjavili. In sedaj ta banda blaznežev, ki nas poskušajo potopiti. To je višek tega, kar more človek prenesti, prvi, višek pravim.« Potisnil si je kapo spet na mesto. »Shakespeare bi imel o tem kaj povedati, prvi.«

»Morje gorja, gospod?«

»Ne, nekaj drugega, toda tudi to zadošča.« Zavzdihnil je. »Naj vas nadomesti drugi častnik. Tretji pregleduje zalogo. Recite četrtemu — ne, ne tisti nemumni klepetulji — recite podčastniku, naj on prevzame nadzorstvo na obali. Če drugega ne, govori špansko kot domačini. Ena sama pripomba in to bo zadnji tovor, ki ga naložimo. Potem bova jaz in vi kosila, prvi.«

»Rekel sem gospodični Beresford, da ne...«

»Če mislite,« mi je rezko segel v besedo kapitan Bullen, »da nameravam poslušati tiste ljudi, ki živketajo z denarnico in se pritožujejo od predjadi do kave, ste ponoreli. Kosila bova v moji sobi.«

xxx

In tako sva res kosila v njegovi kabini. Bil je navaden »Camparijeva« obed, nekaj, o čemer bi s najljubši zanesen aristokratski sladokusec, in kapitan Bullen je, kar se je le poredko dogajalo, dovolil izjemno pravila, da ne on ne njegovi častniki, ne smejo piti pri jedi. Ko sva končala, se je spet počutil skoraj kot človek in postal sem znova »Johnny, dečko moj.«

V severni steni Ferrisovega skednja je bila tik pod žlebov veliko luknja od grč, ki je omogočala Henryju neomejen razgled po njegovem sadovnjaku, prav tja do kopastega griča, ki pa ni bil več na njegovem posestvu. Lastnik je bil sosed Kimberly — Colleen Kimberly pa je prišla vsako nedeljo popoldne na grič, postavila slikarsko stojalo in platnen stol in slikala stvari okoli sebe.

Colleen je bila hčerka Sama Kimberlyja. Bila je najlepša deklica, kar jih je Henry kdajkoli videl. Približno pred enim letom mu je prvič padla v oči, tedaj ji je bilo ravno sedemnajst let, in od takrat ni bil več možen misliti na karkoli drugega. Bila je blondinka s prekrasnim, modrim očmi, ki so izgledale skoraj črne, dokler niso prišli bliže. Pozneje, ko je došla ženske obline, je Henryja stisnilo pri srcu, kadar koli jo je pogledal.

Henry jo je ravno spet opazoval skozi luknjo s pomočjo starega medeninega daljnogleda. Bil je eden najbolj vročih dni v tistem poletju in Colleen si je zavijala krilo, da bi se malo ohladila. Henry se je prekanjenost nasmihal, kadar koli se je spomnil, kako hitro bi po tegnili krilo dol, če bi vedela, da jo nekdo opazuje. Zopet je nanjo naperil daljnogled. »Če bi sam vedela, da sem tu!«, je pomislil. »Če bi sam sumila!«

Dvakrat je že govoril z njo. Prvič je bilo pred kakimi petimi tedni, ko je na skednju naenkrat začutil, da mora iti bliže. Prekal je sadovnjak, se počasi povzpela na grič in jo dolgo molče opazoval, predno ga je sploh opazila. Ni bilo videti, da bi jo to motilo. Bila ni niti presenečena. Samo nasmehnila se je in nadaljevala s slikanjem.

Henry je občutil, da ne ve natančno, kaj naj pravzaprav reče. »Tole — je zelo lepo. Izgleda kot slivovo drevo, zelo dobro!« Ljudje so govorili, da Colleen ni posebno bistra, kar naj bi bilo tudi vzrok, da je oče ni poslal v mestne šole in da ji ni dovolil družiti se s fanti.

Vraga, saj ljudje vedno govorijo take podlosti, posebno o tako lepih dekletih, kot je Colleen. Saj celo o njem trdijo, da ni posebno bister. Že več kot enkrat je to slišal — kot da bi lahko že leta in leta vodil farmo, skrbel za ženo, paralizirano od pasu navzdol in delal še sto drugih reči brez doberne porcije nadarjenosti. Hudiča, bil je bolj bister kot kdorkoli od njih. Bili so le ljubosumni, ker je bil tako izredno dober farmar. Prav tako kot so ljubosumni, ker je Colleen tako lepa.

Na njegove poklone mu ni odgovorila. Stopil je bliže in zopet poškilil na platno. »Da, da,« je počasi pokimal, »izgleda, kot da bo drevo vsak čas vzbrstelo. Resnično, zelo lepo delo!«

Deklica je pogledala, se mu nasmehnilo in zopet potegnila s čopičem. »Hvala,« je dejala. »Že dolgo, dolgo ga slikam.« Henry je šele sedaj opazil, da njene oči niso črne, ampak lepe modre barve.

»Ali se ne čutite osamljeno, ko vas oče vendar nikamor ne pušča?«

Colleenine oči so se otožno zasvetile. »Tudi jaz se čutim osamljeno,« je nadaljeval. »Zena mi je bolna in tako grem le enkrat ali dvakrat na mesec v mesto.« Colleen je prenehala slikati in pritrdilno pokimala.

»Če ne bi bilo zaradi vašega očeta in moje žene,« je nadaljeval Henry, »bi lahko...« Prenehala je sredi stavka in začutil, da ima popolnoma suha usta. »Mislim, bi lahko šla v cerkev, ali kaj takega. Mogoče celo v mesto v kino.«

Nagnila je glavo in ga pogledala. »Toda vi imate ženo!« je dejala. »Mogoče ne več dolgo,« je odgovoril Henry. »Zdravnik je rekel, da ne bo več dolgo.«

Colleen je s skoraj brezizraznim obrazom prikimala.

Henry je globoko pogoltnil. »Če bi — če bi se njej kaj zgodilo in če bi jaz vse uredil z vašim očetom...« Mislim, ali bi hoteli...«

Deklica je za trenutek zamišljena nagubala čelo. Nato je zopet potegnila nekaj potez. »Če bi bilo drugače,« je končno dejala, »če bi resnično bilo, potem bi.«

Henry je hotel nekaj reči, povedati več, a je bil fizično nezmožen. Začutil je, da je boljše da gre, predno bi naredil kako neumnost. »To bi morali biti najsmrečnejši trenutki v mojem življenju,« je bridko pomislil, ko se je vračal na farmo. »So pa najhujši!«

Vedel je, da se stvari še leta in leta ne bodo spremenile. Bog ve, kako dolgo bo Martha še tako životarila. Sicer pa, kaj bi sploh lahko naredil? Posestvo je bilo Marthino — celo molke in lopate so bile njene. Seveda bi lahko zapustil Martho, a kaj potem? Če si odšel drugam, bi bil le mezdní delavec. Tu pa mora sprejemati ukaze le od Marthe — in še vedno mu ostaneta njegov daljnogled in luknja na skednju.

Ko je drugič govoril s Colleen, je zagledal njenege očeta, ko je bil na griču komaj kako minuto. A bil je vseno zadovoljen ob misli, da bi jo lahko imel, če ne bi bilo Marthe. Če pa bi Martha umrla, le kaj bi potem njen oče še mogel?

Danes jo je Henry že skoraj dve uri opazoval. Ni več mogel zdržati, moral je zapustiti ta prostor. Počasi je vstal in skril daljnogled v seno. Ko je stopil na dvorišče, je zagledal poltovorni avto. V kletki na zadnjem koncu sta bila dva krvosledna psa. Na avtomobilu se je bleščal napis: Šerifov urad — Millersko okrožje. Poleg voznika je sedel stražnik Jim Weber. Jim in sopotnik sta izstopila in se namerila proti Henryju. Weber je držal v rokah lovsko dvocevko. Drugi mož je imel risnico.

»Dobro dan, Henry,« je pozdravil stražnik. »To je Bob Ellert, šerifov pooblaščenec. Bob, to je Henry Ferris. Tisto polje, ki si ga tako občudoval, je njegovo.«

»Dobro dan, šerif,« je dejal Henry.

Mož je prikimal in prekrizal roke. Bil je zelo velik in v svoji kakti uniformi z usnenimi gamšami in težkim opasemec je dajal neprijeten uraden videz. »Pasje vroče, Mr. Ferris,« je dejal.

»Že ves čas čakam na dež,« je odgovoril Henry.

»Zopet je eden pobegnil, Henry,« je dejal stražnik.

»Kaj?« je vprašal Henry. »Aha — mislite iz bolnišnice?«

»Da. In to zelo nevarno. Je eden od težjih bolnikov. Iz kuhinje je nekako ukradel sekač za meso, ubil z njim stražnika in pobegnil. Naslednje, kar smo izvedeli, je bilo, da je odšel k stari gospe Kurtz. Sesečjal jo je v zrezke.«

»Mislite s tem reči, da se potika tu po okolič?« je vprašal Henry.

»Možno,« je odgovoril šerifov pooblaščenec. »Šerifova pisarna in državna policija, vsi ga lovimo.«

»Telefonirala sva že po vsej okolici,« je zopet povzel Jim, »sedaj pa opozarjaja še ljudi,

ki nimajo telefona. Kako je kaj z vašo ženo, Henry?«

Henry je vzdihnil. »Še vedno isto, Jim, še vedno isto!«

»Zal mi je,« je dejal stražnik.

»Če boste zagledali tega blazneža, Mr. Ferris, pokličite, prosim, takoj stražnika,« je nadaljeval šerif. »Ne izgublajte časa. Predno smo ga vtaknili v umobolnico je razmesaril že dve ženski, in sedaj je že zopet ubil dve osebi. Res ne vem kaj bo, če se nam ga ne posreči kmalu uloviti. Mislim, da ne boste imeli težav, da ga prepoznate, Mr. Ferris. Je visok, starejši človek, z obrazom, da se ga vsak ustraši. Spodnjo čeljust ima kot lopato.«

Stražnik je pokazal dvocevko. »Jaz sem se že pripravil na sprejem,« je dejal. »Puško sem nabasal s šibrami za ptice in z onimi za večjo divjad. Če ga ne ustavim s prvimi, mi še vedno ostanete druge, da ga onesposobim.«

»Tudi jaz imam puško nabito na enak način,« je odgovoril Henry. »Že večkrat sem zalezal kurje tatove.«

Stražnik je prikimal.

»Samo ne ubijte ga takoj. Poskusite ga samo obstreliti.«

Serif se je nasmehnil. »Moramo mu dati priliko, da ostane živ.«

Moža sta se obrnila proti avtu. »Moramo obvestiti še ostale, ki nimajo telefona,« je pojasnil stražnik. Henry je gledal za avtomobilom, dokler ni izginil za prvim ovinkom, nato se je počasi nameril proti hiši.

Martha je sedela na invalidskem stolu in ravno kar zopet jemala neka zdravila. Ko je Henry vstopil, ga je obtožujoče pogledala. »Le kje si bil ves ta čas?« ga je vprašala s svojim jokavim glasom. »Če desetkrat bi lahko umrla,« Henry je molčal. Molče jo je opazoval, ko je

Bilo je tako jasno, enostavno in lahko. Nobeden ne bi posumil. Zdelo se mu je, da že sliši njihove glasove — »Henry je bil na skednju, vidite, in naenkrat zasliši Marthino kričanje, pograbil puško in pribeže v hišo, a žal prepozno — blaznež je že opravil svoje grozotno delo.«

Henry je klečal v senci in čakal, da bi se norec nameril v hišo. Ta je ravno kar previdno obšel drevo, nato pa naenkrat prišel teči. A ne proti hiši — ravno v nasprotno smer.

Henry je pričel teči za njim. Ne, ne smeš! je pomislil. Ne smeš me pustiti na cedilo, gospod. Ti bom že pokazal!

Ujel ga je pri grmičju. Blaznežu je spodrsnilo, padel je na tla, in se poskusil takoj dvigniti — prepozno. Henry je že nameril nanj puško, pritisnil na petelina in ga ustrelil v obraz. Možev pogled je za trenutek pretresel Henryja, a samo za trenutek. Še predno je blaznež padel na tla, mu je že ovil okoli glave srajco. Kljub pazljivosti je kanilo na tla nekaj krvi. Henry je zaklel. Če bi stražnik in šerifov pooblaščenec kaj zasumila, bi ga to malo krvi prav tako pokopalo, kot velika sled. Delal je hitro in premišljeno, ker je vedel, da lahko strel privabi kakšnega radovednega sosedu. Pazljivo je s suhim listjem pokrival krvave madeže. Pobral je sekač, si naložil moža na ramo, z obroč roko pa prijel puško. Čeprav je bil mož težak, je vendarle zelo hitro šel proti hiši.

Martha ga je prestrašeno pogledala, obraz ji je prekrila bledeca, roke so se ji krčevito oklenile ročajev. »Henry!« je zasopetala. »Henry, kaj —«

To je bilo zadnje, kar je rekla. Henry je uporabljal sekač z vso izurjenostjo mesarskega mojstra. Njega je nameril puško v steno in se enkrat ustrelil.

Ni se ozrl na Martho, ko je strgal krvavo srajco z moževe glave in stekel z njo v spaln-

»Bil je fukaj,« Henry je za trenutek pomolčal. »Bil je tu — in ubil Martho!« Colleen je globoko vdihnila. »Ubil jo je, pravite?«

»Da,« je prikimal. »S sekačem za meso!«

Zastrmela se je vanj. »Ubil je vašo ženo?«

»S sekačem za meso?« je vprašala. »Nekdo je ubil vašo ženo s sekačem za meso?«

Henry se je vzgriznil v ustnico. Prvič, odkar je z njo govoril na griču, je razumel, kaj so ljudje mislili, ko so trdili, da Colleen ni posebno bistra.

Samo — tega nisi takoj opazil, sprva si jo samo gledal. Ugotovil je, da je z njo nekaj narobe. Imela je glas majhne deklice, govorila pa je, kot da bi čitala besede, katerim ni vedela pomena. In poleg tega njene oči. Bile so sicer lepe, a brezizrazne. Nikoli niso ničesar povedale.

Henry se je spomnil, da je boljše, če Colleen odide, predno bo prišla policija. Ravno ji je hotel to povedati, ko je privozil na dvorišče šerifov avto. Henry je stopil proti njemu. Vedel je, da bo naslednjih nekaj minut najtežjih. Jim je hitro stopil k njemu. »Kako grozno, Henry,« je dejal, »kako grozno!«

Henry je nemo prikimal in se naredil, kot da ne more govoriti.

»Pusti ga vendar,« je rekel šerifov pooblaščenec. »Saj vidiš, da je ves iz sebe. Raje poglejva v hišo!« Namršil je čelo, ko je zagledal Colleen. »Ali tvoj oče ve, da si tu, deklica? Bojje, da greš domov!«

Nasmehnila se je in pogledala Henryja. »Papana ni doma,« je dejala. »Henry, ali se se spomniš, kaj si mi obljubil takrat na griču? O kinu in mestu?«

Henryja je spreletel srh. »Colleen, mislim,

da bo najbolje, da greste sedaj domov,« je rekel. »Mogoče je oče že prišel.«

jemala zdravila. Izgledala je zelo stara, mnogo starejša kot 27 let. Občutil je, da se je po boleznih začela zelo hitro starati. Sicer ni bila lepotica niti takrat, ko jo je poročil. Večkrat ni mogel razumeti, kako jo je mogel poročiti, čeprav mu je prinesla v zakon farmo. Resnici na ljubo, farma je ostala do njene smrti še vedno njena last. Nikoli ni dobil v roke nič denarja, edino, kar se mu je posrečilo dobiti s prodajo jaje.

Henry ji je hotel že povedati o šerifovem obisku, a se je spomnil, da bi ga potem obsula z vrsto vprašanj, on pa ni občutil niti najmanjšega veselja, da bi se z njo razgovarjal. Ni je hotel niti gledati. Zopet je odšel proti skednju, kajti obšlo ga je hrepenenje po Colleen. Upal je, da bo še tam, čeprav je sonce neznosno pripekalo.

Se je bila na griču. Ko je za trenutek povslel daljnogled, da bi si obrisal pot z obraza, je naenkrat zagledal moža, ki se je bližal hiši po sadovnjaku. Hodil je zelo hitro in v desni roki je nosil velik sekač za meso.

Henry se je zastrmel v sekač in nato v možjevo ogromno čeljust. »To je torej ta blaznež,« je dejal na glas. »Jasno, to je on! Teče preko sadovnjaka, da bi se približal hiši z druge strani.«

Hitro je spravil daljnogled in odšel proti izhodu. Občutil ni niti trohice strahu ali obotavljanja. Točno je vedel, kaj mora storiti.

»Dobil boš tako dobrodošlico, da je ne boš pozabil. Pri vseh svetnikih, resnično jo dobiš!« Hitro je odšel v ropotarnico, kjer je imel skrito puško. Vzel jo je iz omota in se splazil k skednjskim vratom.

Človek s sekačem je bil čisto na drugem koncu sadovnjaka. Čepe je opazoval hišo izza nekega drevesa. Celotno pri tej razdalji in brez daljnogleda je Henry razločil velike oči blazneža.

»Res je nevarno,« ga je prešinilo. »Mislim, da bi ga morali že davno obesiti. Samo pogled, kako stoji tamle in premišlja, kako bo zopet nekoga razmesaril...«

Misel se mu je zaplila v možgane. Henry je občutil, da se poti še bolj kot prej na skednju. Poskusil je urediti misli. »Razmesaril nekoga...« je zasopel.

»Dobro, zakaj ne?«

Martha je v hiši in popolnoma brez moči, kajne? Blaznež jo bo s sekačem ubil — to je gotovo. In edino, kar Martha lahko stori je to, da vpije.

Kaj, če bi počakal, da začne vpi in šele nato stekel v hišo s puško? Jasno, da bi bil prepozno. Bila bi mrtva, on bi pa potem lahko mirno ustrelil blazneža. Farma bi bila njegova.

Farma — in Colleen Kimberly.

co. Moj bog, je pomislil, ubijati ljudi je pa res zelo lahko! Zbasal je okrvavljeno srajco na dno svoje škatile z ribiskim priborom in porinil škatio v predal. Nato je hitro vzel novo srajco in se zapenjal med potjo, ko je šel k mizici s telefonom.

To pot je pogledal Martho in nasmehnil se je, ko je prosil operaterja v mestni centrali, da ga zveže s policijo. Moral se je prav trdit, da ni povedal žalostne novice s prizvokom veselja v glasu.

»Ubil jo je, Jim!« je dejal Henry, ko je prišel stražnik na telefon. »Ta preklesti norec jo je ubil s sekačem!...« Da, dobil sem ga, a bilo je že prepozno. — Videl sem ga pri grmičju, zgornj ob cesti. Nisem ga mogel ustreliti, čeprav vem, da bi ga moral. Ustrelil sem samo v zrak, da bi ga preplašil. Izginil je, jaz pa sem odšel v hišo in našel tam ubogo Martho — vso razmesarjeno. Naenkrat ga zopet opazim pri vratih in že me napade — s sekačem v roki. Komaj toliko časa sem imel, da sem pritisnil na petelin...

Da, imal prav. Na nek način se mu je posrečilo, da se je zopet neopazno približal hiši.

Globoko je zajel sapo in hlastno nadaljeval: »Če bi bil le minuto prej tam... se to ne bi zgodilo! Jim, zaboga...«

»Pomiri se, fanti!« ga je miril Jimov glas iz telefona. »Takoj pridem!«

Bilo je zelo lahko — je premišljeval — tako prekleto enostavno. Stopil je mimo trupel, šel pred hišo, se naslonil na podboj in si hotel prižgati cigareto. Z gorečo vžgalico v roki je naenkrat obstal kot okamenel. Iz grmičevja je stopila predenj Colleen Kimberly. Naslonila se je ob deblo drevesa, kot da ga pričakuje.

Koliko časa je bila tu? Kaj vse je mogoče opazila? Odvrgel je cigareto in vžgalico in stopil proti njej. »Kaj pa počnete tu, Miss Colleen?« jo je vprašal.

»Slišala sem strel,« je plašno odgovorila, »pa sem prišla pogledat, če se ni zgodila kakšna nesreča!« Odvrnila je pogled in si ovlažila ustnice.

Henry je globoko zajel sapo. »Ali hočete reči, da vas je skrbelo zame?«

»Da. In čudilo me je, zakaj vas ni bilo nikoli več na grič. Čakala sem in čakala.«

Henryju se je sicer zdelo, da ni ravno pravi čas, da bi govoril o Marthi, vendar se je končno odločil, da ji takoj pove.

»Tu se je ravno kar zgodil hud zločin, Colleen,« je dejal. »Ali ste slišali o nekem pobeglem blaznežu?«

Odikala je. »Ne, že celo popoldne sedim na griču. Vsi domači so odšli v mesto, tako sem ostala sama doma.«

»Se nikoli nisem bila v kinu,« je počasi nadaljevala. »Še nikoli.« Ko je opazila neprijazni Henryjev obraz, so se ji zasvetile v očeh solze. »Obljubil si mi, Henry, da me boš peljal. Rekel si, da če se kaj zgodi tvoji ženi, da bova šla v mesto v kino. Ali se ne spominjaš več, Henry?«

Stražnik Weber in šerifov pooblaščenec sta se spogledala in oba hkrati započela pogled v Henryja. Henry je začutil, da ga obhaja slabost. Kolena so mu postala mehka, kot iz voska. Prvi je spregovoril stražnik Weber: »Henry, mislim, da bo najbolje, da se malo vžležete. Izgledate nekam bolni!«

Ko je stopil mimo obeh mož, so se mu sekunde zdele kot ure. Bal se je, da se bo sedel, predno pride do hiše.

Zasumila sta, mu je klujuvalo po možganih, sumita, a kmalu bosta vedela vse. Nista neumna in ne bosta odnehala, dokler si ne prideta na jasno.

Pobral je puško s tal, jo znova napolnil in odšel v spalnico. Sezul je čevlje in nogavice, se vlegel na posteljo, stisnil puško k sebi in se pokril z odejo. Slišal je korake in glasova obeh mož, lajež krvoslednih psov, ko sta se enkrat oddaljela in zopet približevala hiši. Naenkrat so glasovi utihnili. Zaslišal je korake, ki so se približevali njegovi sobi. Tesneje je stisnil puško. Vstopila sta stražnik in šerifov pooblaščenec. Za seboj sta zaprla vrata.

»Henry,« je prvi spregovoril stražnik, »Henry, veva, kaj si storil. Na sled naju je pripeljal dekle in pa tisto, kar si povedal o naboljih v svoji puški.«

»Mož je bil ubit s šibrami za večjo divjad,« je povzel šerifov pooblaščenec. »Toda vi ste rekli, da ste ga ubili tu v veži. Svinco v steni pa je ostanek šiber za ptice, Mr. Ferris. Nekaj večjih šiber sva izkopala iz debela drevesa, tam pri grmičju.« Za trenutek je prenehal. »Tam zunaj sva našla tudi kri. In psi, ki so šli po sledi, so nama pokazali, da se mož sploh ni približal hiši. Ko sva enkrat ugotovila, da ste ga ustrelili tam zunaj in nato prinesli v hišo, sva vedela vse, kar sva hotela.«

Stražnikov obraz je bil pepelnato siv. Počasi je spregovoril: »Poznava se že vse življenje, Henry, in zelo sem vesel, da te mi ni treba aretirati.«

Serifov pooblaščenec je stopil korak naprej. »Tu je moj teritorij, Mr. Ferris,« je dejal. »V imenu zakona...«

Henry ga ni več slišal. Pred očmi mu je vstala podoba Colleen, sedenja na griču v žarkih vročega poletnega sonca. Njena podoba mu je še lebdela pred očmi, ko je hitro vtaknil puškini cevi v usta in z nožnim palecem pritisnil na oba petelina.

PREVEDEL: JOZE HAM
ILUSTRIRAL: JANEZ STARMAN

Angleški kralj Jurij IV. je bil velik veseljak in je čez vse ljubil neprisljenost. Ko je bil še prestolonaslednik, je za izbrano omizje priredil pojedino. V tem krogu je polkovnik Hamlyn pripovedoval zgodbo, v kateri je neki ugledni plemič igral sila čudno vlogo. Juriju zgodba očitno ni bila pogodu, ker je na koncu zil polkovniku čašo vina v obraz rekoč:

»Nič niste vredni Hamlyn, ker pripoveduje take reči!«

V grobnem molku, ki je nastal, se je polkovnik Hamlyn moral naglo odločiti. Na dvoboj Jurija ni mogel izzvati, ker bi to bila velezdaja, žalitve pa spet ni mogel požreti. Tedaj mu je šinila v glavo odresilna misel. Napolnil je svojo čašo do roba, se poklonil princu in zil vino svojemu sosedu v obraz z besedami:

»Naj gre napitnica njegove kraljevske visokosti naprej!«

Bistroumna rešitev je zadregu spremeniila v navdušenje, gostje so si z užitkom zivali vino v obraz, prestolonaslednik pa je polkovniku posebej nazdravil.

Wellingtonski vojvoda, ki se je pravzaprav pisal Arthur Wellesley, zmagovalec nad Napoleonom pri Waterlooju leta 1815 je bil zelo strog poveljnik in ga vojak niso prav nič marali. Nekoč je padel v globok kanal in bi utonil, da ga ni izvil

ANEKDOTE

kel neki mimooidoci vojak. Wellington ga je vpraševal, kako naj se mu oddolži.

»Največjo uslugo mi napravite, če nikomur ne poveš, da sem vas rešil,« je odvrnil vojak.

»Zakaj pa to?« se je Wellington čudil nad njegovo skromnostjo.

»Če tovariši zvedo, da sem vam rešil življenje, me bodo vrgli v isti kanal,« je pojasnil vojak.

Angleški zgodovinar Edward Gibbon je bil nizek mož z okroglim obrazom, v katerem je njegov mali nos kar zginit med debelimi lici. Na svojem potovanju v Pariz je obiskal tudi slepo markizo Du Defrand, katere šalon je v dobrem delu osemnajstega stoletja bil duhovno središče Francije in sta med njenimi najboljšimi prijatelji bila francoski predsednik Henault in angleški pisatelj Horatio Walpole. Imela je navado, da je z rokami otipavala obraze znamenitih ljudi, da bi si zapomnila njihove poteze. Tudi Gibbon je bil takoj pripravljen na to. Markiza je z roko narahlo otipala njegov veliki okrogli obraz, vendar pod prsti ni čutila nič drugega kot velikanska napihnjena lica. Zadržala se je in zakrčala:

»Kakšne nesramne šale pa si dovoljujete z menoj?«

Neki dvomljivec je opazoval balon v zraku in se obregnil: »Nepotrebna igrača! Le čemu bo to koristilo?«

Nakar je Benjamin Franklin dejal: »Prav tako lahko vprašate, čemu bo koristil novorojeni otrok.«

Goethe je šel nekoč z dvornim vzgojiteljem po weimarskem parku. Tedaj sta zagledala eno od dvornih dam, ki se je vneto poljubovala z moškim, ki nikakor ni bil njen soprog.

»Ste to videli?« se je zgražal vzgojitelj.

»Videl že,« je odvrnil Goethe, »ne verjamem pa ne.«

Nekoč je Goethe ohiskal soline v Sulzi. Prvi delavce ga je vodil naokrog. Pri slovesu se je Goethe obrnil k malemu sinku svojega spremljevalca in ga vprašal:

»No, ali veš, kdo sem?«

Mali je ponosno odgovoril: »Pesnik.«

Tedaj ga je oče srdito nahruil:

»O, ti osel, to je vendar gospod državni minister in tajni svetnik von Goethe!«

Nekoč so Mathiasa Claudiusa vprašali, kaksna je razlika med njegovim in Klopstockovim slogom. Literat je menil:

»No, Klopstock bi na primer rekel: »Ti, ki si manj od mene, vendar meni enak, približi se mi in, sklonivši se, osvobodi me peze zaprasenega telečjega usnja!« Jaz pa bi rekel: Johann, sezuj mi škornje!«

Nekdo je hotel humorista Roda Roda predstavi v družbi, pri tej priložnosti pa zabavati tudi z lastno duhovitostjo. Tako je rekel:

»Tu vam predstavljam svojega prijatelja Roda Roda; v resnici ni tako neumen, kot je videti.«

Ker pa se s poklicnimi mojstri ne kazi meriti, se je amaterju zgodilo prav, ko je Roda

bralke svetujejo

VKUHAVANJE

Čestno uredništvo,
v številki 24 z dne 16. t. m. sprašuje neka bralka, kako naj vkuha sadje v navadnih kozarcih. Z desetletja vkuham po priloženih receptih, in sicer tudi v pečjih kozarcih, pa se zelo dobro drži. Vedno dam na 1 kg sadja 1 g salicila, kar zdravju ne škoduje.

ČESNJE: Na kilogram česenj 15 do 20 dkg sladkora. Oprane, še trde česnje brez pecljev potresemo s sladkorjem in počasi kuhamo, dokler jih lastni sok ne pokrije. Česnje niso tako lepe kot v patentnih kozarcih, a drže se dobro in imajo zelo dober okus. Vročim primesamo salicil, stresemo v segrete kozarce in takoj zavežemo z dvojnim celofanom.

MARELICE: Oprane in razpolovljene marelje postopoma vlagamo v vodo, prekuhamo s sladkorjem. Na 1 kg marelj 0,75 litra vode in 15 do 20 dkg sladkora. V kozici kuhamo naenkrat le toliko marelj, da je dno pokrito, in le toliko časa, da dobro prevrejo, to je 1 do 2 minuti. Nato jih vložimo v segrete kozarce. Sok še enkrat prevremo, primesamo salicil, vlijemo na sadje in vroče zavežemo.

BRESKVE: Kuhamo kakor marelje, le da jih prej olupimo.

BRUSNICE: Oprane potresemo s sladkorjem po okusu; ko prevrejo, primesamo salicil, vroče denemo v kozarce in takoj zavežemo.

BOROVNICE: Kuhamo jih kakor brusnice.
SLIVE: Oprane slive brez pecljev potresemo s sladkorjem — 10 dkg na 1 kg. Kuhamo jih le toliko časa, da prevrejo, primesamo salicil in še vroče denemo v kozarce in takoj zavežemo.

SLIVE — cele: Trde slive, oprane in brez pecljev denemo v kozico in potresemo s sladkorjem, na 1 kg 10 do 15 dkg sladkora in 0,75 litra vode. Vodo in sladkor prekuhamo, vlijemo na slive in denemo v pečico. Tu se počasi potro, ne smejo pa razpokati. Slive denemo v segrete kozarce, sok na štedilniku še prevremo, primesamo salicil, vlijemo na slive in zavežemo. Tako pripravljene slive so odlične za čmoke.

Mnogo mojih znanih kuha po teh receptih in so zelo zadovoljni. Menim, da bi marsikateri bralki ustregli s temi navodili.

Dolgoletna zvesta bralka

I. P., Maribor

Uredništvu TT!

Na vprašanje ton. J. M. iz Sempetra pri Gorici vam pošiljam preizkušen recept za vlaganje sadja v navadne kozarce.

Narežite debelejši voljki polovini, ga zmocite, temeljito umijte in pazite, da bo cel in brezbarven. Prihranite ga na kozarce z gumico. Kuhamo kakor pri patentnih. Če boste pravilno ravnali, morajo tmeti kozarci po vkuhanju ubokiti, tako da se polovini lasti pokrovec dotika kompot. Tako pripravljam kompot že vrsto let, ohranjam ga tudi dve leti in je popolnoma enakovreden sadju, vložnemu v patentnih kozarcih.

BOROVNICEV KOMPOT: Očiščenim in opranim borovnicam dodamo poljubno količino sladkorja in jih zavremo brez drugih dodatkov. Pripravimo dobro oprane, vroče in popolnoma suhe litrce in politrce steklenice in na kvadratke narezano suho (namočeno) črevo. Zavremo maso najlajemo v vroče steklenice, pritismo nanje namočeno črevo, ki se steklenice samo oprime, ne da bi potrebovali gumico. To delajte na robu štedilnika v veliki posodi, pokrijte in pustite, da se počasi ohlaja. Tako pripravljene kompot ohrani naravni okus in se tudi zelo dobro drži.

Srečno!

B. J., Selo pri Zagorju

V zadnji številki TT sem v rubriki »Bralka svetuje« našla vprašanje neke bralka, kako vkuhamo sadje v navadnih kozarcih.

Jaz delam takole:

Kozarce temeljito operem v detergentu, splaknem z vodo in jih osušim na čisti krpi. V trgovini kupim prozoren bel polivinil, ki se dobi na metre (namenjen za prte). Tega narežem na primerno velike kvadrate in ga dam v toplo vodo.

V primerno veliko kozico dam vodo, po okusu sladkam, dodam limonin sok, malo cimeta in limonino lupino. Ko zavre, stresem v tekočino očiščeno in dobro oprano sadje in ga kuham toliko časa, da se omeleha (čas kuhanja je odvisen od vrste sadja, hruške je treba kuhati dalj, breskve pa manj).

Ko je kuhano, ga takoj vlagam še vročega v segrete kozarce, pokrijem s polivinilom in tesno zavežem. Kozarce polagam v kosaro ali zaboj in vse dobro pokrijem s krpami in pustim toliko časa, da se ohladi. Ko so kozarci ohlajeni, mora biti polovin potopjen v navadno (ne sme biti na vrhu zravnano), kajti le tako je kuhano, neprodušno zaprlo. Če niste vkuhali vsega sadja naenkrat, tekočina pa je še ostala, lahko ponavljate postopek toliko časa, da vse porabite.

Tako vloženo sadje se ne pokvari in vzdrži tudi leto in več.

Lej pozdrav!

A. G., Trbovlje

leksikon prehrane

OSNOVNI METABOLIZEM

Tudi če je organizem v popolnem duševnem in telesnem mirovanju (na pr. v spanju), porabi za svoj obstoj določeno količino energije. To količino imenujemo osnovni, oziroma bazalni metabolizem. To količino izračunamo posredno, če poznamo porabo kisika in količino oddane ogljikove kisline. Ta količina znaša za 1 kg telesne teže pribl. 1 kalorijo na uro, torej potrebuje 70 kg težak človek v 24 urah približno 1700 kalorij.

Osnovni metabolizem je odvisen:

1. od telesne površine (ki jo izračunamo s pomočjo telesne teže in višine);
2. od starosti, S starostjo osnovni metabolizem poma;
3. od spola. Pri ženskah je osnovni metabolizem manjši;
4. od delovanja hormonalnih žlez. Osnovni metabolizem se poveča med menstruacijo ter nosečnostjo in pri premočnem delovanju ščitnice;
5. tudi razburjenje poveča osnovni metabolizem.

Ce telo opravlja delo, potrebuje še dodatno energijo. K osnovnemu metabolizmu moramo pristeti še kalorije, ki jih telo porabi za opravljanje tega dela. Ze zaradi uživanja in prebavljanja hrane se presnova poveča za okrog 15 odstotkov, pri slabem gibanju pa za 25 odstotkov. Sele po teh številkah lahko presodimo, kako pomembna sta post in ležanje za srčne bolnike. Pri normalnih življenjskih pogojih potrebuje telo približno 2500 kalorij.

Potreba po energiji v posameznih poklih v 24 urah:

Poklici, pri katerih pretežno sedimo:	2400 kalorij
Lahko telesno delo (krojači, fini mehaniki, prodajalke, natakarice)	2600 do 2800 kalorij
Zmerno telesno delo (čevljarji, pismonoše)	3000 kalorij
Nekoliko težje telesno delo (kovinarji, mizarji)	3400 do 3600 kalorij
Težko telesno delo (zidarji, kovači, športniki)	4000 do 4500 kalorij
Najtežje telesno delo (kamnoseki, drvarji, delavci ob žetvi)	5000 kalorij

PRAVILA ZA SONČENJE

Sončni žarki imajo lahko velik dobrodejen učinek, po drugi strani pa lahko tudi škodijo, če se nepravilno sončimo, ali če pretiravamo. Zato vedno uporabljajte razne zaščitne kreme ali olja. Izbira je odvisna od vrste kože: za suho kožo olje, za mast-

Poletje: belo s temnomodrim

NAPOTKI KUCHARJEM NA TABORJENJU

- Pitna voda, pa čeprav je označena kot pitna, ni vedno pitna! To velja posebno za kraje ob morju, ki so brez žive vode. Zato bo prav, če jo pred uporabo prekuhamo. Pa tudi posode ne perite v taki vodi!
- Ne pijte neprevretega mleka, pa tudi takega ne, ki se še kvari!
- Ne nalivajte se prekomerno s tekočino, raje porabljeno energijo nadoknadite s beljakovinami in vitamini bogato hrano! Zato začnite dan z izdatnim zajtrkom: kruhom, surovim maslom, jajci, sirom, mlekom in sadnimi sokovi. V polovni vročini si pripravite le izdatno malico in tako lahko brez škode opustite obilnatno kosilo. Za malico je najprimernejše meso, v glavnem ribe, ker ste pač ob morju in si jih lahko edinkrat v letu privoščite zares sveže in v izdatni meri. Kadar pa boste morali izbirati meso pri mesarju, kupite takega, ki bo hitro pripravljeno. V sončnem, še nekoliko ohlajenem popoldnevu si privoščite lahke jedi: sadje, solato, jogurt, skuto s sadjem, sadne solate, obložene kruhke, kakao.

- Ne jejte prepozno, saj se tudi v kotoru s polnim želodcem slabo spi.
- Živila kupujte vedno samo za en dan, pazite, da bodo sveža, posebno taka, ki se hitro pokvarijo (meso, mesni izdelki, surovo maslo).
- Pa še nekaj receptov, ki vam bodo vzel prav malo časa za pripravo!
- 1. Zemeljski praženec (15 minut)
- 6 žemelj, 1 1/2 skodelice mleka, sol, 3 žlice surovega masla, 6 jajc.
- Zemlje narežite na kolesčice in prelomite z vrelim malo osoljenim mlekom. Surovo maslo raztopite, dočyate namočene zemlje in jih prelomite z raztopenimi jajci. Praženec z viličami razstrijete v manjše kose in jih zlato rumeno opečete. Poleg servirate solato in jogurt.

Ce pa imate raje sladki praženec, dodajte mleku sladkor in cimet, poleg pa ponudite sadno solato ali kompot.

2. Spageti po laborniško (12 minut)
- Cebula, olje, 25 dkg zmletega mesa, 25 dkg špagetov, 25 dkg paradižnikov, sol, poper, parmezan, 4 jajca.

Cebulo drobno zrežite, na olju malo popražite in dodajte aseklijano meso. Ko sok izpari, primesajte kuhane in v mizno vodo preplaknjene špagete, posolite in po želji popražite. Pred serviranjem jih polijte z raztopenimi jajci, mešajte, da jajca zakrijejo in potresejte z naribanim sirom. Zraven zelena ali paradižnikova solata.

3. Jajca z gnetajo (10 minut)
- 2 žlici olja, 20 dkg gnetaj, 6 jajc, sol po potrebi, zelen peteršilj.

Na segreto olje nalozite rezine gnetaj, pokrijte in dušite nekaj minut. Medtem razvrtajte drobno zrezan zelen peteršilj in polijte po mesnih rezinah. Ko jajca zakrijejo, dajte na mizo!

Gnetaj lahko namoistite tudi s klobasami (pariško, mortadelo ali šunkarico). Če je posoda manjša, pecite jed postopoma! Poleg servirate kruh z maslom in svežo solato.

4. Ribji zrezki v omaki (20 minut)
- 4 žlice olja, 2 čebuli, paradižnikov sok (1/4 litra), 4 skuše, sol, malo smetane (lahko je tudi opustite), 2 žlici moka, lovorjev list.

Na masloč svetlo prepražite narezano čebulo, dodajte paradižnikov sok in vložite očiščene in nasoljene ribje zrezke.

Skuše operite, odcedite, odločite hrbenico, in sicer tako, da jo primete pri glavi in s prsti pomagajte odločiti od mesa. Odstranite še drobne kosičke in odvržite repe.

Ko ribe 8 minut dušite, jih poberte na krožnike, omako pa zagostite z moko, ki ste jo razmislili v smetani. Če smetano nimate, jo razmislite v vodi. Ko omaka dobro prevre, dodajte lovorjev list, še kuhajte nekaj minut in polijte po zrezkih. Poleg ponudite testenine ali kruh in mešano solato!

5. Jetr s paradižniki (10 minut)
- 1 čebula, 4 žlice olja, 40 dkg jeter, malo moka, 4 paradižnike, sol.

Cebulo narežite in jo prepražite na olju. Na svetlo rumeno nadevajte rezine jeter, ki ste jih povajali v moki, obenem pa prilijete tudi narezan in olupljen paradižnik. Jed dušite nekaj minut, po okusu solite in ponudite s kruhom in solato.

6. Sadna slivova jed (5 minut)
- 50 dkg skute, sladkor, vanilni sladkor, sladka smetana ali mleko, 3 jajca, 40 dkg sadja (breskve, marelice, robidnice, grozdje, jabolka).

Če tabornice v kraju, kjer lahko nabavljate mlečne izdelke, ne pozabite nanje! V gorah krajih nabirajte sadje sami.

Skuto stlačite z viličami, dodajte sladkor, jo razredčite s smetano ali mlekom, primesajte raztopena jajca in vložite narezano sadje.

7. Namaz za kruh (6 minut)
- 15 dkg surovega masla, 15 dkg sira, 3 trdo kuhana jajca, drobnjak ali malo čebule, sol, rdeča paprika.

Maslo razmešajte, dodajte nariban sir, nasekljana jajca ter začinite z drobnjakom narezanim drobnjakom ali čebulo, soljo in rdečo papriko. Namaz nadevate na črn kruh in ga servirate s kakavom, mlekom ali jogurtom.

K. M.

domača lekarna

OHROMELOST

je delna ali splošna mišična in živčna oslabeledost.

VZROK — je navadno oboledost živčevja in bolezn v mišicah.

ZNAKI: Hromost.

ZDRAVILO: Izmed domačih zdravil priporočamo uporabo rožmarina za čaje, melise in kokovčnika za izvleček, gorjušice in hrena za obkladke, materine dušice za olje (ter ali gneti), če je ohromel jezik, žveči ali jej svežo hibernico in pij kokovčnikovo tinkturo (10 do 15 kapljic). Tople kopeli, trenje s sredstvi, ki smo jih navedli pod: kôza.

no razpršilno sredstvo, za normalno kožo normalne kreme, za staro kožo pa filtrirno kremo, ki bi dovoljevala le majhno porjavit.

Ker o rjavi barvi odločajo ultravioletri žarki sončnega spektra, je najuspešnejše sončenje, dopoldne od 9. do 11. ure in pozno popoldne od 5. do 7. ure. Opoldne koža le pordeči, ultravioletri žarki pa ne prodirajo v kožo. Najboljši kraj za sončenje so ob morju ali visoko v gorah, ker sončni žarki zlahka prodirajo samo skozi čisto ozračje, v katerem ni prahu in izgorin iz tovarniških dimnikov.

Če hočete hitro porjaveti, morate uporabiti posebno kremo, ki bo počevala učinek sončnih žarkov. Z njeno pomočjo lahko dosežete v nekaj dnevih lep rezultat. Vendar se je treba soncu izpostavljati postopoma, da nas ne bi ožgalo. Prvi dan zadostuje četrt ure, naslednje 4-5 dni pa ne sme presegati pol ure. Sele ko je koža popolnoma porjavela, lahko vztrajate na soncu dalj časa, vendar nikoli ne smete pretiravati, da ne boste dehidrirali kože.

Roke, meča in še nekateri drugi deli telesa najbolj prenašajo učinke sončnega žarčenja. Ponekod pa je koža tanka in občutljiva, zato hitro pordeči. To velja zlasti za rame in zgornji del oprsa. Tudi koža na trebuhu je zelo občutljiva (ženske, ki nosite dvodelne kopalko, bodite previdne!).

Nekateri mislijo, da se z rjavo podlago zavarujemo pred tem,

da bi nas sonce kasneje preveč ožgalo. Toda to ne drži. Vsem, tudi tistim, ki so prišli na dopust z že lepo barvo, svetujemo, da se pred sončenjem namažejo z zaščitnim sredstvom.

Rekli smo, da nekateri deli telesa hitro porjavijo. Če torej želite enakomerno rjavo barvo, se sončite leže na trebuhu, na hrbtu in po strani. Najbolj enakomerno pa boste porjavili, če se boste gibali. S tem se izognete tudi nevarnosti predsončarice. Kadar se sončite sede, ostanete zadnji deli nog beli, zato morate tudi te dele telesa za nekaj minut izpostaviti soncu.

Zelo koristno je tudi sončenje v senci, zlasti če ste starejši od 30 let in bi bili sicer v nevarnosti, da vam sončni žarki kožo izsušijo, t. j. postarajo. Seveda boste morali v senci ostati kak dan več, toda lahko boste gotovi, da bo vaša polt enakomerno in trajno rjava. Tudi v tem primeru se boste morali namazati z zaščitnimi sredstvi po vsem telesu. Prvi teden ostanite v senci v kopalkah eno uro, potem pa se pokrijte. Drugi teden ste lahko v senci ves dan nepokriti, če vam ugaia. Koristna je tudi respiracija čistega morskega ali planinskega praka: dolgi vdihni in počasni izdihni. Kri se vam bo napolnila s kisikom in predstila, koža bo postala lepša.

KOPANJE V MORJU

Morje je dragocen vir zdravja za vse: mlade in stare, bolne in zdrave. Krepi telo, poživlja krvni obtok, izboljšuje dihanje in pre-

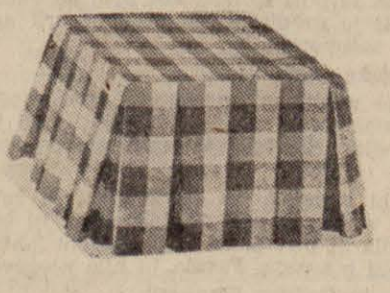
Poletje: temnomodro z belim

SOBA IN KUHINJA V ENEM PROSTORU

In če nam primanjkuje prostora, si bomo pomagali še z enim zabojem, ki naj bo manjši, da nam bo preoblečen služil v kuhinjskem delu obenem za stotek. Zaboj je lahko star, masivnejši, smeti mora pokrov, ki naj bo ob eni strani pritrjen. V tak zaboj lahko spravimo preko polietila zmeske čevlje, plošne stvari, ki jih zavijemo v plastične vrečke, morda nimamo kam s pernico, ali nam manjka prostora za knjige, revije in časopise, pa tudi za čistilna sredstva, pralne praške in prazne steklenice bo v kotičku dovolj prostora.

Preobleka za zaboj je položena v grube, če pa nimamo polnjenja za tako delo, jo lahko tudi nabavimo, kar bo tudi za likanje pripravnose.

M. G.

bavo, jefti mišice, veča apetit in prinaša v telo dobrodojne snovi. Morje ima na telo tri učinke: termičen, mehaničen in kemičen. Termičen učinek lahko primerjamo z učinkom mizle kopeli. Razen tega je morje s svojim neprestanim valovanjem in gibanjem mehanični stimulant. Kopanje torej lahko primerjamo z blago masažo, lahko telovadbo ali mlačnim tušem.

Najpomembnejši od vseh pa je prav gotovo kemični učinek morske vode. Morje je pravzaprav mineralna voda, saj vsebuje mnoge minerale soli. Kristali natrijevega klorida ali kuhinjske soli imajo na kožo blagodejen učinek, zato vam tudi ne priporočamo, da se takoj po kopanju v morju stisnete s sladko vodo.

Pri kopanju v morju se pred vsem držite naslednjih deset pravil:

- Prvo in osnovno pravilo (ki ga mnogi pozabljajo) je v tem, da se ne kopajte po kosilu, oziroma sploh v času, ko prebavljate. V tem času se kri namreč zbira v trebušnih žilah in ohladiš tega predela bi povzročila motnje v krvotoku. Zato po jedi 2-3 ure ne hodite v vodo.

- Prav tako vam ne priporočamo, da bi skakali v vodo, potem ko ste se dolgo časa izpostavljali soncu. Prevelika razlika v toploti telesa in vodo lahko povzroči motnje v krvotoku in krvnem pritisku.
- V vodo hodite hitro, ne obnavljajte se in ne ustavljajte se.
- Ne bodite v vodi predolgo, ampak pojdite na sonce takoj, ko začutite, da vas zebe, kar je znak, da se je vaše telo že precej ohladilo. Pojdite na suho tudi takoj, ko začutite utrujenost.
- Izogibajte se kopanju v času, ko je zrak hladen in piha veter. Najprimernejše ure za kopanje so od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure.

- Ne kopajte se ponoči, pred vsem zato, ker se je težko izogniti nevarnosti nevarnosti.
- Iz istega razloga se tudi ne kopajte na pustih mestih, daleč od ljudi in pomoči v primeru nesreče.

- Ne skakajte v vodo, če ne poznate dna ali niste gotovi, da je kraj primeren za skakanje.
- Če niste izkušen plavalci in začutite, da vas tok zanesla stran od obale, ne izgubite glavo. Plavajte počasi in počivajte na hrbtu.
- Po kopanju ne pijte ledenih pijač, alkohola in sladolea.

R. J.

PIJAČE ZA OSVEŽILO

POMARANČNO MLEKO

1/2 l mleka, 2 žlici sladke smetane, sok treh pomaranč, sok pol limone, 3 žlice sladkorja — led. Dobro zmešati.

BANANINO MLEKO

1/2 l mleka, 2 banani, 2 žlici sladkorja, žlica limoninega soka, žlica sladke smetane, rumenjak, led. Dobro zmešati.

MEDVENO MLEKO

1/2 l mleka, 2 žlici medu, pol limone brez lupin, žlica sladkorja, rumenjak — led. Vse skupaj dobro zmešati.

V. S.

JAGODNO MLEKO

250 gr svežih jagod, sok pol limone, 1/8 surovega mleka, 4 žlice sladkorja. Dobro zmešati.

nasveti

Usnjene stole očistimo tako: s čisto flanelasto krpo, ki smo jo pomočili v beljak, drgnemo po umazanih mestih usnjenege stola. Nato napravimo gosto kremo iz zamleto krede in bencina ter s to zmesjo namazemo umazana mesta. Ko se v nekaj urah krede posuši, jo odstranimo s čisto krpo in madeži so izginili.

Mažeže z rok boste hitro odstranili, če si zgrgnete roke s kisom, nato pa namažete z glicerinom. Pri zelo trdovratnih madežih pa vzemite zmes olja in sladkorja ter si s tem natriže roka.

Pečenim ribam odvzamete njihov močan vonj, če v olje, kjer ribe pečete, kanete nekaj kapljic limoninega soka.

Jodove madeže odstranite z vodikovim peroksidom, ki ste mu dodali nekaj salmijaka.

Noži bodo izgubili ostrino, če jih boste polagali na vroč štedilnik ali jih umivale v prevroči vodi.

Misline madeže v knjigah lahko sami odpravite. Nastrežite na madež kredo ter madež podložite in pokrijte s pivnikom. Knjigo nato obtežite. Čez nekaj dni bosta pivnika popila vso maščobo. Kreda nato izbristite s čisto krpo.

Kipenje makaronov boste preprečili, če vržete kosček masla med kuhno v vodo.

Kadar se urežate v prst, in vam močno krvavi je najbolje, če raztopite tableto aspirina in prst pomočite vanjo. Kri vam bo nehala teči.

PODRAVKA

juhe

VEGETA 40

PODRAVKA

juhe

VEGETA 40

PODRAVKA

juhe

VEGETA 40

PODRAVKA

juhe

VEGETA 40

PODRAVKA

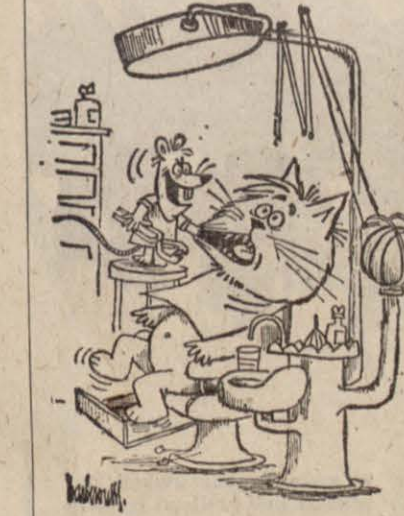
pustolovščine cisca kida

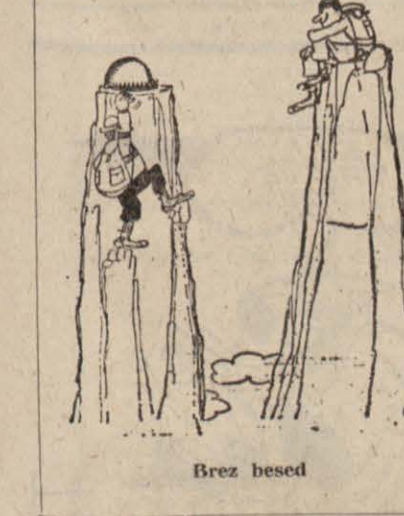
— Sinko, zmeraj moraš logično misliti: manj ko ima ženska na sebi, več je treba izdati zanjo!

— Poldiči no Tončka in Mila mi hosta pomagala!

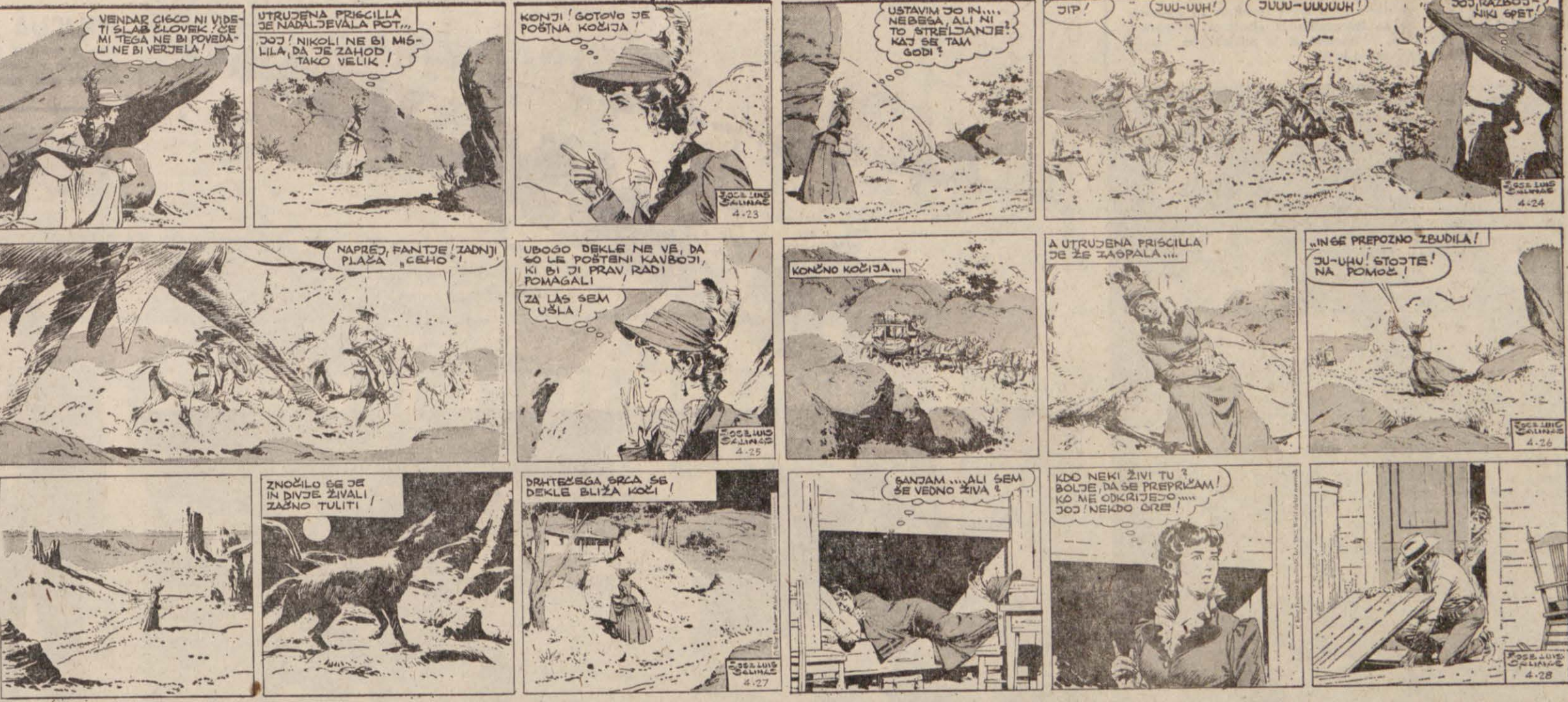

— Ojej, kakšni slabi zobje: vsi so gnili, potrebne bodo klešče!

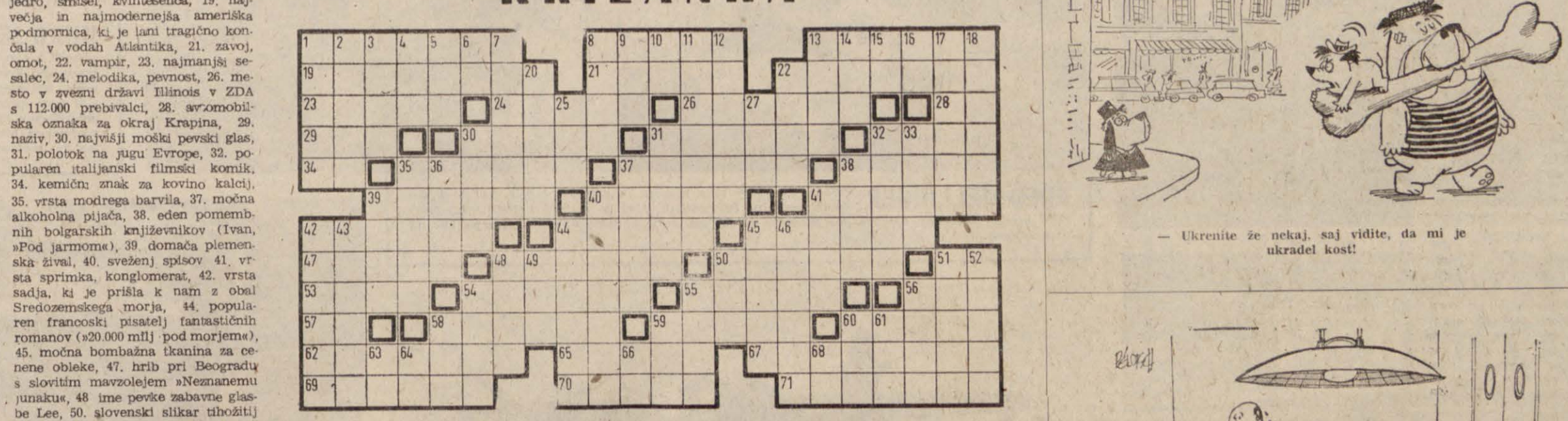

Brez besed

izdaja in tiska Casopisno podjetje
«SLO» v Ljubljani. — Glavni
urednik Milan Pogačnik. Odgovor-
ni urednik Zoran Jerin. Uredni-
stvo: Ljubljana, Fomiševa 4/11
p. 150-111. — Telefon 23-322 do
3-326. Prodajni oddelki: Ljublja-
na, Titova 1, telefon 20-463. Na
odnosa: celoletna 1.440 dinarjev,
polletna 720 dinarjev, četrtletna 360
dinarjev, mesečna 120 dinarjev.
— Izdajni oddelki: Ljubljana, Ti-
tova 1, telefon 21-896. — Številka
tre računa NB 600-11/1-167. —
Rokopisov ne vračamo.

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. pozna življenjska doba, 8. umetniška stvaritev, 13. jedro, smisel, kvintesenca, 19. največja in najmodernejša ameriška podmornica, ki je lani tragično končala v vodah Atlantika, 21. zavoj, omost, 22. vampir, 23. najmanjši sesalec, 24. melodika, pevnost, 26. mesto v zvezni državi Illinois v ZDA s 112.000 prebivalci, 28. avtomobilska oznaka za okraj Krapina, 29. naziv, 30. najvišji moški pevski glas, 31. polotok na jugu Evrope, 32. popularen italijanski filmski komik, 34. kemični znak za kovino kalci, 35. vrsta modrega barvila, 37. močna alkoholna pijača, 38. eden pomembnih bolgarskih književnikov (Ivan, »Pod jarmome«), 39. domača plemenita žival, 40. sveženj spisov, 41. vrsta sprimka, konglomerat, 42. vrsta sadja, ki je prišla k nam z obal Sredozemskega morja, 44. popularen francoski pisatelj fantastičnih romanov (»20.000 milj pod morjem«), 45. močna bombažna tkanina za cene obleke, 47. hrib pri Beogradu s sloviti mavzolejem »Nemanin« junakov, 48. ime prvotne zabavne glasbe Lee, 50. slovenski slikar tihotil in portretov (Stane), 51. kraljica humanitarne ustanove, 53. jahanje, jezdenje, 54. razor na rtvi, 55. planota v Triglaviškem pogorju, nad Bohinjem, 56. ples, 57. kratica za smotno društvo, 58. hazarder, igralec na srečo, 59. slovensko območje letovišče, 60. ladija, 62. duševna bolezen, ko je človek brez volje, 65. škripec, 67. ladija vlačice, 69. strah, 71. nauk o ravnotežju sil v konstrukciji.

NAVPIČNO: 1. bližnji sorodnik, 2. nemški slikar, pokrajinar iz začetka 20. stoletja (Hans), 3. pritok Rhone iz doline Chamonix, 4. pregovor, misel, 5. žuželka z ostrim in pekočim pikom, 6. različna soglasnika, 7. osnova, podlaga, 8. preprič, konflikt, 9. izrastek na glavi, 10. pritok Kame v Rusiji, 11. zimsko otroško veselje, 12. umetnikova delavnica, 13. grm iz družine iglavcev z modrimi jagodami prijetnega vonja, 14. vrsta vrbe, 15. avtomobilska oznaka za okraj Sombor, 16. avtomobilska oznaka Trsta, 17. matematična količina, ki ji je določena vrednost in smer, 18. temelj, baza, 20. dohodek od naloženega kapitala ali premoženja, 22. žabja noga, 25. majhna predgraja v starem španskem gledališču, 27. najdaljši pritok Volge, 30. jezero v Etiopiji, iz katerega izvira Modri Nil, 31. osrednja južnoslovenska pokrajina, 32. skupina so-

torov, ostrog, 33. posebna oblika kislina, ki nastane pri razelektrjenju zraka, 35. močno lesketajoča se tkanina, 36. eksplozivno telo, 37. angleški filmski režiser in producent (Alexander), 38. prečiščen in obeljen bombaž za rane, 39. pripravniška služba, učna doba, 40. razvejan živec, 41. položaj, situacija, 42. vrsta smetane, 43. vpeljava, uvajanje, 44. vezanje knjige, 45. pilot na ladi, 46. mesto v Bretaniji, začetek letošnje koledarske dirke po Franciji, 48. udarec z nogo, 49. nevarna bolezen, proti kateri še niso odkrili učinko-

vitega zdravila, 50. pevski zbor, 51. železniška postaja na progi Ljubljana — Postojna, 52. ime nemške policijske Zetkin, 54. plavajoča priprava, ki kaže plovno pot v pristanisce, 55. grebena bolezen, 56. moški okras pod nosom, 58. največji morški sesalec, 59. obrtnik živilske stroje, 60. kača velikanka, udav 61. skrajšano ameriško moško ime, 63. latinski predlog, 64. samo kar, 66. kazalni zaimek, 68. začetni slovenskega skladatelja modernista, doma iz Bele krajine.

BERITE PO KOSILU

«Očka, kako to, da je tvoj nosek zmeraj tako rdeč?» hoče vedeti Peterček pri kosilu.

«To je od vročnega vetra, kolikorkrat ti moram to še reči,» nestrpno odgovarja očka. «Pri mizi raje ne govori toliko, bolje je, da mi podaš steklenico z vinom.»

«Ali nisi slišal,» se vmeša v pogovor mamica, «očetu daj vročnu vodo!»

ko Ko, je zagledal levinjo v kotu, se ves prestrašen izdahlil:

«Santa madona!»

«Brez strahu!» je pomirjevalno odgovorila levinja.

Učitelj: «Tvorite prihodnji čas glagola ljubiti?»

Solarika: «Poročeni.»

«Tale klobut je nalašč za vas: v njem ste videli deset let majši, spoštovana tovarišica,» pravi prodajalec.

«No, potem ga v nobenem primeru ne vzamem,» hladno odvrne stranka.

«Zakaj pa ne?» vztraja prodajalec.

«Zato, ker mi ni všeč, da bi bila videti deset let starejša, če enkrat odločim klobut.»

«Zakaj imenujete vašega sefa slepiča?»

«No, zamera je preprosta: zato, ker slehernemu zagreni življenje, hkrati pa je popolnoma neuporabna.»

«Povej, Erich, je nesreča, če se poročim na petek?»

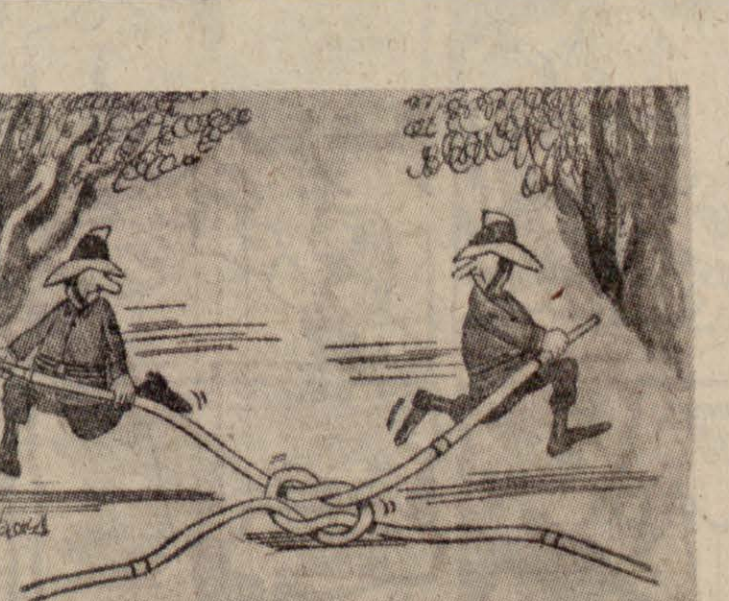
«Smešno! Zakaj naj bi bil petek izjema?»

SEDAJ ALI TAKOJ TODA SOLEA

**REŠITVE UGANK
IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE**

KRIŽANKA: 1. skandal, 8. Bilbao, 14. Illinois, 16. Orient, 17. Pablo, 18. sponka, 20. Ti, 21. oča, 22. Stična, 23. met, 24. Na, 25. kolera, 27. sani, 28. Kanaki, 29. Skopas, 31. prevod, 33. tetiva, 35. lipa, Aurora, 37. ds, 39. ata, 40. kolona, 42. oči, 43. zu, 44. Parise, 45. Kairo, 47. Malaka, 49. očerbnik, 51. alanin, 52. točujka

PREMIKALNICA: Moskva, Madrid, London. **MAGIČNI LIR:** 1. februar, 2. obsojba, 3. krošnik, 4. rudnina, 5. kabinet.

Brez besed

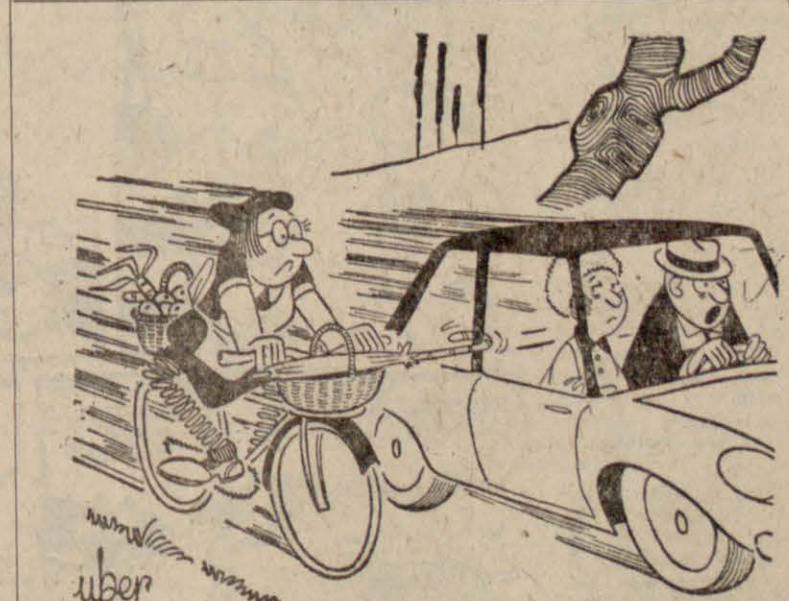
— Ukrenite že nekaj, saj vidite, da mi je ukradel kost!

— Bržkone se čudite; veste, to je nova anestezijska, dajem jo prvič!

— Robert, pazi vendar, saj si boš pokvaril svoj lepi električni vlak!

— Ta ženska je pa od hudiča; že z 90 drviva, pa nama še zmeraj zlahka sledi!

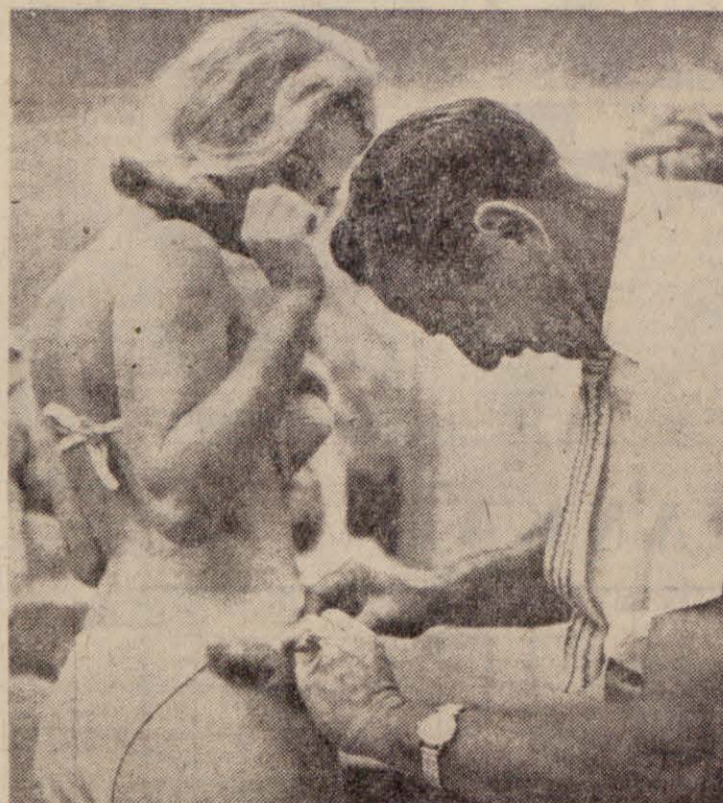
VOŠČENA vendarje ne odtehta resnične: to dokazuje že ta fotografija iz slovitega hollywoodskega Wax Museuma, v katerem si je priljubljena Natalie Wood ogledala svojo voščeno lutko.

POLICIJA v ZDA dela v precej drugačnih razmerah kot v večini drugih držav in tako je sestavni del vaj ameriških policistov pogostno streljanje v tarče, in sicer nekoliko po pravilu sklor potegne prvi, zmaga.

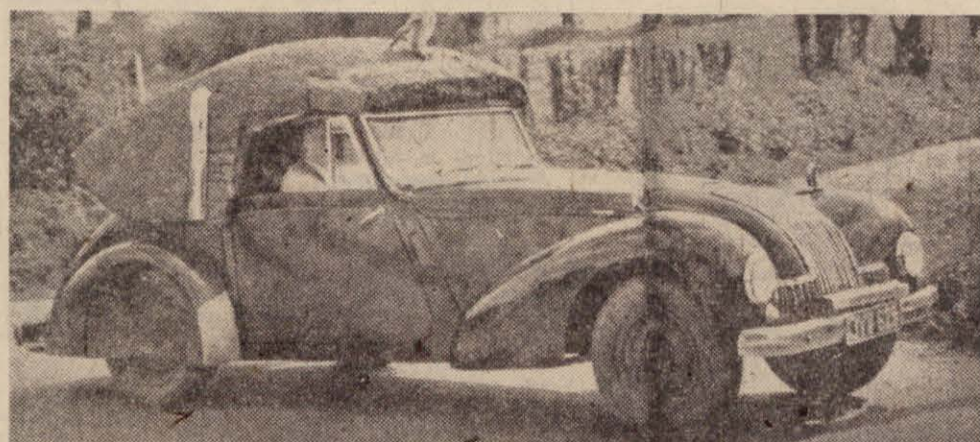
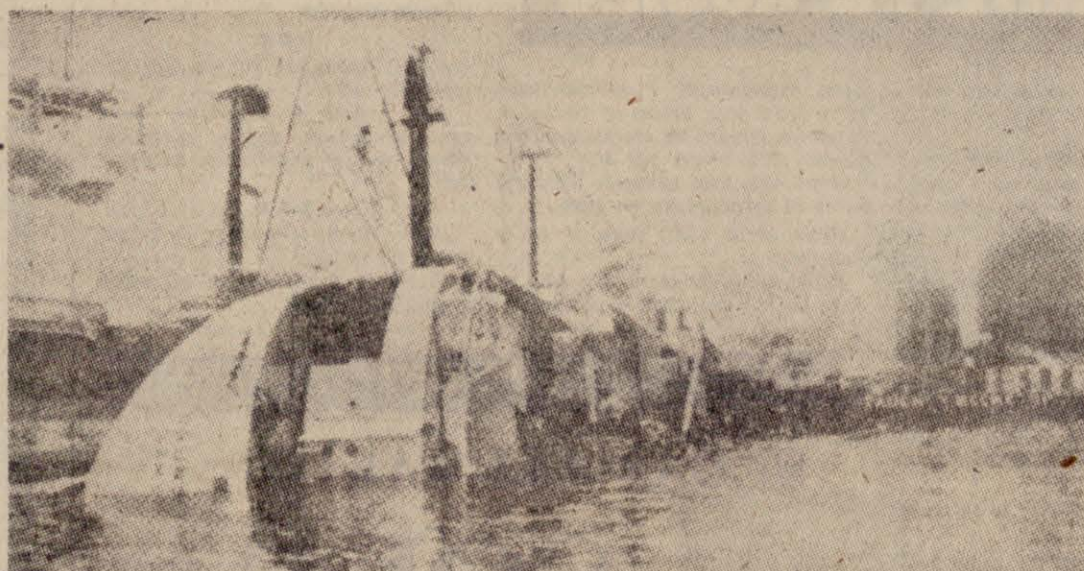
HUDO JE, če mesto nima med svojimi živimi ali morda že pokojnimi prebivalci nobene slavne osebnosti, ki bi ji lahko postavilo spomenik. Pred tem problemom so se znašli mestni očetje majhnega mesta Bemidji v Minnesoti (ZDA). Ker brez spomenika nikakor ni šlo, so ga postavili ameriškega folklornega junaka Tomu Bunyanu in njegovega biku, ki sta bila po ljudskem izročilu izredno močna.

FRED MELLINGER menda le nima tako lahkega in prijetnega dela, kot bi lahko človek sodil po fotografijah. Mož je namreč najbolj znan ameriški kreator bikinijev, njegova posebnost pa je, da vse svoje kopalne obleke »ustvarja« kar na manekinkah.

ČAS vijakov se ni minil. Znana ameriška letalska tovarna Lockheed je ponudila armadi tako turbopropno letalo, ki ima velike prednosti pred reaktivci. Za vzlet in pristanek potrebuje samo 15 metrov piste, lahko leti z vsako hitrostjo med 75 in 500 km na uro, nosi pa lahko osem mož posadke in pol tone bomb.

JOHNU POTTERJU se je zdelo popravilo strehe na njegovem odsluženem avtomobilu predrago in tako si je pomagal kar sam: avtomobil je pokril s slamo in zdaj se spet veselo vozi, ne da bi se bal pogostnega angleškega deževja.

TRADICIONALNA angleška moška obleka je sveta in kakršnokoli norčevanje je kaznivo. To je spoznal tudi podjetni restavrat, ki je najel skupino mladih igralcev, da bi v takih oblekah in s skupinskim prihodom v njegovo novo restavracijo opozorili Londončane. Policiji se je ta »reklama« preoblikovala v skromno tradicijo in tako se je restavrat moral odpovedati taki reklam.

ČUDNO srečanje na zidu hiše v sloviti rimski slikarski ulici Via Margutta, kjer priredijo nekateri v Rimu živeči slikarji vsako leto razstavo na prostem. Na letošnji, petnajsti po vrsti, ki si jo je kot po navadi ogledalo ogromno ljudi, je eden izmed slikarjev razstavil tudi portret pokojnega papeža Janeza XXIII. in Brigitte Bardot. Zaradi »učinkovitosti« kar enega poleg drugega.

SRAMOTA za hamburgersko ladje: 3.128-tonsko ladjo hladilnik »Brunswick«, ki so jo prvič splavili leta 1956, so spet dvignili v dok, da bi jo popolnoma predelali po željah novega kupca iz Sovjetske zveze. Toda nekaj sekund po tem, ko so ladjo spet splavili, bilo je to pred dvema, se je ladja, na kateri je bilo kakih sto mornarjev, štirideset delavcev in komišja sovjetskih strokovnjakov, prevrnila.

